

O CO WALCZY MAŁOPOLSKA
KURATOR? s. 18

KOŚCIÓŁ W CZASACH
ZARAŻY s. 34

W CO GRA
TURCJA s. 36

15.03.2020

nr 11 (751)

cena 5 zł

(w tym 8% VAT)

NR INDEKSU 205 109

ISSN 1734-9079

www.idziemy.pl

idziemy

MODLITWA: SPÓJRZ BOGU W OCZY

s. 10

1%

Wierzimy, że warto pomagać

indywidualnie, **rodzinnie, zawsze**

JEDENPROCENT.CARITAS.PL

Przekaż 1% podatku dla Caritas Polska

WPISZ W FORMULARZU PIT NUMER KRS 0000198645

Wyjazdy wakacyjne dla dzieci, opieka nad osobami starszymi i samotnymi, świetlice socjoterapeutyczne, noclegownie, punkty żywieniowe, ośrodki rehabilitacyjne czy domy opieki to tylko część działań, które prowadzimy na co dzień.

Więcej informacji, rezultaty działań, formularze w wersji on-line i do pobrania znajdują się na stronie: jedenprocent.caritas.pl

ks. Henryk Zieliński

Czas próby

Zaledwie kilka dni wystarczyło, żebyśmy – za sprawą groźnego wirusa – obudzili się w zupełnie innym świecie.

Jeszcze przed miesiącem pisałem o ludziach, którzy nie potrzebują Boga, ponieważ z codziennymi sprawami radzą sobie bez Niego. I o ideologii tzw. społeczeństwa otwartego George'a Sorosa, w której prawda ostateczna nie tylko do niczego nie jest człowiekowi potrzebna, ale może mu nawet przeszkadzać w osiągnięciu sukcesu i doczesnego szczęścia. Główne założenie tej ideologii św. Jan Paweł II w Warszawie 9 czerwca 1991 r. wyraził w słowach: „Myślny tak, żyjmy tak, jakby Bóg nie istniał”. Żeby więc ludzie nie pytali o Boga, prawdę ostateczną, sens życia i o to, co po śmierci, trzeba sprawić, by wyparli śmierć ze swojej świadomości.

Tymczasem ona właśnie nam o sobie brutalnie przypomina. Zapewnienia o niskiej śmiertelności nowego koronawirusa można już włożyć między bajki. Jeśli we Włoszech spośród ponad 9 tys. osób, u których do 10 marca potwierdzono obecność wirusa, do zdrowia wróciły tylko 622, a zmarło 366, to proporcja liczby wyzdrowiających do liczby zmarłych najdobitniej świadczy o powadze zagrożenia. Porównywanie tego z liczbą 23 osób zmarłych w lutym w Polsce z powodu powikłań grypy jest o tyle bałamutne, że na grypę w lutym chorowało w naszym kraju około 800 tys. ludzi. Jaka byłaby śmiertelność, gdyby podobna liczba Polaków została zainfekowana koronawirusem?

Nie chodzi o sianie paniki, tylko o uświadomienie sobie, że sytuacja jest bardzo poważna. Dlatego rząd wreszcie wprowadza częściowe kontrole na granicach, odwołuje wszystkie imprezy masowe w pomieszczeniach zamkniętych, które gromadzą ponad tysiąc uczestników. Prezydent Andrzej Duda ogłosił rezygnację z wielkich spotkań z wyborcami. Ale to nie wystarczy. Ze strony nas wszystkich potrzeba w tych dniach trochę wyrzeczeń i rozsądku. Pod naszymi oknami przemykają pustawe autobusy i tramwaje. Wiele zakładów pracy poprosiło pracowników o pracę zdalną. Także

w naszej redakcji ci, którzy mogą, wykonują swoją pracę zdalnie. W najgorszym wypadku jesteśmy gotowi przez jakiś czas wydawać tygodnik w wersji tylko elektronicznej. Zachęcamy już teraz do korzystania z tej wersji za pośrednictwem serwisu www.eprasa.pl lub www.egazety.pl.

Przepraszam księży, którym dotychczas nie zaproponowałem corocznego wyjazdu studyjnego, ale trudno teraz cokolwiek planować. Pewnie nie wygłoszę dawno planowanych rekolekcji dla misjonarzy z Brazylii i dla wielu innych. Postaram się to nadrobić rekolekcjami radiowymi od Świętego Krzyża w Warszawie. Wszyscy powinniśmy w tym czasie zrezygnować z zagranicznych wyjazdów i niekoniecznych podróży. Musimy zacząć żyć skromniej i bardziej solidarnie, bo wszystko wskazuje, że epidemia odbija się na kondycji naszej i światowej gospodarki. Wielu firmom już grozi upadłość. Bądźmy odpowiedzialni za siebie nawzajem. Nie chodzi o to, czy ja się boję śmierci, tylko o to, czy mam prawo narażać na śmiertelne ryzyko miliony ludzi. Jedynym po ludzku ratunkiem jest przewrwanie łańcucha zarażeń.

Mamy nadzieję, że u nas nie dojdzie – jak we Włoszech – do zamykania kościołów. Żeby tego uniknąć, roztropnie odróżniamy to, co najważniejsze i najświętsze, od tego, co jest tylko ludzkim zwyczajem. Gdyby nie można było gromadzić się w pomieszczeniach zamkniętych, możemy sprawować liturgię na wolnym powietrzu. Nie musimy podawać sobie ręką na znak pokoju. Nie trzeba moczyć palców w wodzie święconej – to nie jest konieczne do zbawienia. Nie wierzymy ludziom, którzy głoszą, że „jeśli nawet szatan boi się wody święconej, to co dopiero wirusy”. Takie gadanie jest grzesznym zabobonem. W Ugandzie do niedawna istniało rebelianckie ugrupowanie Armia Pana, którego założyciel Joseph Kony kropił swoich bojowników wodą święconą i zapewniał, że w ten sposób stają się kuloodporni! Głupie to było i bluźniercze.

Wisząca nad nami epidemia sprawia, że słowa: „Pamiętaj, człowieku, że prochem jesteś i w proch się obrócisz” – są czymś więcej niż tylko popielcową formułą. Niosą prawdę człowiekowi i o jego przemijaniu. Wskazują, że śmierć realnie istnieje i trzeba się zastanowić, co dalej. A prawdziwa odpowiedź jest tylko jedna – ta potwierdzona krwią, śmiercią i martwychwstaniem Chrystusa. Właśnie teraz ta prawda jest ludziom szczególnie potrzebna. Dlatego jako ludzie Kościoła stajemy wobec wielkiej próby, czy o tej prawdzie Chrystusa będziemy potrafili osobiście świadczyć nie tylko roztropnie, ale i heroicznie.

henryk.zielinski@idziemy.com.pl

15.03.2020 **idziemy** w numerze:

W CZASACH ZARAŻY

Bóg a koronawirus **9**
Kampania z chorobą **16**
Pierwsze kleszcze **23**
Święty Boże,
święty mocny **34**
Więcej modlitwy **43**
A grypa swoje **43**

WIELKI POST

Spójrz Bogu w oczy **10**

Rzymska tradycja **12**
Zestaw talentów **24**
Spowiedź
bez rozgrzeszenia? **42**

WARTO WIEDZIEĆ

Pieniądze dla TVP **5**
Małopolska kurator **18**
Daj swój procent **20**
Duchowni z Katynia **24**

Pożegnanie aktora **54**

WOŁANIE ŚWIATA

Niemieckie konklawe **8**
Wiktoria bratysławska **22**
Gry tureckie **36**
Ocieplenie
czy wyludnienie? **38**

Czytanie nie kończy się na papierze! Najnowsze wiadomości i opinie na stronie www.idziemy.pl.
E-wydanie tygodnika można zakupić na stronach: www.eprasa.pl, www.egazety.pl.

Wniedzielę 22 marca ulicami Warszawy przejdzie drugi raz Narodowy Marsz Życia. Czym różni od dotychczasowych marszów pro-life?

Pomysł, by organizować Narodowy Marsz Życia, powstał podczas spotkań Chrześcijańskiego Kongresu Społecznego gromadzącego katolików zaangażowanych w sprawy publiczne. Głównym organizatorem NMŻ jest Fundacja św. Benedykta, związana z Prawicą Rzeczypospolitej. Marsz nie ma jednak barw politycznych.

Mamy w Polsce wiele środowisk i organizacji opowiadających się za życiem od poczęcia do naturalnej śmierci, za wartościami prorodzinnymi, edukacją według zasad chrześcijańskich. Działają z tych samych pobudek, mają podobne cele, ale

fot. archiwum prywatne

Inne środowiska także włączają się w Marsz?

To jest marsz centralny, ogólnopolski, by pokazać, jak jest nas wielu, pokazać naszą jedność i siłę. Niemniej jednak wiemy, że wiele marszów odbędzie się niezależnie od NMŻ. Marsze lokalne są także ważne. Nie wszyscy przecież będą mogli do Warszawy przyjechać, a także chcą zmanifestować prawo do życia i przywiązanie do wartości rodziny. Zarówno Fundacja św. Benedykta, jak i inne stowarzyszenia od lat wspierają ich organizowanie, ponieważ widzą ich sens. Chcemy jednoczyć środowisko pro-life, szanując jednocześnie tych, którzy chcą nadal realizować własne inicjatywy.

Razem w obronie życia

Z Lidą Sankowską-Grabczuk,

rzecznikiem II Narodowego Marszu Życia, rozmawia Radek Molenda

nie pracują razem, a niekiedy są ze sobą wręcz skonfliktowane. W efekcie mieliśmy bardzo wiele lokalnych Marszów Życia, Marszów dla Życia, Marszów Życia i Rodziny, Marszów Świętości Życia itd. Nie było jednak jednego, ogólnonarodowego marszu, który zjednoczyłby te środowiska i pozwolił, by ogrom Polaków zorientowanych pro-life mógł w jednym miejscu i czasie zmanifestować jednym głosem swoje przywiązanie do życia i pokazać, jak wspólnie jesteśmy silni. Narodowy Marsz Życia, który organizujemy w ramach obchodów Narodowego Dnia Życia i Dnia Świętości Życia w Polsce, jest odpowiedzią na ten brak.

Jakie będą postulaty Marszu?

Chcemy, aby to był radosny przemarsz rodzin opowiadających się za życiem od poczęcia do naturalnej śmierci. Mamy dwa zasadnicze postulaty.

Po pierwsze, chcemy upomnieć się o zamrożony już od kilku lat projekt „Zatrzymaj aborcję”. W Polsce ponad tysiąc dzieci rocznie ginie w majestacie prawa w wyniku aborcji eugenicznej. Chcemy jeszcze raz mocno i konkretnie przypomnieć, że – jak głosi nasze tegoroczne hasło – prawo do życia jest prawem człowieka. To niby oczywiste, ale nawet ta prawda jest przez różne środowiska kontestowana.

Po drugie, chcemy upomnieć się o konstytucyjne prawo rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami, o wypowiedzenie gende-

rowej konwencji stambulskiej oraz przyjęcie międzynarodowej konwencji praw rodziny.

W zeszłym roku wspólny dla wszystkich – pierwszy – Narodowy Marsz Życia zgromadził blisko 20 tys. osób. Jak będzie w tym roku?

Cieszy nas, że jedność środowisk pro-life realnie wchodzi w życie. To swoisty cud, że w tej ważnej inicjatywie – przez udział

Prawo do życia jest prawem człowieka – to nasze hasło.

lub wsparcie – udało się zjednoczyć już ponad 40 organizacji. Liczymy więc, że w tym roku w NMŻ pójdzie nas znacznie więcej, niż poprzednio.

Szczególnie cieszy nas, że w NMŻ włączył się od tego roku, nie organizując własnego, osobnego marszu, największy dotychczas coroczny warszawski Marsz Świętości Życia. Swoje błogosławieństwo dali nam w tym roku i zapowiedzieli udział ordynariusze obu warszawskich diecezji: kard. Kazimierz Nycz i bp Romuald Kamiński. Mamy też błogosławieństwo przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski abp. Stanisława Gądeckiego – co podkreśla ogólnonarodowy charakter NMŻ. Ale też mamy rok szczególny: setną rocznicę urodzin św. Jana Pawła II, setną rocznicę Cudu nad Wisłą, rok beatyfikacji sługi Bożego kard. Stefana Wyszyńskiego. Wielkim zaniedbaniem byłoby tego nie wykorzystać, zważywszy, że obaj wielcy przywódcy Kościoła byli wielkimi obrońcami życia i rodziny.

Jak będzie przebiegał Narodowy Marsz Życia?

W tym względzie kontynuujemy tradycję Marszu Świętości Życia. Po Mszach Świętych w obu warszawskich katedrach wszyscy spotkamy się na Placu Zamkowym i stamtąd przejdziemy w barwnym korowodzie na plac Trzech Krzyży. Tam będą przemówienia i orędzie. Kontynuujemy tradycje i w trakcie naszego Marszu odbędzie się – w ramach akcji „Pieluszką dla maluszka” – zbiórka darów dla domu Samotnej Matki w Chyliczkach i Zielonce. Można przynieść i zostawić organizatorom do przekazania pieluszkę, artykuły pielęgnacyjne dla dzieci. Na Marsz nie ma zapisów. Zapraszamy wszystkich, dla których życie ma wartość.

Narodowy Marsz Życia

Program:

- 11.00 – Msze Święte: w archikatedrze św. Jana Chrzciciela i katedrze św. Floriana, po Mszach przejście na Plac Zamkowy;
- 12.30 – Wymarsz z Placu Zamkowego na plac Trzech Krzyży;
- 14.00 – Orędzie na Narodowy Marsz Życia;

fot. PAP/PA/Riccardo Antimiani

Epidemia obejmuje świat

Na świecie od 31 grudnia 2019 r. do 9 marca br. odnotowano 109 tys. 695 potwierdzonych przypadków COVID-19 w 117 krajach – podaje na swoich stronach internetowych główny inspektor sanitarny. Śmiertelność sięga 3,5 proc.

Do 9 marca zgłoszono 3 tys. 811 zgonów z: Chin

(3 tys. 122), Włoch (366), Iranu (194), Korei Południowej (51), USA (21), Francji (19), Japonii (7), pokładu międzynarodowego przewoźnika – Japonia (6), Hiszpanii (5), Iraku (4), Australii (3), Holandii (3), Wielkiej Brytanii (3), Szwajcarii (2), Argentyny (1), Egiptu (1), San Mari-

no (1), Tajwanu (1) i Tajlandii (1).

Zgodnie ze stanem na 9 marca, w Polsce potwierdzono 17 przypadków choroby układu oddechowego zwanej COVID-19. Liczba hospitalizowanych wyniosła 467, objętych kwarantanną – 1014, pod nadzorem epidemiologicznym przebywało 7 tys. 110 osób. Resort zdrowia sukcesywnie aktualizuje te dane. Do tej pory w Polsce przebadano 1630 próbek – w 1613 przypadkach wynik był negatywny. Chorzy przebywają m.in. w szpitalach we Wrocławiu, Raciborzu, Szczecinie, Krakowie, Ostródzie, Warszawie.

Rząd wprowadza w związku z rozprzestrzenianiem się wirusa w Polsce dodatkowe obostrzenia: kontrolę sanitarną na granicy drogowej, w portach oraz w pociągach relacji międzynarodowej. Podróżujący będą musieli wypełniać kartę pasażera bądź kierowcy. Mierzona im będzie również

temperatura. Polskie Linie Lotnicze LOT zawiesiły rejsy do Chin do 25 kwietnia.

We Włoszech do Niedzieli Palmowej zamknięto wszystkie kościoły, placówki muzealne, szkoły i wyższe uczelnie, a w ostatnią niedzielę Franciszek nie pokazał się w oknie Pałacu Apostolskiego, ale modlił się ze swojej biblioteki. Modlitwę transmitowała telewizja oraz pokazywano ją na telebimach na placu Świętego Piotra. Papież wyraził solidarność z chorymi.

Nowy koronawirus SARS-Cov-2 wywołuje chorobę o nazwie COVID-19. Objawia się ona najczęściej gorączką, kaszlem, dusznościami, bólami mięśni i zmęczeniem. Podejrzewa się, że do zarażenia koronawirusem, który może wywoływać groźne dla życia zapalenie płuc, doszło w Chinach pod koniec 2019 r. na targu w Wuhan, stolicy prowincji Hubei./PAP

i

Krzysztof Ziemięć

Czy tylko pieniądze?

Prezident Andrzej Duda zdecydował się podpisać nowelizację ustawy o radiofonii i telewizji, przekazującej mediom publicznym rekompensatę wynikającą ze zwolnienia pewnych grup społecznych z płacenia abonamentu RTV i spadku jego ściągalności. Rekompensata jest wysoka, bo niemal 2 mld zł, więc może budzić emocje. Także skrajne.

Po pierwsze, są to środki przeznaczone dla Telewizji Polskiej i Polskiego Radia – a także ich ośrodków

regionalnych. A jest ich odpowiednio 17 i 16 – i wszystkie produkują programy na własne anteny. Są lubiane w regionach i na pewno służą lokalnym społecznościom. Zarazem to one są od lat najmniej finansowo „dopieczane” przez centralę. Ta wysoka

kwota robi się jeszcze ważniejsza, gdy uświadomimy sobie, że to ok. 70 proc. całorocznego budżetu TVP. Robi się zaś mniejsza, gdy powiem, że sam koszt kupna praw do transmisji np. sportowych to koszt ok. 500 mln zł – a wszystkie mecze, skoki i mityngi czy sparingi można w TVP oglądać za darmo!

Do tego dochodzi produkcja seriali czy tak lubianych i oglądanych programów, jak „Voice of Poland” czy koncert Eurowizji. Tak zwany ob-raz, czyli prawo do pokazy-

wania na swoich antenach transmisji takich uroczystości, jak choćby styczeniowe obchody wyzwolenia Auschwitz, TVP jest zobowiązana dostarczać za darmo – co znaczy, że sama musi wszystko sfinansować! Do tego dochodzą całkowicie misyjne TVP Historia czy TVP Kultura. Podobnych wydatków jest sporo, i to one są najbardziej kosztowne, niedochodowe i zarazem najmniej „widoczne”. Informacja i publicystyka, które budzą tyle emocji, to tylko ok. 1/10 całorocznego budżetu. Z radiem jest podobnie. Transmisje to duży koszt, nie mniej istotny to opłata tzw. tantiem. Są one na tyle wysokie, że Polskie Radio, chcąc oszczędzać na czym się da, nie jest w stanie wracać do nagrań słuchowisk czy kabaretów sprzed dekad. Są bardzo drogie, bo objęte prawami autorskimi.

Po drugie, ta ustawa i coroczna rekompensata wynika z wyroku TK jeszcze z 2009 r.,

o czym nikt nie pamięta. A wyroki trzeba respektować.

Po trzecie, kwota nie jest w formie gotówki, lecz w postaci papierów dłużnych, które trzeba spieniężyć. Nie da się ich w budżecie przesunąć na inny cel. Nie ma takiej możliwości prawnej.

I to właśnie dlatego nie da się wspomnianych 2 mld zł przekazać na inne cele, jak choćby leczenie chorych na raka czy koronawirus. Mówienie takich rzeczy jest demagogią i czystym populizmem. To fałsz zaprojektowany specjalnie na czas kampanii.

Media publiczne mogą być lepsze i sporo można zmienić. Ale poprzez odcięcie od tlenu nigdy nikogo się nie uleczyło. A tak by się stało, gdyby prezydent zawetował ustawę. I na to „uschnięcie” mediów publicznych liczyli ci, którzy trzymali za to kciuki. Konkurencja, często brutalna, jest wszędzie. Na rynku mediów także!

i

W SKRÓCIE

■ **Najbliższy Synod Biskupów.** „Na rzecz Kościoła synodalnego: komunია, uczestnictwo i misja” – to wybrany przez Ojca Świętego temat XVI Zwyczajnego Zgromadzenia Ogólnego Synodu Biskupów w październiku 2022 r. – poinformował sekretarz generalny Synodu Biskupów kard. Lorenzo Baldisseri.

■ **Franciszek pojedzie do Azji.**

W dniach 2-9 września Franciszek odwiedzi Indonezję, Timor Wschodni i Papuę – Nową Gwineę – podał hiszpański portal Religiodigital.org, powołując się na Prefekturę Domu Papieskiego i własne źródła.

■ **Zabójcze statystyki.** W 2019 r. w Belgii zanotowano 2655 przypadków eutanazji. Wszystkie były zgodne z obowiązującym prawem – poinformowała Federalna Komisja ds. Kontroli i Oceny Eutanazji. Liczba eutanazji wzrosła o 12,5 proc. w stosunku do 2018 r.

■ **Bezpieczni piesi.** W ubiegłym roku w ruchu drogowym na terenie Finlandii zginęło 12 pieszych, najmniej w historii prowadzonych rejestrów. W Helsinkach po raz pierwszy od lat 60. ubiegłego wieku nie zginął żaden pieszy.

■ **Skarga do Trybunału.** Wnuki gen. Francisca Franco zaskarżyły Hiszpanię do Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu w związku z przeprowadzoną w 2019 r. ekshumacją i przeniesieniem zwłok hiszpańskiego dyktatora poza mauzoleum wojny domowej w Dolinie Poległych.

■ **Newton za miliony.** W jednej z bibliotek w Ajaccio na Korsyce odnaleziono rzadki egzemplarz dzieła Isaaca Newtona „Matematyczne zasady filozofii naturalnej” z 1687 r. Egzemplarze pierwszego wydania traktatu z 1687 r. mają dziś ogromną wartość. W grudniu 2016 r. jeden z nich sprzedany został na licytacji za 3,7 mln dolarów.

■ **Bez nowych uchodźców.** Niemiecki parlament głosami posłów koalicji rządzącej odrzucił propozycję Zielonych, aby przyjąć ok. 5 tys. kobiet i dzieci z obozów dla uchodźców w Grecji – podaje „Der Spiegel”. Rządzący tłumaczy, że nie są przeciwko przyjmowaniu uchodźców w ogóle.

■ **Bloomberg nie będzie kandydował.** Amerykański miliarder Michael Bloomberg zrezygnował z ubiegania się o nominację Partii Demokratycznej w tegorocznych wyborach prezydenckich w Stanach Zjednoczonych. Publicznie poparł innego kandydata demokratów, byłego wiceprezydenta Joego Bidena.

fol. PAP/EPA/Claudio Perri

PRZESŁANIE Z WATYKANU

„Wzywamy wszystkich, aby z pełną powagą, pokojem ducha i odwagą podjęli wyzwania związane z rozprzestrzenianiem się koronawirusa. Mając na uwadze dobro wszystkich, bądźmy również gotowi do poświęceń w naszym codziennym stylu życia. Każdy jest wezwany do osobistego zaangażowania, ale nie jest w tym sam, bo jest z nami Bóg, który czuwa nad każdym z nas z ojcowską miłością.” To słowa przesłania watykańskiej Dykasterii ds. Świeckich, Rodziny i Życia

w związku z epidemią koronawirusa. „Jako dykasteria zajmująca się opieką duszpasterską nad rodzinami i życiem pragniemy zapewnić o modlitwie i wyrazić naszą bliskość ze wszystkimi, którzy tym wirusem zostali dotknięci. Dziękujemy również całemu personelowi medycznemu za jego pełne poświęcenie na rzecz osób chorych” – czytamy w przesłaniu z Watykanu. Na zdjęciu: zamknięty dla turystów budynek Muzeów Watykańskich.

fol. PAP/EPA/Paolo Aguilera

ZMARŁ BYŁY SZEF ONZ

W Limie zmarł Javier Perez de Cuellar Guerra, b. sekretarz generalny ONZ w latach 1982-1991 i premier Peru w latach 2000-2001. Dzięki jego staraniom doszło do zawieszenia broni w wojnie iracko-irańskiej w 1988 r. Jego talenty dyplomatyczne pomogły też w pokojowym procesie uzyskania niepodległości przez Namibię w 1990 r. Przed wybuchem pierwszej wojny w Zatoce Perskiej de Cuellar negocjował z Saddamem Husajnem wycofanie jednostek irackich z Kuwejtu. Arcybiskup Limy Carlos Castillo Mattasoglio nazwał go „ukochanym i wybitnym rodakiem, „Peruwiańczykiem, który wywarł największy wpływ na życie świata dla dobra ludzkości”. De Cuellar miał 101 lat.

WYSTAWA IKON

W Państwowym Muzeum Ermitażu w Petersburgu otwarto stałą wystawę starej rosyjskiej ikonografii z XIV-XVIII w. Wystawa zawiera ponad 80 ikon, w tym oryginalne arcydzieła.

fol. PAP/EPA/Anatoly Maltsev

NOWY PREMIER UKRAINY

Nowym premierem Ukrainy został Denys Szmyhal. Pochodzący ze Lwowa, biegle mówiący po polsku i angielsku 44-latek w przeszłości pracował w biznesie i sprawował różne funkcje państwowe, m.in. stał na czele władz obwodowych, był wicepremierem i ministrem. Szmyhal obiecał m.in. kontynuowanie reform w kraju, a wśród priorytetów wymieniał decentralizację, utworzenie przyjaznego klimatu inwestycyjnego, usprawnienie usług medycznych oraz rozbudowę sektora przemysłowego i rolnego. Zapowiedział również, że jego rząd będzie kontynuować prace

fol. PAP/EPA/Sergey Dolzhenko

na rzecz zakończenia wojny w Donbasie na wschodzie kraju i zwrotu zaanektowanego przez Rosję Krymu.

fol. xibz

ZA WSTAWIENICTWEM ŚW. FRANCISZKA

Tysiące ludzi wysyłają drogą internetową do Asyżu napisane przez siebie modlitwy o zakończenie epidemii koronawirusa we Włoszech. Wysyłane są one na stronę, na której nadawany jest przez kamerę obraz grobu św. Franciszka w tamtejszej bazylice. Rzecznik klasztoru franciszkanów w Asyżu o. Enzo Fortunato powiedział mediom, że modlitwy

przysyłają między innymi mieszkańcy rejonów na północy Włoch, gdzie szerzy się wirus. Jak zauważył, „panuje tam strach i niepokój z powodu tej nieoczekiwanej i dramatycznej sytuacji”. Podkreślił zarazem, że w czasach kryzysu epidemiologicznego szczególnie ważne są modły przy wykorzystaniu najnowszych technologii.

POD GRUZAMI HOTELU

fol. PAP/EPA/Xiao Fan

Około 70 osób zostało uwieczonych pod gruzami hotelu, który zawalił się w mie-

ście Quanzhou w prowincji Fujian na południowym wschodzie Chin. W ciągu dwóch pierwszych godzin uratowano 34 osoby, niestety 20 nie udało się uratować. Hotel został otwarty w czerwcu 2018 r., miał 80 pokoi, a ostatnio wykorzystywany był do kwarantanny w związku z epidemią koronawirusa. W całych Chinach kontynentalnych potwierdzono dotąd ponad 3 tys. zgonów w wyniku epidemii i ponad 80 tys. przypadków zakażenia Covid-19.

■ **W obawie przed epidemią.** Władze Indii zakazały importu z Chin 26 leków i substancji aktywnych do ich produkcji w obawie przed epidemią koronawirusa, jednak boją się w związku z tym braków na rynku. Na liście są m.in. antybiotyki, hormony i paracetamol. Zakaz obowiązuje do odwołania.

■ **Prymas Galii rezygnuje.** Papież Franciszek przyjął rezygnację kard. Philippe'a Barbarina z funkcji arcybiskupa Lyonu. Prymas Galii składał ją już dwukrotnie: najpierw po skazaniu go w marcu 2019 r. za rzekome tuszowanie pedofilii jednego z księży, a następnie w styczniu po uniewinnieniu go przez sąd apelacyjny.

■ **Remont kopuły bazyliki.** Wielkie rusztowania, jakie od kilku miesięcy otaczają majestatyczną kopułę bazyliki św. Piotra, zapoczątkowały prace restauratorskie tego miejsca. Odbytą się one w ramach dużego projektu konserwatorskiego mającego na celu odnowienie kamiennej powierzchni tej części świątyni.

■ **Oczekiwanie metropolity Dionizego.** Patriarcha Konstantynopola Bartłomiej powinien „naprawić swą pomyłkę”, jaką było udzielenie autokefalii Prawosławnemu Kościołowi Ukrainy, i ją odwołać – powiedział zwierzchnik Ukraińskiego Kościoła Prawosławnego (Patriarchatu Moskiewskiego), metropolita Onufry. Jego zdaniem, gdy to nastąpi, „wszystko wróci na swoje miejsce” i zakończy się obecny kryzys religijny w tym kraju.

■ **Apel z Zimbabwe.** Przewodniczący episkopatu Zimbabwe zaapelował do wspólnoty międzynarodowej o pilną pomoc żywnościową dla tego kraju. Abp Robert Christopher Ndlovu powiedział, że około 8 mln ludzi może paść ofiarą głodu, jeśli taka pomoc nie napłynie.

■ **Tragedia w Alpach.** Co najmniej sześć osób poniosło śmierć pod dwiema lawinami, które zeszły w Alpach austriackich. Pięć osób, prawdopodobnie narodowości czeskiej, zginęło w rejonie pasma górskiego Dachstein, odległego o ok. 80 km od Salzburga. Lawina zaskoczyła ich podczas wycieczki na wysokości ok. 2800 m. Turystów nie udało się uratować mimo wysłania siedmiu helikopterów. Szósta ofiara to 33-letni oficer policji, który poniósł śmierć pod lawiną w Karyntii. Brał on udział w zajęciach treningowych.

Serwis przygotowany na podstawie PAP, KAI i RV

Anna Meetschen

Niemieckie konklawe

Niemieckie „konklawe”, czyli wybór nowego przewodniczącego Konferencji Episkopatu Niemiec podczas wiosennego zebrania plenarnego, było chyba najgorętszym wydarzeniem ubiegłego tygodnia. Przyczyniła się do tego niespodziewana decyzja kard. Reinharda Marxa, który zrezygnował z kandydowania na drugą sześciolletnią kadencję z powodu wieku – obecnie ma 66 lat. Następnie zrezygnował z kandydowania na następną kadencję sekretarz generalny o. Hans Langendörfer SJ, który zajmował to stanowisko od 1996 r.

Wybór 58-letniego bp. Georga Bätzinga z Limburga na nowego przewodniczącego niemieckiego episkopatu był sporym zaskoczeniem, chociaż spodziewano się następcy, który będzie kontynuował linię kard. Marxa. Bp Bätzing już w pierwszym wystąpieniu po wyborze w czasie konferencji prasowej mówił o „Kościele niemieckim” i tzw. drodze synodalnej jako sprawie priorytetowej. Zresztą w niemieckim episkopacie bp Bätzing znany jest ze swojej reformatorskiej linii. Podczas pierwszego zgromadzenia drogi synodalnej, które odbyło się na przełomie stycznia i lutego we Frankfurcie nad Menem, został wybrany na przewodniczącego jednego z forów synodalnych – „Życie w udanych związkach

– żywa miłość w seksualności i partnerstwie” – i był jednym z opracowujących dokument roboczy nt. katolickiego nauczania o moralności seksualnej. Stwierdził otwarcie, że liczy „na poszerzenie tego nauczania, otwarcie i zmianę”.

Z kolei w pierwszym wystąpieniu po wyborze na przewodniczącego episkopatu stwierdził, że w centrum jego posługi będzie ochrona małoletnich i droga synodalna. W kolejnych wywiadach opowiedział się również za zniesieniem obowiązkowego celibatu i skrytykował wykluczenie kobiet z katolickich urzędów. „Wierzę, że nie

zaszkodzi Kościołowi, jeśli kapłani będą mieli swobodę wyboru, czy chcą żyć w związku małżeńskim, czy żyć w stanie

bezzennym” – powiedział. Stwierdził również, że teologia ciała Jana Pawła II wymaga zmian i że należy w tym względzie przeformułować nauczanie w jego istocie.

Jak zauważają komentatorzy katoliccy, nowy przewodniczący ani razu nie odwołał się do kwestii ewangelizacji, do której wezwał Niemcy papież Franciszek w ubiegłym roku oraz nuncjusz apostolski w Niemczech abp Nikola Eterović na rozpoczęcie wiosennego zebrania plenarnego. A nawet bp Franz-Josef Overbeck z Essen stwierdził podczas zebrania plenarnego, że sytuacja dotycząca powołań kapłańskich jest „katastrofalna”. Mimo to obrady koncentrowały się na kwestiach personalnych, jako że różne środowiska wywierały naciski na episkopat w kwestii nowego sekretarza generalnego. Ustupający po 24 latach o. Langendörfer

stwierdził w wywiadzie, że jego następcą nie musi być ksiądz. Zresztą według statutów Konferencji Episkopatu Niemiec, sekretarzem generalnym może być kobieta. W końcu biskupi na zebraniu plenarnym potwierdzili o. Langendörfera na stanowisku sekretarza generalnego, jednak tylko do końca bieżącego roku. Tym samym, chociaż kończy się era kard. Marxa w Kościele w Niemczech, nie zmienia się kierunek, w jakim on

Chyba najlepiej świadczą o tym gratulacje kanclerz Angeli Merkel, która stwierdziła, że postępowanie bp. Bätzinga nacechowane jest „otwartością i gotowością do rozmowy”. Tymczasem znani niemieccy katolicy zbierają podpisy pod petycją przeciwko drodze synodalnej, którą kard. Rainer Woelki, metropolita Kolonii, przyrównał do protestanckiego parlamentu kościelnego. Na razie pod petycją zatytułowaną „Pozostajemy katoli-

fot. PAP/EPA/Armando Bahani

kroczy. I pomimo że bp Bätzing jasno stwierdził: „Nie jestem drugim Reinhardem Marxem”, katoliccy komentatorzy widzą w nim jego kontynuatora.

kami” podpisało się ponad 8 tys. wiernych. A kolejne zgromadzenie drogi synodalnej odbędzie się we wrześniu.

Na rzecz ubogich

Władze Caritas Internationalis zdecydowały, że pomimo epidemii koronawirusa, zamkniętych szkół, kościołów i odwołanych imprez jej działania na rzecz ubogich nie zostaną zawieszone. Przygotowujemy się do działania w warunkach zagrożenia. Ci, którzy mają taką możliwość, będą pracowali w swoich domach – powiedział John Aloysius, sekretarz generalny Caritas Internationalis.

Organizacja informuje swoich pracowników o zagrożeniach i sposobach zapobiegania im. – Wysłaliśmy do wszystkich komunikaty z informacjami na temat aktual-

nej sytuacji i rozwoju choroby. Znalazły się tam również instrukcje z zakresu zachowania higieny i działań zapobiegawczych – wyjaśnił Aloysius.

Ponieważ włoskie władze zdecydowały o zamknięciu szkół, wiele młodych mam, które pracują w Caritas, musi zająć się dziećmi. – Wspieramy je i tak organizujemy pracę, żeby mogły wykonywać swoje zadania w domach, będąc jednocześnie przy dzieciach – zapewnia sekretarz kościelnej organizacji. Ograniczane są również podróże, chyba że jest to absolutnie konieczne.

Dariusz Kowalczyk SJ

Bóg a koronawirus

Wszystkie szkoły we Włoszech od 5 do 15 marca zamknięte. Papieski Uniwersytet Gregoriański także. I panuje przekonanie, że okres ten zostanie przedłużony. Sytuacja jest dynamiczna. Najpierw wikariat dla diecezji rzymskiej w związku z koronawirusem rozesłał wskazania dotyczące liturgii: „w czasie celebracji eucharystycznej nie przekazujemy sobie znaku pokoju i zapraszamy wiernych, by przyjmowali Komunię Świętą na rękę; zadbamy, by w kropielnicach nie było wody”. A wierni w kościele powinni stać w odległości metra jeden od drugiego. Jednak kiedy piszę te słowa, owe zalecenia są już nieaktualne, bo do 3 kwietnia w całym Włoszech w ogóle nie będzie Mszy z wiernymi. To decyzja włoskiego rządu, którą zaakceptowała Konferencja Episkopatu. Wcześniej taki niesłychany zakaz dotyczył jedynie diecezji na północy Włoch. Głośna stała się sprawa Antonia Lunghiego, 88-letniego księdza, który mimo zakazu władz odprawił w niedzielę Mszę w miejscowości Castello d'Agogna. W liturgii uczestniczyło osiem osób. „Życzliwi” obywatele poinformowali o tym „wykroczeniu” karabinierów, a ci zawiadomili prokuraturę.

Czy duchowni powinni dawać przykład posłuszeństwa władzom cywilnym, a nawet wykazywać się gorliwością

i z własnej inicjatywy wprowadzać ograniczenia, czy też raczej powinni negocjować z władzą, by drastycznie nie zakazywała liturgii w świątyniach? Przykro patrzeć na kościoły bez Mszy, kiedy są otwarte bary, choć też przy różnych obostrzeniach. Ale

Wręcz nie wypada dziś nowoczesnemu księdzu wznosić suplikacje.

z drugiej strony łatwo można sobie wyobrazić, co by się działo, gdyby stwierdzono, że we Mszy brał udział ktoś zarażony. Przy tym poziomie hysterii w społeczeństwie konsekwencje takiego przypadku mogłyby być bardzo niekorzystne dla Kościoła. Dlatego wszyscy się boją i nawet jeśli nie wierzą w sens nakładanych ograniczeń, to bez szemrania się do nich stosują. Ale mnie martwi jeszcze co innego.

Dawniej ludzie byli zbyt skłonni przypisywać wszystkim nieszczęścia bezpośrednio Panu Bogu, który w ten sposób miał karać za grzechy i wzywać do nawrócenia. Starali się więc przebłagać zagniewanego Boga, by Ten okazał miłosierdzie. Dziś można odnieść wrażenie, że wielu wiernych, a przede wszystkim duchownych, popadło w drugą skrajność. Bóg nie karze, nie osądza, ale wszystkich kocha, a zatem nie ma nic wspólnego z jakimikolwiek nieszczęściami. Do tego stopnia, że wręcz nie wypada dziś nowoczesnemu księdzu wznosić suplikacje: „Od powietrza, głodu, ognia i wojny wybaw nas, Panie! Od nagłej i niespodziewanej śmierci zachowaj nas, Panie! My grzeszni Ciebie Boga prosimy...”. Postępowym katolikom prośbienie Boga na kolanach o np. oddalenie epidemii prawdopodobnie wydaje się wyrazem „wiar niedojrzałej”, „lękowej”.

Poza tym prośba, by Bóg zatrzymał jakieś nieszczęście, sugeruje, że wcześniej owo nieszczęście Bóg dopuścił i przynajmniej tolerował. A przecież nie tylko kara, ale i dopust Boży nie istnieją!

Biblia mówi o Bogu miłosiernym, ale jednocześnie pokazuje Boga, który karze i zdecydowanie wzywa do nawrócenia. W Księdze Jonasza czytamy: „Niech każdy odwróci się od swojego złego postępowania (...). Kto wie, może się odwróci i ulituje Bóg, odstąpi od zapalczowości swego gniewu” (3,8-9). Paweł Apostoł, pisząc do Koryntian, wskazuje, że większość z tych, którzy wyszli z Egiptu, nie weszli do ziemi obiecanej: „W większości z nich nie upodobał sobie Bóg; polegli bowiem na pustyń. Stało się zaś to wszystko, by mogło posłużyć za przykład dla nas, abyśmy nie pożądali złego, tak jak oni pożądali” (1 Kor 10,5-6). W „Dzienniczku” s. Faustyny Kowalskiej, apostołki miłosierdzia, nie brakuje fragmentów mó-

wiących o gniewie Bożym. Aczkolwiek sam Jezus tłumaczy świętej: „Kar używam, kiedy Mnie sami zmuszają do tego; ręka Moja niechętnie bierze za miecz sprawiedliwości” (nr 1588). Czy tego rodzaju nauczanie należy odłożyć dzisiaj do lamusa? Absolutnie nie. Choć trzeba wysiłku, aby je właściwie zinterpretować.

To, co się dzieje, jest dla nas wezwaniem do nawrócenia.

Co z tego wszystkiego wynika? Że Bóg zesłał nam osobiście koronawirus? Nie! Nie

wahajmy się jednak prosić Boga, by oddalił od nas plagę, w tym plagę zbiorowej hysterii i podatności na manipulację. I nie odrzucajmy myśli, że to, co się dzieje, jest dla nas wezwaniem do nawrócenia, czyli do postawienia Boga w centrum. Pamiętajmy też, że to nie życie doczesne jest naszym najważniejszym celem, ale życie wieczne.

dkowalczyk@jezuici.pl
Autor jest profesorem Wydziału Teologicznego Papieskiego Uniwersytetu Gregorianum w Rzymie

REKLAMA

Czym jest modlitwa?

Modlitwa to najbardziej zdumiewające spotkaniem we wszechświecie, dlatego że zostaliśmy na nie zaproszeni przez Kogoś, kto nas nieskończenie przewyższa, a jednak się schyla i pozwala, żebyśmy patrzyli sobie nawzajem w oczy. Wdzięczność dla Niego i uwielbienie jest najbardziej logiczną reakcją serca. Mistrzowie życia duchowego mówią, że modlitwa dla człowieka jest bardziej naturalna niż oddech. Wynika z tego, kim jest Bóg i kim my jesteśmy przed Nim. Modlitwa jest trwaniem przy Bogu, zbliżaniem się do Niego. Daje nam

Jak i gdzie się modlić, gdy wciąż nie mamy na nic czasu i wszędzie otacza nas hałas?

Tutaj zależy wiele od naszej pomysłowości. Jeżeli coś faktycznie jest dla nas bardzo ważne, to szukamy sposobu na realizację. Stwierdzenie, że nie mamy czasu, jest najłatwiejsze, ale jeśli dobrze się przyjrzemy, możemy odkryć, że jest mnóstwo takich sytuacji, które przechodzą obok niezauważone. Kiedy ktoś zaczyna od szukania wolnej godziny w ciągu dnia, aby się modlić, to może rzeczywiście być trudne. Ale jeśli zaczniemy od kilku chwil poświę-

się pomodlić. Nasza pomysłowość i zaangażowanie szukają i znajdują takie okazje.

Jest hałas, na który nie mamy wpływu. Ale możemy także doświadczyć ciszy, wyłączając np. radio w samochodzie. Wtedy możemy skierować myśli ku Panu Bogu. Możemy też od czasu do czasu udać się na rekolekcje albo pójść do lasu, żeby stworzyć sobie warunki bardziej sprzyjające kontaktowi z Panem Bogiem. Można także odwrócić perspektywę patrzenia i powiedzieć, że najlepszym miejscem na modlitwę jest wnętrze własnego serca, które oznacza nie tyle nasze uczucia, ile centrum na-

MODLITWA: spójrz Bogu w oczy

Z s. **Scholastyką Rzoską** OSB rozmawia Katarzyna Kasjanowicz

świadomość, że On jest Panem historii, Panem czasu, a nasze wybory, nasze decyzje mają jednak ograniczony wpływ na to, co się dzieje – wszystko jest w Jego rękach.

Jak dziś rozumieć modlitwę – w świecie kultury materialnej, zamkniętym na doświadczenia metafizyczne?

Modlitwa jest tym samym, czym była sto czy tysiąc lat temu. Człowiek tak samo jak wtedy jest stworzony na Boży obraz, nosi ten obraz w sobie. A Bóg się nie zmienia. Człowiek nosi w sobie tęsknotę za Panem Bogiem, nawet jeżeli się do niej nie przyznaje i próbuje ją tłumaczyć na różne sposoby. Zmieniają się praktyki modlitewne, chociaż też nie wszystkie, sposób mówienia o modlitwie, komentarz rzeczy. Ale istota modlitwy jest ta sama. Jest to relacja człowieka z Bogiem.

Lubimy mieć poczucie korzyści. Co da nam modlitwa wielkopostna?

Modlitwa nic nam nie daje. Jeśli ktoś chce uzyskać jakąś korzyść, niech nawet nie zaczyna się modlić. Kiedy patrzymy na krzyż, dociera do nas, że już jesteśmy obdarowani. Nasza modlitwa jest reakcją naturalnej wdzięczności człowieka, który doświadcza tego, że został odkupiony przez Chrystusa na krzyżu. Wtedy można tylko upaść na kolana i adorować. Myślenie o korzyściach z takiej modlitwy byłoby wręcz nietaktem.

conych na akty strzeliste – na to, żeby do Pana Boga, skierować krótkie wezwania, np. kiedy idziemy po schodach albo czekamy, aż nam się komputer uruchomi, albo nasz autobus przyjedzie – wtedy pojawia się czas na modlitwę. Wyobrażam to sobie w następujący sposób: widzę, jak statek piracki podpyływa do drugiego statku i wypuszcza harpuny z linami, by się zaczepić o jego burtę. Jeden taki harpun niewiele da, ale kiedy piraci wypuszczają ich wiele, to ten drugi statek można nawet przyciągnąć. Akty strzeliste można porównać do takich lin, którymi się przymocowujemy do Pana Boga. Im będzie ich więcej, tym mocniej będziemy przy Nim trwać i tym mniej spraw nas od Niego odciągnie.

Oczywiście potrzeba też takiego czasu, który będzie oddany Panu Bogu tylko na modlitwę i nic innego nie będzie nas wtedy zajmować. Ale tu także każdy musi znaleźć swoją metodę, dopasowaną do jego obowiązków i sposobu życia. Czy to będzie późny wieczór, kiedy dzieci już pójść spać, czy rano, kiedy nastawimy budzik dziesięć minut wcześniej. Możemy też sięgnąć po codzienną Ewangelię i przejrzyć ją w trakcie dnia, w skupieniu. Może to być również adoracja, której poświęcimy popołudnie po pracy, kiedy wstąpimy do kościoła, aby

szej osoby. Tam jest właśnie ta przestrzeń, gdzie Pan Bóg przebywa i gdzie na nas czeka. Właściwie to my sami, schodząc do własnego serca, spotykamy Go, niezależnie od tego, czy to serce jest zajęte czuwaniem przy chorym dziecku, czy trudnymi relacjami w pracy. Pan Bóg chce być z nami i nas wspomagać, żebyśmy mogli doświadczyć tego, że On jest bardzo zainteresowany tym wszystkim, co my przeżywamy.

Czasami jesteśmy przyzwyczajeni do takiego sposobu patrzenia, w którym modlitwa jest w rozumie – kiedy na modlitwie możemy skupić się również myślami. Według mnie należałoby rozumieć to znacznie szerzej. Modlimy się pragnieniem, wolą, wyborem, powierzeniem się Panu Bogu i również kiedy myśli są zajęte czymś innym. Można powiedzieć, że trwamy w modlitwie, dlatego że trwamy właśnie w oddaniu się Jemu i nawet wtedy, kiedy emocje w jakiś sposób nie dają nam spokoju, powierzenie się Panu Bogu tak samo jest modlitwą. Ono nie ustaje z tego powodu, że jesteśmy czymś zaabsorbowani. Nasz udział stanowi mniejszą część tego, czym modlitwa jest – ta większa część znajduje się po Jego stronie.

A zwykły impuls, jakiego doświadczamy, kiedy coś nas pozytywnie zasko-

Istota modlitwy jest ta sama od wieków: jest to relacja człowieka z Bogiem.

for. arch. OŚB

czy: wsiadamy zziębnięci do ogrzewanego autobusu i mówimy „Dzięki Ci, Panie Boże”. Czy to również jest modlitwa?

Oczywiście że tak. Całe nasze życie składa się z drobiazgów i one dla Pana Boga są tak samo ważne jak te sprawy, które wydają się zbyt poważne, aby wierzyć, że Pan Bóg może mieć na nie wpływ. Całe nasze życie jest w Jego rękach, od rzeczy najdrobniejszych po największe. Cała sztuka tkwi w tym, aby znajdować takie okazje i ślady Jego delikatnej dobroci. Cały świat daje ogromną ilość możliwości, aby się Nim zachwycić: kolorem chmur na niebie, liśćmi produkujące tlen, którym możemy oddychać. Mamy mnóstwo okazji, aby dostrzec, że Pan Bóg jest źródłem piękna i dobra.

Mówić czy nie mówić w swoim otoczeniu, miejscu pracy, że modlitwa jest dla nas ważna?

Modlitwa jest trwaniem przy Bogu, zbliżaniem się do Niego.

Myślę, że nie ma tutaj uniwersalnych odpowiedzi, bo to zależy, jakie jest nasze otoczenie. Czy jest nastawione do wiary bardziej wrogo, czy raczej otwarte. Jeśli nie jest otwarte, to chyba lepiej, żeby po prostu owoce modlitwy z nas wypływały przez świadectwo dobrego życia, życia Ewangelią. Może wtedy ktoś zapyta: „Skąd ty to masz, czemu tak żyjesz? Jak ty to robisz, że jesteś taki?”. Wtedy można coś odpowiedzieć. A jeżeli nie zapyta, jeżeli widać, że nie ma gruntu, na którym mogłoby nastąpić zrozumienie, to nie ma co podejmować na siłę tematu, pomiędzy plotkami z zeszłego tygodnia. Wtedy nie tylko narazi nas to na śmieszność, ale faktycznie będzie śmieszne i nikomu w niczym nie pomoże. Lepiej własnym działaniem dać świadectwo tego, jak modlitwa zmienia życie.

Czy Wielki Post to dobry czas, by zachęcić dzieci do modlitwy?

S. Scholastyka Rzoska – mniszka benedyktynka z Opactwa Zwiastowania Pana w Żarnowcu na Pomorzu. Do klasztoru wstąpiła po maturze i jest tam od 14 lat, pięć lat po ślubach wieczystych. W klasztorze pełni funkcje zakrystianki, pisze ikony, jest kierowcą, kantorką. Interesuje się sztuką i odkrywaniem Boga w tajemnicach przyrody.

Tak, to dobry czas. A najlepiej zachęcić własnym przykładem. Wszystko zależy od tego, na jakim poziomie jest dziecko. Jeśli mamy do czynienia ze zbuntowanym nastolatkiem, to lepiej nie próbować mu mówić: „Może byś tak poszedł na Drogę Krzyżową, skoro jest Wielki Post, a tak w ogóle, to kiedy ostatnio byłeś u spowiedzi?”. Bo przyniesie to raczej efekt odwrotny od zamierzonego. Ale jeśli rodzice wiedzą, jak dotrzeć do swojego dziecka, sami będą potrafili je zachęcić. Posłużę się przykładem dotyczącym rodziców pewnego nastolatka. Kiedy próbowali zachęcić go do wyjazdu na rekolekcje oazowe, nie działały żadne argumenty. Odpowiedź brzmiała: „Nie, bo nie”. Ostatecznie przekonało go to, że zadzwoniły do niego jego kuzynki w zbliżonym wieku i opowiedziały mu, że rekolekcje są super. Pojechał z nimi i na następne rekolekcje już nie trzeba go było namawiać, bo sam chciał.

Z kolei kiedy mówimy o młodszych dzieciach, takich, które dopiero wchodzą w świat duchowy czy dopiero są zaznajamiane z tajemnicami wiary, to tutaj także trzeba przede wszystkim przykładu rodziców. Aby dziecko przez analogię swoich relacji z rodzicami mogło zrozumieć, że Bóg jest jego Ojcem. Słyszałam również taką historię, jak tata z kilkuletnim dzieckiem wszedł do Kościoła i wskazując na krzyż powiedział: „Widzisz, to jest Pan Jezus. On cię bardzo kocha, nawet bardziej niż twój tatuś”. Myślę, że to był bardzo mądry ojciec. Jeżeli dziecko słyszy taki komunikat, to go zrozumie, może go odnieść do swojej relacji z rodzicami, a stąd jest już tylko krok do tego, aby zaczęło się modlić. Jeśli mu się wytłumaczy, że ten dobry Ojciec jest i słucha, modlitwa przyjdzie w sposób naturalny. Ważne jest, aby zachęcać, ale zostawiać dziecko w wolności. Na pewno nie można egzekwować modlitwy na siłę.

Dlaczego dzieci są bardziej otwarte na rzeczywistość duchową, na łaskę wiary?

Może dlatego, że nie mają w sobie cynizmu dorosłych i sceptycznego podejścia. A może dlatego, że mniej czasu upłynęło od tego momentu, kiedy patrzyli Panu Bogu w oczy. Jeszcze Go pamiętają i w sposób naturalny się do niego zbliżają. Ale to tylko taka moja teoria.

Jeszcze w połowie XX w. wydawało się, że tradycja nawiedzania rzymskich kościołów stacyjnych w okresie Wielkiego Postu przeszła na zawsze do historii. Tymczasem wraca, i to nie tylko w Rzymie.

Sądono, że tradycja ta będzie jedynie przedmiotem studiów i analiz ze strony tych, którzy interesują się różnymi aspektami dziejów chrześcijaństwa, zwłaszcza w Wiecznym Mieście. Odgrywała bowiem znaczącą rolę od czasów starożytności chrześcijańskiej aż do okresu niewoli awiniońskiej, a później po Soborze Trydenckim. I oto papież św. Jan XXIII już w pierwszym roku swojego pontyfikatu, w Środę Popielcową 1959 r. udał się do znanego kościoła św. Sabiny, położonego na wzgórzu awentyńskim, nawiązując w ten sposób do starożytnej praktyki wielkopostnej. Kilka lat później księża i klerycy z Papieskiego Kolegium Północnoamerykańskiego zaczęli w niewielkich grupach odwiedzać kościoły stacyjne, co spowodowało zainteresowanie prawnym zwyczajem i nawrót do niego także w innych środowiskach.

Trudno powiedzieć, kto we wspomnianej wspólnoty duchownych ze Stanów Zjednoczonych był pomysłodawcą tej inicjatywy i jakimi kierował się motywami. Chociaż jeśli chodzi o ostatnie pytanie, można się domyślać, że mieszkańcy Ameryki Północnej przebywający w Rzymie przeżywają często zdecydowanie większą fascynację niż przybysze ze Starego Kontynentu; historia ojczyzny Amerykanów liczy przecież zaledwie dwa i pół wieku – cóż to jest w porównaniu z trzema, a nawet więcej, tysiącletnimi Wiecznego Miasta. Ponadto, jako chrześcijanie stosunkowo młodego państwa, Amerykanie wykazują szczególne zainteresowanie początkami swojej religii właśnie w Rzymie, zwłaszcza historią apostołów Piotra i Pawła, następnie biskupów rzymskich, no i męczenników.

KAMIEŃ ZROSZONE KRWIĄ

Bo historia kościołów stacyjnych Wiecznego Miasta jest mocno związana z tymi chrześcijanami, którzy już w pierwszych wiekach złożyli właśnie w tym mieście najwyższe świadectwo wiary, czyli ponieśli śmierć męczeńską. Nie wszyscy turyści, a nawet pielgrzymi, przybywający do Rzymu uświadamiają sobie w wystar-

ks. Waldemar Turek

Nowa forma starej tradycji

czającym stopniu, że chodząc zabytkowymi ulicami Wiecznego Miasta, zwłaszcza w jego historycznej części, spacerując po ziemi mocno zroszonej krwią pierwszych chrześcijan, poczynając od świętych apostołów Piotra i Pawła. Pewnie nigdy nie będziemy dokładnie wiedzieć, ilu ich było w tym pierwszym okresie, czyli do czasów edyktu mediolańskiego z 313 r. Prześladowano ich za czasów Nerona, Domicjana, Trajana, Hadriana, Decjusza, Waleriana, Dioklecjana... żeby wspomnieć tylko te imiona cesarzy, za których zginęło najwięcej chrześcijan w Rzymie i całym Cesarstwie. Przeróżne były formy zadawania śmierci chrześcijanom: krzyżowanie, kamienowanie, ścinanie, palenie żywcem, zabijanie mieczem albo włócznią, topienie, rzucanie na pożarcie przez dzikie zwierzęta...

Od samego początku oddawano im cześć, na ile było to możliwe, biorąc pod uwagę sytuację polityczno-społeczną w Cesarstwie. Po wspomnianym edyktie mediolańskim, który dawał chrześcijanom wolność publicznego wyznawania ich re-

ligii, kontekst bardzo się zmienił. Chrześcijanie chcieli więc jeszcze okazać cześć pamięć swoich bohaterskich poprzedników. Zaczęto budować w miejscach ich męczeństwa okazałe świątynie, które z biegiem czasu stawały się tzw. kościołami tytularnymi (od łacińskiego słowa *titulus*, czyli „tytuł”). W okresie Wielkiego Postu gromadzono się w tych świątyniach

i pod przewodnictwem samego biskupa Rzymu albo jego przedstawiciela sprawowano liturgię, modlono się za pośrednictwem świętych męczenników, wreszcie przechodzono do następnego kościoła (tzw. stacji, od łac. słowa *statio*, czyli „postój”), w którym podobne nabożeństwa były przewidziane następnego dnia.

Dużą rolę w organizacji tych praktyk odegrał święty papież Grzegorz Wielki (590-604), który, biorąc pod uwagę już istniejące zwyczaje, niekiedy różniące się między sobą, wyznaczył kościoły, wskazał konkretne dni ich nawiedzania, opracował liturgię. Ważnym punktem modlitw w poszczególnych kościołach stacyjnych było oddanie czci męcen-

Turyści często nie wiedzą, że chodzą po ziemi zroszonej krwią pierwszych chrześcijan.

nikom związanym z danym kościołem i modlitwa przed ich wystawionymi relikwiami. Następcy Grzegorza Wielkiego wprowadzili już tylko drobne zmiany, kierując się głównie względami duszpasterskimi. Z różnych świadectw historycznych wynika, że niekiedy w kościołach stacyjnych gromadziły się doprawdy tłumy rzymian i pielgrzymów. Przedstawiciele różnych stanów wyprasali, pod przewodnictwem biskupa Rzymu, pomoc dla siebie i swoich najbliższych, łaskę zmiany życia, a także podejmowali różne wyrzeczenia, aby właściwie przygotować się do Wielkanocy.

AKADEMIA CZCIELI MĘCZENNIKÓW

Tak było do XIV w., a konkretnie do czasu pobytu papieża w Awinionie – trwał 70 lat! – który spowodował stopniowe zanikanie wielu praktyk religijnych w Rzymie, w tym stacji wielkopostnych. Kiedy papież powrócił nad Tybr, próbowano nawiązać do tradycji i wskrzesić dawne zwyczaje, w tym także obchody stacyjne, ale te próby – podjęte np. przez św. Piusa V – nie przynosiły owoców. Doszło nawet do tego, że ok. 1870 r., czyli w okresie procesu jed-

noczenia się Włoch, procesje na ulicach Wiecznego Miasta zostały zabronione.

Nieco później, w 1879 r., powstało w Rzymie Kolegium Czcieli Męczenników (*Collegium Cultorum Martyrum*), które obrało sobie za cel propagowanie w różny sposób tych, którzy oddali życie za wiarę, zwłaszcza w starożytnym Rzymie, i szerzenie kultu oddawanego Bogu za ich pośrednictwem. Święty Jan Paweł II podniósł w 1995 r. tę instytucję do rangi papieskiej akademii. To jej członkowie patronują dzisiaj – od strony liturgicznej i historycznej – wielkopostnej praktyce kościołów stacyjnych w Rzymie.

Wszystkie te czynniki spowodowały, że w naszych czasach nie tylko wzrosło zainteresowanie tą formą pobożności, ale nastąpiło jej ożywienie. Biskupi Rzymu, poczynając od św. Jana XXIII, udają się tradycyjnie w Środę Popielcową do kościoła św. Sabiny, aby właśnie w tej pierwszej *statio* wielkopostnej rozpocząć szczególny okres w liturgii całego Kościoła powszechnego. Wprawdzie w inne dni Wielkiego Postu i w innych kościołach stacyjnych nie ma takiego tłumu i liturgia nie jest sprawowana w sposób tak uroczysty, jednak miejscowi duszpasterze starają się, aby przybyszom zapewnić odpowiednią opiekę duszpasterską.

Z CAŁEGO ŚWIATA

Obserwatorzy mówią, że liczba odwiedzających kościoły stacyjne powoli, ale systematycznie wzrasta i że pochodzą oni z różnych kontynentów. Wykazują zainteresowanie sprawami duchowymi, pragną także poznać historię poszczególnych kościołów, dowiedzieć się więcej o życiu i świadectwie męczenników, którzy im patronują. A są to historie przebogate, złożone i proste zarazem, odległe i bliskie...

Młodzi, wyposażeni w coraz mniejszym stopniu w przewodniki, a w coraz większym w smartfony, próbują odnaleźć odpowiednie informacje, zbliżyć się do zabytkowej kolumny, obejrzeć częściowo zniszczony fresk lub wreszcie podejść do relikwii... Można przypuszczać, że w wielu przypadkach nie chodzi tylko o zwykłą ciekawość, podyktowaną studiami, zainteresowaniem, świadomością, że się jest w niezwykłych miejscach, o których słyszeli, czytali. Czujemy, że w gruncie rzeczy za tym wszystkim kryje się jakieś poważniejsze pytanie o sens wiary, tej wiary, za którą wielu chrześcijan oddało swoje życie – chodzi o właściwe odczytanie ich posłannictwa, a może nawet o znalezienie odpowiedzi na pytanie

o cenę, jaką trzeba zapłacić za wyznawane wartości. Wszystkie te i im podobne pytania stają się przecież jeszcze bardziej aktualne w szczególnym okresie Wielkiego Postu.

W BLASKU PRAWDY

Czy można zatem mówić o znaczącej odnowie praktyki nawiedzania rzymskich kościołów stacyjnych w okresie Wielkiego Postu? Aby na to pytanie odpowiedzieć, trzeba chyba jeszcze poczekać na rozwój wydarzeń, choć już teraz można cieszyć się licznymi zwiastunami nawrotu do staro-

żytnej tradycji. Odwiedzić 44 kościoły stacyjne, zgodnie z obowiązującym aktualnie rytuałem, stanowi nie lada wysiłek nawet dla mieszkańców Rzymu, czyli dla tych, którzy na stałe tu przebywają. Wie o tym dobrze pani Hanna Suchocka, była ambasador Rzeczypospolitej przy Stolicy Apostolskiej, autorka książki „Rzymskie pasje” o kościołach stacyjnych Wiecznego Miasta.

Nie wszyscy mogą sobie na taki duchowy „luksus” pozwolić, a z pewnością nie pielgrzymi, którzy przyjeżdżają tutaj zwykle na kilka, najwyżej kilkanaście dni. Zdawał sobie z tego doskonale sprawę św. Jan Paweł II, i to za jego czasów, w 1988 r., Kongregacja ds. Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów stwierdziła, że tradycję nawiedzania rzymskich kościołów stacyjnych można „zalecać jako wzór zbierania wier-

nych w jednym miejscu, przy grobach świętych lub w głównych kościołach miasta, które mają wyjątkowe znaczenie dla diecezji”. Nie mam dokładnych danych statystycznych, jakim konkretnym echem odbiły się w świecie te słowa zachęty do tworzenia wielkopostnych stacji w różnych miastach, zwłaszcza tych, w których jest dużo zabytkowych świątyń. W Polsce, głównie w ostatnich latach, m.in. w Warszawie, Krakowie, Poznaniu, Łodzi i Lublinie zostały wybrane świątynie o szczególnie bogatej historii i naznaczone działalnością znanych postaci, duchownych i świeckich. Oto nowa forma starej tradycji...

W gruncie rzeczy chodzi o podjęcie wielkopostnej pielgrzymki, czy to w Wiecznym Mieście, czy w innym miejscu; pielgrzymki odbywanej w łączności z tymi, którzy poprzedzili nas ze znakiem wiary i którzy właściwie odczytali słowa Chrystusa o potrzebie niesienia krzyża aż do końca. Razem z nimi wszystkimi idziemy śladami jedynej drogi „stacyjnej”, prowadzącej nas do blasku Prawdy o świecie i nas samych.

Autor jest kapłanem diecezji płockiej, filologiem klasycznym i patrologiem, pracownikiem Stolicy Apostolskiej

W SKRÓCIE

■ **Pielgrzymka bezdomnych.** Ponad setka osób bezdomnych z Lublina szykuje się na pielgrzymkę do Rzymu na majowe obchody setnej rocznicy urodzin Jana Pawła II. Rozpoczęły one duchowe przygotowania i zbiórkę pieniędzy. Koszt pielgrzymki to 1 tys. zł na osobę; można pomóc wpłatą na konto: 64 1240 1503 1111 0000 1753 2101. Inicjatorem akcji jest ks. Mieczysław Puzewicz, delegat ds. osób wykluczonych w archidiecezji lubelskiej.

■ **Małżeńskie wzloty i upadki.** W Kościele katolickim w Polsce liczba tzw. małżeństw konkordatowych systematycznie spada. W 2008 r. zawarto ich 177 tys., w 2018 – 117 tys. W większości innych Kościołów i związków wyznaniowych dostrzegalna jest natomiast stabilizacja w liczbie udzielanych ślubów wyznaniowych ze skutkami cywilnymi, w Gminach Wyznaniowych Żydowskich nastąpił nawet ich wzrost.

■ **Książd w mediach.** Edukacja medialna – to nowy przedmiot, który na stałe pojawi się w formacji seminaryjnej w Polsce. Program jest już opracowany, powstanie także podręcznik. „Trudno sobie wyobrazić, by współczesny książd nie korzystał z mediów” – komentuje ks. Józef Kloch, profesor UKSW.

■ **Kadłubek z dofinansowaniem.** Archiopactwo cystersów otrzymało 450 tys. zł dotacji z Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego na zakończenie prac renowacyjnych w kaplicy bł. Wincentego Kadłubka – patrona Jędrzejowa, biskupa krakowskiego, a potem cystersa, który tam zmarł i został pochowany. Prace renowacyjne w cennej kaplicy z konfesją błogosławionego trwają od dwóch lat.

■ **Chrześcijańskie kino internetowe.** Na stronie Katoflix działa nowa platforma VOD o tematyce chrześcijańskiej. Jej twórcą jest Studio Katolik – własność Zgromadzenia Zakonnego Salwatoriaków. Prezentuje ono filmy fabularne i dokumentalne o sensie życia, wiary, o świętych, które bez obaw można będzie pokazać także dzieciom. Pojawiają się produkcje, które opuściły sale kinowe i takie, które nie były dotychczas w Polsce dystrybuowane.

■ **Śmierć sekretarza.** Nie żyje I sekretarz KC PZPR w latach 1980-1981, a także wieloletni poseł na sejm PRL Stanisław Kania. Miał 93 lata.

Finale Akcji Pomocy Polakom

fol. PAP/Paweł Supernak

RODAKOM NA WSCHODZIE

W Pałacu Prezydenckim odbył się finał czwartej edycji „Akcji pomocy Polakom na Wschodzie”, przebiegającej pod patronatem

prezydenta Andrzeja Dudy i jego żony Agaty Kornhauser-Dudy. Na zdjęciu: występ zespołu Bijące Serduszka ze Złoczowa.

MILION DLA SYRII

W Sali Królewskiej Pałacu Arcybiskupów Krakowskich metropolita krakowski abp Marek Jędraszewski oraz dyrektor polskiej sekcji Pomocy Kościołowi w Potrzebie ks. Waldemar Cisko podsumowali akcję pomocy dzieciom w Syrii. Do zbiórki pieniędzy na ten cel abp Jędraszewski wezwał po swojej „Pielgrzymce Solidarności” do Libanu i Syrii pod koniec ubiegłego roku.

fol. PAP/Jacek Bednarczyk

BUS Z MISJĄ

Na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim pojawił się SchumanBus. Odwiedził kilkanaście polskich miast i miasteczek, by propagować idee Roberta Schumana, francuskiego męża stanu, uznawanego za jednego z ojców zjednoczonej Europy. Organizatorem wydarzenia jest Instytut Myśli Schumana.

fol. PAP/Wojtek Jargło

fot. PAP/Piotr Nowak

ŚWIADECTWO SUTANNY

W każdą pierwszą sobotę miesiąca w jednej z kaplic kościoła św. Stanisława Kostki w Warszawie można odwiedzić relikwię sutanny, w której zginął bł. Jerzy Popiełuszko. Sutanna w ubiegłym roku poddawana była specjalistycznej konserwacji. Widoczne są na niej przedarcia i ślady wiślanego błota. Specjalistyczna dezynfekcja zachowała ślady genetyczne i organiczne. Sutannę umieszczono w specjalnej pancernej gablocie. W kościele św. Stanisława Kostki na warszawskim Żoliborzu bł. Ksiądz Jerzy odprawiał Msze za Ojczyznę i tu mieszkał przez cztery ostatnie lata życia.

PO REKONSTRUKCJI

W kościele św. Jana zaadaptowanym na Centrum św. Jana w Gdańsku, po 75 latach na swoje dawne miejsce wróciły organy boczne. Ich rekonstrukcja była największym wyzwaniem projektu „Rewaloryzacja i adaptacja kościoła św. Jana na Centrum św. Jana – etap II”.

fot. PAP/Adam Warszawa

PRZEMYT UDAREMNIONY

Udaremnienie rekordowego przemytu 275 kg heroiny, wartęj 61 mln zł, i likwidacja kanału przemytu narkotyków z Bliskiego Wschodu i Ameryki Południowej to zwyciężenie wielomiesięcznej pracy policjantów z CBŚP, pod nadzorem Prokuratury Regionalnej w Gdańsku. Operacja została przeprowadzona na terenie Belgii, Holandii, Turcji i Polski, przy wsparciu Europolu.

fot. PAP/CBŚP/HO

■ **Płaszcz Maryi.** Uczestnicy tegorocznego czerwcowego Spotkania Młodych Lednica 2000 pod hasłem „Cały Twój” utworzą płaszcz Maryi z kawałków materiałów, które już teraz można przysłać do ośrodka na Lednicy. Kawałki o wymiarach 80 na 80 cm, rozniesione między sektory podczas spotkania, młodzi będą wiązać, by wspólnie stworzyć płaszcz Maryi. Więcej: www.lednica2000.pl.

■ **O beatyfikację o. Wenantego.** 28 i 29 marca w sanktuarium pasyjno-maryjnym w Kalwarii Pałacowskiej koło Przemyśla odbywać się będą Dni Modlitw o beatyfikację o. Wenantego Katarzyńca. 31 marca przypada 99. rocznica świątobliwego franciszkanina, przyjaciela św. Maksymiliana Marii Kolbego.

■ **„Za szybcy, za wściekli”** – pod tym hasłem od 30 marca do 2 kwietnia potrwają we Wrocławiu wielkopostne rekolekcje dla mężczyzn poświęcone przebaczeniu, czystości, wolności od pieniędzy i służbie. Więcej: <http://zaszybcyzawscieki.pl/>. Transmisja w internecie.

■ **Epidemia i teleporady.** Dla osób podejrzewających u siebie zakażenie koronawirusem Narodowy Fundusz Zdrowia uruchomił teleporady medyczne z możliwością zdalnego wystawienia L4. Kontakt do przychodni, która udzieli teleporady, można uzyskać, dzwoniąc na numer 800 190 590.

■ **Stop parodom równości?** Fundacja Życie i Rodzina wysunęła postulat zakazu organizowania parad równości, na których swoje postulaty głośzą środowiska LGBT „w coraz bardziej perfidny sposób, nie licząc się z prawami i odczuciami większości społeczeństwa”. Wkrótce zacznie się zbiórka podpisów pod obywatelskim projektem „Stop LGBT”. Do utworzenia komitetu inicjatywy ustawodawczej potrzeba tysięcy podpisów, a do wniesienia projektu do sejmiku – 100 tys.

■ **Nowe władze TVP.** Rada Mediów Narodowych odwoła Jacka Kurskiego ze stanowiska prezesa Telewizji Polskiej. P.o. szefa publicznej telewizji ma być Mateusz Matyszkowicz. Jest też typowany na jej prezesa, a Małżona Paczuska przejmie nadzór na Telewizyjną Agencję Informacyjną – wynika z informacji portalu Wirtualnedia.pl.

Jacek Karnowski

Kampania z wirusem

Kampania wyborcza dopiero się rozpędza, ale może się okazać, że na tym się skończy. Zagrożenie koronawirusem może nie tylko przesłonić wszystkie inne sprawy – może także sprawić, że trzeba będzie zawiesić wszystkie większe zgromadzenia, w tym konwencje czy spotkania z wyborcami. Ba, samo przeprowadzenie głosowania w wyznaczonym terminie może okazać się niewykonalne. Na razie premier Mateusz Morawiecki ocenia, że pytanie o taki scenariusz jest „przedwczesne”, ale z pewnością musi być brane pod uwagę. Tym bardziej, że według brytyjskiej prasy, wirus potrafił się mutować, jest bardzo niebezpieczny dla osób starszych i nie jest pewne, czy – tak jak grypa – zniknie wraz z nadjeściem wiosny. Publicysta dziennika „The Daily Telegraph” Ambrose Evans-Pritchard ocenia, że rządy muszą sięgnąć po środki „wojenne”, takie jak drastyczne ograniczenie swobody poruszania się, ale także sprawiedliwe rozdzielanie kosztów spowodowanej recesji na wszystkie grupy społeczne. Może się okazać, że będziemy musieli żyć z tym nowym zagrożeniem przez długie lata, do chwili wyznaczenia i przebadania szczepionki.

Jeszcze dwa tygodnie temu opozycja w Polsce wyrażała niechęć, że zagrożenie epidemią da jej premię. Było to jednak myślenie bardzo krótko-

kowzroczne; w chwilach zagrożenia społeczeństwa niemal zawsze skupiają się wokół aktualnie rządzących. Oczywiście, gdyby rząd popełnił jakieś spektakularne błędy, wyraźnie zaspiał lub źle ocenił sytuację, zostałby przez Polaków surowo ukarany. W przy-

padku tego konkretnego rządu to jednak mało prawdopodobne. Nie dlatego, że jest doskonały, ale dlatego, że znajdując się pod stałą presją mediów i opozycji, dorobił się całkiem solidnych radarów wykrywających tego typu niebezpieczeństwo. Co więcej, jeśli koronawirus będzie się nadal rozprzestrzeniał i kryzys przybierze skalę niemiecką czy francuską, nie mówiąc już o włoskiej, kandydaci opozycyjni będą mieli ogromne trudności w wykreowaniu

fali na rzecz zmiany. A to takie fale, dość długo rozpędzające się, obalają urzędujących prezydentów. W warunkach *de facto* stanu wyjątkowego to mało realne.

Nie wiadomo, w jaki sposób na kampanię wpłynie dymisja prezesa TVP Jacka Kurskiego. Musiał on odejść przede wszystkim w wyniku presji prezydenta Andrzeja Dudy, który uzależnił od tej zmiany personalnej złożenie podpisu pod ustawą gwarantującą mediom publicznym stabilne finansowanie. Z punktu widzenia obozu rządzącego zmiany w mediach – stanowiących element równowagujący agresywne media prywatne – są bardzo ryzykowne, ale widocznie uznano, że nie ma wyjścia, że w przeciwnym razie czeka nas niszcząca „wojna na górze”.

Jacek Kurski miał bardzo wielu wrogów, ale też – co trzeba podkreślić – skutecznie odbudował siłę TVP w bardzo trudnych warunkach, wykazując się często wysokiej klasy intuicją menedżerską. Najważniejsze pytanie dotyczy tego, czy jego następca dokona znaczącej zmiany kursu, czy też ograniczy się do drobnych korekt. Rozhuśtanie tak dużej instytucji w tak szczególnym czasie z pewnością nic dobrego nie przyniesie, tym bardziej, że na zmianę kursu mediów sprzyjających opozycji nie ma co liczyć. Ci, którzy zdecydowali o odejściu Kurskiego, licząc

Może się okazać, że będziemy żyć z nowym zagrożeniem przez długie lata.

zapewne, że pewne złagodzenie linii TVP przyniesie zmniejszenie napięcia politycznego w kraju. To wątpliwe, ale także niewykluczone.

Spośród kandydatów opozycyjnych najbardziej dynamiczną kampanię prowadzi Władysław Kosiniak-Kamysz. Osobiście sądzę, że rośnie prawdopodobieństwo, iż to on wejdzie do drugiej tury. Słabości Małgorzaty Kidawy-Błońskiej są przeciwieństwem widocznym gołym okiem i o ile dziś sztab jest w stanie prowadzić jej kampanię w sposób w miarę bezpieczny, o tyle później, gdy dojdzie do debat, może już nie dać rady. Nie można więc wykluczyć, że to kandydat PSL dostanie wsparcie medialne i polityczne zaplecza III RP. Zachowuje się zresztą tak pewnie, że sprawia wrażenie, iż wie więcej, niż nam mówi. Działa też dość brutalnie. Jego żona Paulina zaatakowała podczas konwencji Agatę Kornhauser-Dudę, co oznacza złamanie dobrego obyczaju, który nakazywał kandydatkom na pierwszą damę pewną elegancję we wzajemnych stosunkach. W tym wypadku klasy zabrakło, a sam styl, ton i akcent tego wystąpienia skłaniał do dość smutnych wniosków.

Autor jest redaktorem naczelnym tygodnika „Sieci”

KSM świętuje

Począwszy od 10 marca, Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży rozpoczyna na Jasnej Górze comiesięczny cykl modlitw przed obchodami 30. rocznicy swojej reaktywacji. Przewodniczenia marcowej modlitwie podczas Apelu Jasnogórskiego podjął się bp Marek Solarczyk, delegat Episkopatu Polski ds. KSM.

– Pragniemy, aby co miesiąc młodzież z różnych diecezji modliła się przed obrazem Matki Bożej Częstochowskiej. W ten sposób chcemy dziękować dobremu Bogu za ostatnie 30 lat pracy Katolickiego Stowarzyszenia Młodzieży na rzecz Kościoła powszechnego

– mówi ks. Andrzej Lubowicki, asystent generalny KSM.

Patryk Czech, przewodniczący Prezydium Krajowej Rady KSM, dodaje: – Dwa lata temu zawierzyliśmy Stowarzyszenie Matce Bożej Częstochowskiej. To naturalne, że również w kaplicy Cudownego Obrazu, w godzinie Apelu Jasnogórskiego chcemy dziękować i prosić o dalszą opiekę naszej Matki.

Katolickie Stowarzyszenie Młodzieży w tym roku obchodzi trzydziestolecie reaktywacji. Centralne uroczystości odbędą się 10 października w Warszawie. Comiesięczna modlitwa KSM na Jasnej Górze trwać będzie do października.

Stowarzyszenie zrzesza ok. 10 tys. młodych ludzi w wieku od 14 do 30 lat, pragnących twórczo i aktywnie wykorzystywać swoją młodość. Głównym jego celem jest kształtowanie dojrzałych chrześcijan, a także aktywne uczestnictwo we wspólnocie Kościoła.

for. xht

Rodzina czy nienawiść?

W ocenie ekspertów Instytutu Ordo Iuris, umieszczenie w „Atlasie nienawiści” samorządów, które przyjęły Samorządową Kartę Praw Rodzin, nastąpiło na podstawie fałszywych przesłanek i tym samym naruszyło dobre imię i reputację samorządów. Dlatego też samorządy zdecydowały się wstąpić na drogę sądową przeciwko autorom inicjatywy.

„Atlas nienawiści” zawiera mapę piętnującą blisko sto polskich samorządów, w tym te, które uchwały Samorządową Kartę Praw Rodzin. Autorzy „Atlasu” wielokrotnie publicznie określali oznaczone w nim kolorem czerwonym obszary jako rzekome „strefy wolne od LGBT”, twierdząc, że obowiązują tam przepisy dyskryminujące osoby o skłonnościach homoseksualnych. „Atlas” został w listopadzie 2019 r. zaprezentowany w budynku Parla-

mentu Europejskiego przez grupę działaczy ruchu politycznego LGBT.

Opracowana przez ekspertów Ordo Iuris we współpracy z ponad dwudziestoma organizacjami społecznymi Samorządowa Karta Praw Rodzin jest deklaracją promującą konstytucyjne zasady ochrony rodziny, małżeństwa, rodzicielstwa i macierzyństwa (art. 18 konstytucji), ochrony życia rodzinnego (art. 47 konstytucji) i ochrony dzieci przed demoralizacją (art. 72 konstytucji). Karta przewiduje także szczególną ochronę prawa rodziców do wychowywania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami (art. 48 konstytucji). Na podstawie dokumentu samorządy powołują również Rzecznika Praw Rodziny, którym np. w powiecie rawskim została przedstawicielka Związku Dużych Rodzin 3+.

fol. fot. PAP/Wojtek Jagiło

Polonika emigracyjne

Fotografie cennych dokumentów i przedmiotów związanych z historią polskiej emigracji można oglądać na wystawie „Polonika emigracyjne” otwartej na KUL-u. Wystawa podkreśla zwłaszcza te działania organizacji polonijnych, których celem było zachowanie dóbr polskiej kultury w czasach wojen.

REKLAMA

Kiedy zatrzymają aborcję?

fol. Monika Odrobńska

„Oczekujemy, że Prawo i Sprawiedliwość niezwłocznie doprowadzi do przyjęcia przez sejm obywatelskiego projektu ustawy »Zatrzymaj aborcję« oraz przygotowuje ustawę zwiększającą pomoc dla osób niepełnosprawnych do poziomu gwarantującego pokrycie niezbędnych kosztów leczenia i rehabilitacji” – napisali członkowie Polskiego Stowarzyszenia Obrońców Życia Człowieka w liście otwartym do prezesa PiS Jarosława Kaczyńskiego. „Czas zrealizować deklaracje PiS z 2014 i 2019 r.” – dodają i cytują deklaracje PiS z tamtych lat: „Współcześnie chodzą przede wszystkim o ochronę życia od poczęcia (...). W tych kwestiach nasze stanowisko jest jasne: bronimy i będziemy bronić życia”, oraz: „Nasz szacu-

nek dla życia rozciąga się na całe jego trwanie”.

List otwarty, zatytułowany „O prawo do życia dla nienarodzonych i godną opiekę dla dzieci niepełnosprawnych” napisał Wojciech Zięba, prezes Polskiego Stowarzyszenia Obrońców Życia Człowieka. Przypomina w nim, że PiS wygrał w listopadzie po raz drugi z rzędu wybory parlamentarne i ma w sejmie bezwzględną większość.

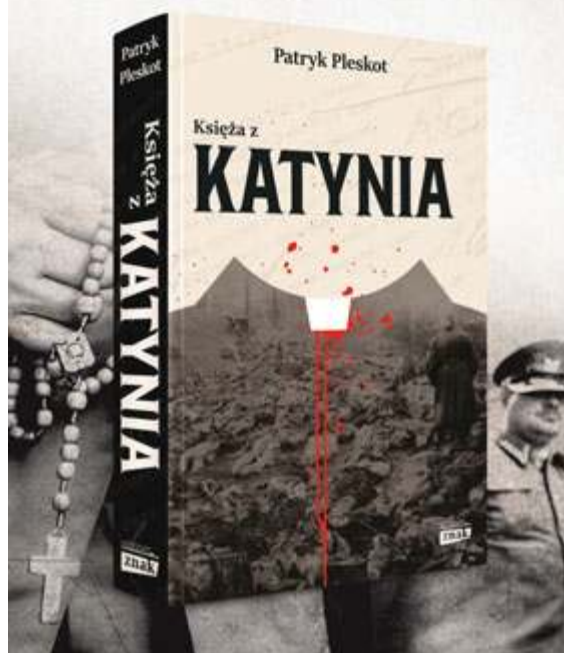
Zięba przytacza ponadto słowa Jarosława Kaczyńskiego z 2016 i 2017 r., w których zapowiadał on wyeliminowanie tzw. przesłanki eugenicznej z ustawy o planowaniu rodziny, ochronie płodu ludzkiego i warunkach dopuszczalności przerywania ciąży. „Na pewno trzeba zatrzymać proceder uśmiercania dzieci, które mają różne wady rozwojowe” – mówił wtedy prezes PiS.

Obywatelski projekt ustawy „Zatrzymaj aborcję”, pod którym podpisało się 830 tys. Polaków, jest procedowany w sejmie od 2017 r.

**Najpierw
powołał ich Bóg.
Potem zrobiła to
ojczyzna.**

Premiera książki 11 marca

www.znak.com.pl

Ma Pani wizerunek osoby silnej i odważnej. Co ukształtowało w Pani taki charakter?

Zawsze półzartem mówię, że po moim ojcu odziedziczyłam gen chłopca walczącego o miłość. Tato co prawda nie miał chłopskich korzeni, ale do każdej sytuacji podchodził z zastanowieniem, był krytyczny i wojowniczy. Był żołnierzem AK, dużo mi opowiadał o czasach II wojny światowej, mieliśmy w domu podziemne wydawnictwa. Zacztywałam się w książkach historycznych i literaturze romantycznej. W trzeciej klasie szkoły podstawowej pochłonięłam „Trylogię”.

Wiedziała Pani, że historia, której uczyło się w szkole, jest zmanipulowana?

Najlepszą szkołę i dostęp do nieocenzurowanej wiedzy miałam w domu, dlatego wiedziałam więcej niż inni. W liceum na lekcjach historii zdarzało się, że pani profesor wychodziła z klasy, bym mogła kolegom opowiadać o faktach pominiętych w podręcznikach. Na maturze z historii, w 1978 r., dostałam pytanie o sytuację polityczną przed II wojną światową. Opowiedziałam o pakcie Ribbentrop-Mołotow. Poproszono mnie, bym skorygowała odpowiedź, gdyż według komisji nie było takiego zdarzenia. Nie zgodziłam się i nie zostałam sklasyfikowana. Z sali wyszła za mną polonistka, pani Helena Styrna-Mamoń (żona redaktora „Tygodnika Powszechnego” Bronisława Mamonia) i przy wszystkich kolegach pogratulowała mi postawy. To było dla mnie więcej niż ocena z matury.

A co z maturą?

W komisji zasiadała historyczka, której mąż był członkiem KC PZPR. Kupiono mi kwiaty i kazano ją przeprosić. Widząc rozpacz mojej mamy, poszłam do niej z tą wiazanką. Spytała, dlaczego przyszedłam. „Bo mi kazano” – odpowiedziałam, a ona dopytywała, czy chcę zmienić odpowiedź. Nie chciałam, bo pakt był faktem historycznym. Dano mi spokój. Od tamtej pory wiem, że zawsze muszę trzymać się prawdy, i tak robię.

Rodzice często martwili się o Panią?

Myślę, że najwięcej w czasie stanu wojennego. Byłam bardzo buntownicza, chodziłam na wszystkie demonstracje robotnicze, szliśmy od kombinatu im. Lenina pod kościół Arka w każdą rocznicę ogłoszenia stanu wojennego. Kiedy założyłam rodzinę, razem z mężem rozprowadzaliśmy wydawnictwa podziemne, poupychane w całym mieszkaniu. Kiedyś pod naszą nieobecność przyszli tam esbecy, po ich wizycie rodzice kazali nam wszystko wynieść. Było tego ogromnie dużo, na szczęście ks. Kazimierz Jancarz przysłał nam kogoś do pomocy.

W jaki sposób trafiła Pani do Mistrzejowic, do ks. Jancarza?

fol. archiwum prywatne

Zawsze walczyłam o uczniów

Z **Barbarą Nowak**, małopolską kurator oświaty, rozmawia Iwona Budziak

W 1982 r. skończyłam studia i zaczęłam uczyć w szkole położonej blisko tego kościoła. Trafiłam do założonej przez ks. Kazimierza Konfraterni Nauczycielskiej (były też Akademicka i Robotnicza). To

było środowisko ludzi, którzy dbali o swój rozwój intelektualny, o głębię duchową, o to, byśmy byli nauczycielami świadomymi zadań, dbającymi o etykę, rozumiejącymi ucznia.

Barbara Nowak – historyk, nauczycielka, radna miasta Krakowa. Była członkiem NZS, współtwórcą NZZN i Towarzystwa Nauczycieli Szkół Polskich. Od 2016 r. kieruje Małopolskim Kuratorium Oświaty.

Ks. Jancarz to postać legendarna – duszpasterz ludzi pracy, zaangażowany w walkę z komunizmem. Z Mistrzejowic uczynił wówczas mekkę opozycjonistów.

Był zwykłym wikarym, a przy tym człowiekiem-instytucją. Wymyślił ChUR (Chrześcijański Uniwersytet Robotniczy), powołał Wikariat Solidarności, by pomagać represjonowanym hutnikom. Nie uczestniczyłam we wszystkim, bo w latach 80. urodziłam dwoje dzieci i one były dla mnie najważniejsze, ale pomagałam przy organizowaniu i byłam na wszystkich czwartkowych Mszach za Ojczyznę. Odprawiane były w dolnym kościele, przy ołtarzu Solidarności. Tłumnie przyjeżdżali na nie ludzie z całej Polski, członkowie zdelegalizowanej Solidarności. To było ich świadectwo ogromnej odwagi, wyraz poparcia dla wolnej Polski, sprzeciwu wobec władzy; mogli za to stracić pracę, pójść do więzienia. Ksiądz Jancarz potrafił wlać w ludzi nadzieję, siłę i moc sprawczą, to była wspaniała szkoła życia. Mam takie piękne o nim wspomnienie, kiedy poprosił, bym coś załatwiła. „Powiedz, że twój przyjaciel Kazimierz cię przysyła” – podkreślił. Speszyłam się: jak to „mój przyjaciel”? „Przecież tak jest” – powiedział. Dla mnie to była wielka nobilitacja. Uczył nas odwagi i konsekwencji. Z tamtych czasów wiem, że jeżeli mam zrobić coś ważnego, choć byłoby to bardzo trudne, to się nie boję i realizuję to do końca. Jestem w tym uczennicą ks. Jancarza.

Praca nauczyciela dawała Pani satysfakcję?

W szkole całą uwagę, czas i działanie poświęcałam uczniom. Już po pierwszej wywiadówce podchodzili do mnie rodzice i pytali: „Skąd pani tyle wie o moim dziecku, chyba nawet więcej niż ja sam?”. Kolejne wychowawstwo dostałam w najtrudniejszej klasie – kilku uczniów było drugorocznych. To był nasz wspólny wielki sukces i moja ogromna satysfakcja, że wszyscy oni razem skończyli szkołę. Zawsze walczyłam o dobro uczniów i gdy widziałam, że komuś dzieje się krzywda, starałam się pomóc. Przez kilka miesięcy z moją rodziną mieszkał chłopiec, którego ojciec katował w domu, mawiał, że go zabije. Nocowała też pewna uczennica ze swoją babcią, gdy jej mama miała napady agresji. Mój mąż, który także jest nauczycielem, rozumiał to i mnie wspierał. Córki cierpliwie znosiły moje pomysły.

Nie żał było Pani zostawić pracę z uczniami?

Dyrektorka szkoły, w której uczyłam, była typową partyjną funkcjonariuszką – i kiedy w 1992 r. ogłoszono konkurs na to stanowisko, za namową ks. Jancarza, który mi mówił, że jeżeli naprawdę chcę coś zmienić w szkole, muszę w nim wystartować, zrobiłam tak i wygrałam. Odtąd mogłam sprawować pieczę nad edukacją, wychowaniem i opieką uczniów całej szkoły. Moją rolę jako nauczyciela i dyrektora kształtowało zawsze przekonanie, że jako katolik mam obowiązek być osobą aktywną, która inicjuje wiele działań i pokazuje uczniom, jak piękny i ciekawy jest świat.

Dzisiaj jako kurator przez niektóre środowiska jest Pani postrzegana raczej jako hamulcowy zmian w szkole.

To, że nie zgadzam się na wejście do szkół seksedukatorów, a wraz z nimi ideologii gender, nie znaczy, że uwsteczniam edukację. Pilnuję, aby uczniowie otrzymywali wiedzę opartą na podstawach programowych, tę, która wzbogaca, a nie niszczy.

Temat seksu jest od lat obecny w przestrzeni publicznej – chyba warto edukować dzieci w tym obszarze, a nie pozostawiać je bez przygotowania?

W programach nauczania jest wychowanie seksualne, którego treści są przekazywane w odpowiednim okresie rozwoju psychicznego ucznia, m.in. na przedmiocie przygotowanie do życia w rodzinie. Zatwierdzone przez MEN podręczniki są napisane w oparciu o wiedzę o rozwoju emocjonalnym i intelektualnym uczniów. Natomiast seksedukatorzy, którzy przychodzą do szkół, chcą edukować dzieci w oparciu o standardy WHO – najchętniej bez informowania rodziców o przekazywanych treściach. Ich przekaz jest sprzeczny

z antropologią chrześcijańską. Między innymi mówią dzieciom z nieukształtowaną w wieku szkolnym seksualnością, że nie muszą przywiązywać się do własnej płci, zawsze mogą ją zmienić, że to, co je

konstituuje, to ich seksualność, dlatego pod tym kątem muszą poznawać swoje ciało, także w kontakcie z kolegą bądź koleżanką, bądź z innymi, np. dorosłymi. Że powinni eksperymentować, aby poznać swoje preferencje seksualne. Jako wartość i cel życia przedstawia się przyjemność, osiągnięcie dobrostanu. Jeżeli coś ci przeszkadza, może skomplikować twoje plany, eliminuj to – radzą. Niechciana ciąża, niedołęzni rodzice? – aborcja i eutanazja są bezpiecznymi metodami radzenia sobie z tymi „uciążliwościami”. Taki przekaz odbiera dzieciom ich prawo do intymności i wstydlivosti, prowadzi do zaniku więzi społecz-

nych, solidarności międzyludzkiej, miłości do drugiego człowieka, wypierania rodziny jako wartości. Propagując go, idziemy w kierunku zbiorowego samobójstwa.

Ale czy szkoła nie powinna być neutralna ideologicznie, by każdy, niezależnie od poglądów, mógł się w niej dobrze czuć?

Nie istnieje coś takiego jak „szkoła neutralna ideologicznie”. Tam, gdzie jest pustka, natychmiast wkraczają ideologie, które nie opierają się na cywilizacyjnym wzorcu. W polskim prawie jest zapisane, że nauczanie w szkołach oparte jest na wartościach chrześcijańskich, naszym fundamentem są osiągnięcia cywilizacji łacińskiej, judeochrześcijańskiej, i takie wartości jak dobro, piękno, prawda. Jeśli dzieci nie zostaną

w nich zakotwiczone, łatwo będzie można nimi manipulować. Szkoła powinna być twierdzą zbudowaną z troski dorosłych o to, by wyposażać dzieci w wiedzę, umiejętności i wzorce, bazę, do której zawsze będą mogli się odwołać. Owszem, oparta jest o pewien przymus i kształtowanie: dziecko musi najpierw dostać pewną dawkę wiedzy i wzorców, żeby w oparciu o ten fundament formułować własne sądy, umieć odpowiedzialnie decydować i dokonywać wyborów.

Jest Pani często krytykowana za swoje decyzje i wypowiedzi. Mówią o Pani „smoleński kurator”, „pisowska funkcjonariuszka”.

Smoleński kurator, bo szanuję pamięć polskich patriotów? Jestem powołana przez ministra w rządzie PiS, lecz służę Polsce i Polakom. Dla mnie ważne jest to, żebym postępowała zgodnie z sumieniem, z wartościami, w które wierzę. Nie mogę zaniechać działań, o których wiem, że są potrzebne. Cena nie jest istotna – to, że bywam obrażana, opluwana.

Opluwana?

W którąś z niedziel pod krakowską kurią była demonstracja przeciwko abp. Markowi Jędraszewskiemu. Pojechałam tam. Grupa ludzi krzyczała obraźliwe hasła. Stałam wraz z innymi po drugiej stronie ul. Franciszkańskiej i modlił się. Kiedy mnie rozpoznano, wykrzykiwano pod moim adresem, pluto również w moją stronę. Jest takie zdjęcie: stoję z wyciągniętą w górę ręką, w której trzymam różaniec – podpisano je: „Małopolska kurator oświaty z bronią piątej generacji”. Chciano mnie ośmieszyć i wyszydzić, ale dla mnie to jest piękny mem, mówiący, jak skuteczną modlitwą jest Różaniec. Jeśli to broń, dzięki której wkroczyłam do piątej generacji, to jest ona skuteczna, i wszystkim gorąco ja polecam. Ja się z nią nie rozstaję.

Raz w roku możemy – nie tracąc absolutnie nic – pomóc najbardziej potrzebującym. Komu? Wybór jest tylko naszą decyzją.

Jak przekazać 1 proc. rocznego podatku? Deklaracja podatkowa zawiera dwa pola, których wypełnienie jest w tym celu niezbędne. W pola te należy wpisać numer KRS organizacji i przekazywaną kwotę, która nie może przekroczyć 1 proc. naszego podatku. Konieczne jest wła-

datku. Ma on taką możliwość, jeśli przesłaną przez pracodawcę deklarację potraktuje wyłącznie jako informację o zaliczkach i sam złoży zeznanie podatkowe jeszcze raz, w wyznaczonym terminie. W deklaracji możemy również zaznaczyć, że chcemy przekazać swoje dane osobowe

i uczciwość. Organizujemy zajęcia profilaktyczne, szczególnie w ramach letnich obozów. Prowadzimy programy kształtujące świadomość kulturową, historyczną i społeczną. Naszą wizytówką jest Międzynarodowa Parafiada Dzieci i Młodzieży w Warszawie. A nasze dzia-

Małe wielkie dobro

Katarzyna Kasjanowicz

Cichymi darczyńcami możemy być od 2003 r. Mamy szansę decydować, czy 1 proc. naszego podatku prześlemy Skarbowi Państwa, czy podarujemy go choremu dziecku lub organizacji charytatywnej. Dziś cała operacja finansowa została bardzo uproszczona.

ściwe podanie danych organizacji. Błąd, szczególnie w numerze KRS, spowoduje, że pieniądze nie będą przekazane tam, gdzie byśmy chcieli.

Należy pamiętać, że podatnik, za którego deklarację wypełnia i składa pracodawca lub organ rentowy, nie rozliczy 1 proc. po-

obdarowanej organizacji.

Od niedawna również emeryci i renciści, rozliczani automatycznie przez ZUS, mogą przekazać 1 proc. swojego podatku. Wystarczy, że pobiorą ze strony internetowej specjalny formularz PIT-OP, dzięki któremu w łatwy sposób wskażą, na jaki cel przeznaczają swój 1 proc. Nie muszą już samodzielnie wypełniać całej deklaracji podatkowej, a jedynie uzupełnić dane w PIT-OP.

Kiedy wiemy już, jak to zrobić, warto, byśmy nasz 1 proc. przeznaczyli na cele organizacji, którą dobrze znamy i mamy gwarancję, że rezultaty jej działań pokrywają się z naszym systemem wartości i są naprawdę skuteczne. Na przykład Caritas prowadzi działalność zakrojoną na szeroką skalę. Daje wsparcie osobom w różnym wieku i w różnej kondycji, niosąc pomoc o charakterze medycznym, socjalnym, wychowawczym. Przekazując 1 proc. podatku na rzecz Caritas, przyczynimy się do utrzymania i rozbudowy placówek dla osób chorych, starszych, niepełnosprawnych, bezdomnych i najuboższych, dzieci, matek oraz ofiar przemocy.

Inny przykład wieloaspektowej działalności to Stowarzyszenie Parafiada im. św. Józefa Kalasancjusza.

– Wraz z naszymi partnerami zbieramy z 1 proc. ok. 400 tys. zł. Aktywizujemy dzieci i młodzież oraz wspieramy rodziny, szczególnie te ze środowisk zagrożonych wykluczeniem społecznym. Dajemy im możliwości wspólnego spędzania wolnego czasu, przekazując też bezcenne we współczesnym świecie wartości, takie jak szacunek, dobroć

łania można streścić w triadzie: stadion, teatr, świątynia. Dzięki temu docieramy do środowisk polonijnych i nie tylko w różnych częściach świata – wlicza o. Tomasz Olczak SchP, prezes zarządu Stowarzyszenia Parafiada.

Fundacja Pomocy Dzieciom Niepełnosprawnym Hipoterapia rozpoczęła swoją działalność w 1992 r. Status organizacji pożytku publicznego ma od 2004 r. W 2019 r. uzyskała z 1 proc. ok. 27 tys. zł.

– Przychody z 1 proc. przeznaczone zostały na dofinansowanie zajęć dla naszych podopiecznych. Pacjenci pokrywali połowę kosztów terapii, pozostałą część kosztów uzupełnialiśmy z 1 proc. oraz darowizn. Od zeszłego roku pracujemy w nowym miejscu na Torze Wyścigów Konnych na Służewcu. To miejsce praktycznie w centrum Warszawy i ze względu na dogodny dojazd przybywa nam nowych pacjentów. Tym samym zwiększa się liczba osób, którym będziemy dofinansowywać zajęcia hipoterapii w 2020 r. Hipoterapia jest niezwykle skuteczną i lubianą przez dzieci formą terapii, ale jej koszty ze względu na obecność konia i co najmniej dwóch osób – hipoterapeuty i osoby prowadzącej konia – jest dużo wyższy niż innych terapii. Robimy wszystko, żeby kosztu tego w całości nie musieli pokrywać rodzice dziecka niepełnosprawnego – mówi Anna Strumińska, prezes Fundacji Hipoterapia.

Misją Fundacji Dzieciom „Zdążyć z Pomocą”, jest ratowanie zagrożonego życia dzieci, przywracanie im zdrowia, wspieranie edukacji, a także niesienie pomocy

REKLAMA

www.hospicjum.waw.pl

Fundacja
Warszawskie
Hospicjum dla Dzieci

PRZekaż 1% PODATKU
KRS: 00000 97123

w trudnych warunkach materialnych. Fundacja swoje zadania realizuje od 1998 r. Ma ponad 37 tys. podopiecznych, którymi są dzieci z porażeniem mózgowym, wadami serca, autyzmem, zespołem Downa, dystrofią mięśniową, epilepsją czy chorobami nowotworowymi.

Ale nie tylko dzieci potrzebują wsparcia. Fundacja Kapucyńska im. bł. Aniceta Koplińskiego codziennie niesie pomoc osobom najuboższym i bezdomnym.

– Z 1 proc. za 2018 r. dostaliśmy 27 tys. 336 zł – to 8 tys. więcej niż rok wcześniej – wyjaśnia Milena Barysz, pracownik Fundacji. – Środki te przekazujemy na cele statutowe. Nasze bieżące potrzeby to ubrania do magazynu z odzieżą; nowa bielizna, nowe skarpety, śpiwory, spodnie, kurtki, bluzki, buty itp., kosmetyki do mycia, szampony, maszynki i pianki do golenia, pasty i szczoteczki do zębów, środki dezynfekujące, kawa i herbata – codziennie wy-

dajemy ich ok. stu. Ponadto kawa i herbata są wydawane podczas wieczornych spotkań, więc zużycie jest ogromne. Potrzebujemy również środków finansowych niezbędnych do opłacenia kosztów administracyjnych, zakupu żywności czy utrzymania Domu bł. Aniceta, a także niezbędnych do wykupienia recept bezdomnym, a mamy ponad 300 podopiecznych. Dodatkowo organizujemy akcje okolicznościowe, jak np. „Artyści dla Bezdomnych”, rekolekcje, pielgrzymki, sprzątanie grobów NN. Wszystko to łączy się każdorazowo z posiłkiem.

Fundacja Pasja Życia im. s. Józefa Menendez wspiera m.in. tych, którzy najtrudniejsze chwile mają już za sobą.

– Jesteśmy pasjonatami, którzy pomagają innym odkrywać

i rozwijać ich talenty oraz zainteresowania, a także wspierają potrzebujących w profilaktyce wszelkiego rodzaju uzależnień. Fundacja otworzyła w 2019 r.

Umiejętność dzielenia się wchodzi nam w nawyk – co roku jest nas więcej.

w Legionowie Młodzieżowe Centrum Rozwoju Artystycznego i Duchowego, które stało się domem dla osób uzależnionych po przebytej terapii, a także miejscem, w którym prowadzone są warsztaty ogólnorozwojowe, psychologiczne, artystyczne oraz zajęcia sportowe – opowiada Jolanta Grabowska, wolontariuszka Fundacji. – W ubiegłym roku uruchomiliśmy punkt konsultacyjny dla osób uzależnionych i ich rodzin. Na terenie domu prowadzonego przez Fundację mamy również Centrum Integracji Społecznej, w którym prowadzimy zajęcia przygotowujące osoby zagrożone wykluczeniem społecznym do po-

wrotu na rynek pracy. Prowadzimy też kawiarnię Cafe Pasja i Klub, w której co miesiąc odbywają się spotkania Klubu Podróżnika. Obecnie potrzebujemy wsparcia finansowego na bieżącą działalność Młodzieżowego Centrum Rozwoju Artystycznego i Duchowego, tj. na zapłacenie pensji pracownikom oraz na rachunków, abyśmy mogli kontynuować i rozwijać działalność naszego domu.

Ci, którzy chcą wesprzeć dzieło ewangelizacji, mogą przekazać 1 proc. na rzecz pallotyńskiej Fundacji Salvatti. Za jej pośrednictwem można także wesprzeć tygodnik „Idziemy”.

Co roku jest nas więcej – tych, którzy przekazują 1 proc. podatku organizacjom pożytku publicznego. Ta umiejętność dzielenia się wchodzi nam w nawyk. Uczy nas zauważać potrzeby innych i dokonywać świadomych wyborów, dając jednocześnie poczucie sprawczości.

REKLAMA

PODARUJ 1% PODATKU FUNDACJI DZIECIOM „ZDAŻYĆ Z POMOCĄ”

www.dzieciom.pl

1% podatku przeznaczamy na:

- pomoc dla ponad 37 000 chorych i niepełnosprawnych dzieci z całego kraju
- prowadzenie trzech ośrodków rehabilitacji: AMICUS, BIOMICUS i CEMICUS oraz pięciu hosteli w Warszawie, z których korzystają podopieczni Fundacji

KRS 0000037904

Uwaga! Jeżeli to Urząd Skarbowy rozlicza Twój PIT, możesz przekazać 1% logując się do Portalu Podatkowego Ministerstwa Finansów: www.podatki.gov.pl

Marek Jurek

Wiktoria bratysławska

Zyjemy wyborami w Stanach Zjednoczonych, bo są liderem Przymierza Atlantyckiego, albo w Wielkiej Brytanii, bo był brexit. Słusznie, bo władza definiuje politykę państwa, więc jej kształt w państwach dla nas ważnych bardzo wpływa na naszą politykę. Ale ignorując tę zasadę, ciągle za mało uwagi zwracamy na region dla nas kluczowy, na Europę Środkową. Pora zacząć doceniać jej znacznie, tak dla nas, jak i w polityce europejskiej.

Potwierdzają je z pewnością ostatnie wybory w Słowacji. Wygrał je ruch OĽaNO (Zwyczajni Ludzie i Niezależne Osobistości). Najłatwiej go zdefiniować jako odpowiednik polskiego Kukiz '15. Ale są różnice, które widać gołym okiem. Paweł Kukiz, po 20-procentowym poparciu w wyborach prezydenckich pięć lat temu, w tym roku wystartował z listy innego ugrupowania. Natomiast na liście OĽaNO startowały inne ugrupowania, w tym Unia Chrześcijańska, która (wspólnie z Prawicą Rzecypospolitej) uczestniczy w Europejskim Chrześcijańskim Ruchu Politycznym. Unia zdobyła cztery mandaty w 150-osobowej Radzie Narodowej, czyli w przybliżeniu taką samą reprezentację, jaką w Sejmie RP ma Konfederacja. Lista, z której kandydowali, czyli OĽaNO, wygrała wybory, zdobywając 25 proc. głosów i 35 proc. mandatów w parlamencie, więc jej lider Igor Matovič będzie tworzył rząd.

Już przed wyborami Matovič zapowiedział, że w rządzie nie będzie partii, które popierają „związki partnerskie”, adopcje homoseksualne, libera-

lizację prawa narkotykowego, dyslokację imigrantów i zniesienie pomocy społecznej. Zawarł też sojusz z Unią Chrześcijańską, która do tych warunków dodała odrzucenie genderowej konwencji stambulskiej – Słowacja do tej pory jej nie ratyfikowała! – i z taką koalicją,

i z tym programem Matovič wygrał wybory.

A teraz wróćmy do Polski. Wyobraźmy sobie rząd, który biernie przyglądałby się militarnemu zagrożeniu ze strony Rosji krajów, których bezpieczeństwo jest czynnikiem naszego bezpieczeństwa, który w takiej sytuacji nie wzywałby do politycznej mobilizacji NATO i Unii Europejskiej, który kwestionowałby potrzebę reakcji politycznych i dyplomatycznych, a wszystko to usprawiedliwiał trzema twierdzeniami: (1) że Polska jest niepodległa, więc nie panikujemy, (2) że póki my rządymy, nic nam nie grozi, i (3) że to w gruncie rzeczy nie nasza sprawa. Taki rząd i taka polityka z pewnością zostałyby oskarżone co najmniej o nieodpowiedzialność.

Ale tak wygląda nasza polityka wobec rewolucji genderowej w Europie i mówiąc w skrócie – wobec systemu George'a Sorosa. Władze Rzeczypospolitej przyglądały się, jak w ciągu ostatnich pięciu lat Estonii, Rumunii, Chorwacji narzucano genderową konwencję stambulską. Jej wypowiedzenie przez Polskę mogło zahamować ten proces. A ciągle jeszcze konwencji nie ratyfikowały wszystkie poza nami państwa wyszehradzkie oraz Litwa, Łotwa i Bułgaria. Jeśli władza pozostała głucha na ogłoszony w Bratysławie antygenderowy apel Episkopatów Europy Środkowej, nich przynajmniej wysłucha ogłoszonych w Bratysławie wyników słowackich wyborów. Są koniunktury, których niepodjęcie jest jawnym sprzeniewierzeniem się obowiązkom narodowym.

Dynamika Medjugoria

Z abp. **Henrykiem Hoserem SAC** rozmawiają Marcin Przeciszewski i Tomasz Królak (KAI)

Jaki jest stan badań nad objawieniami w Medjugorze?

Kwestia uznania wiarygodności objawień nie leży w moich kompetencjach, gdyż zajmuję się wyłącznie kwestiami duszpasterskimi. Ostatnim takim badaniem wraz z konkluzją był raport kard. Camilla Ruinie-

Niedawno byłem na dwóch „wieczorach medjugorskich” w południowo-wschodniej Francji, w Tulonie i we Frejus, i obydwie katedry, w których się one odbywały, były pełne. Doświadczylem ogromnego zainteresowania modlitwą, prowadzoną i przeżywaną tak jak

go. Przypomnijmy, że Benedykt XVI w 2010 r. powołał specjalną komisję pod przewodnictwem kard. Ruiniego. Zespół ten działał od 17 marca 2010 r. do 17 stycznia 2014 r., po czym wręczył owoce swych prac papieżowi Franciszkowi i watykańskiej Kongregacji Nauki Wiary.

Przed wszystkim problem jest taki, że objawienia, według tzw. widzających, wciąż trwają. Bardzo więc trudno jest wyrokować o objawieniach, które się nie skończyły, gdyż nie wiadomo, co jeszcze się wydarzy. Są różne pomysły, co z tym zrobić. Raport kard. Ruiniego np. sugeruje, żeby uznać pierwsze siedem dni objawień, od 24 czerwca do 3 lipca 1981 r., których doświadczyło sześćdziesięciu widzających. Znajdują się w nich zasadnicze elementy objawień, które później były powtarzane. Cóż, musimy poczekać na dalsze decyzje.

Zainteresowanie fenomenem Medjugoria rozwija się w wielu krajach europejskich?

w Medjugorju: Różaniec, Msza Święta, katecheza i adoracja Najświętszego Sakramentu. To ogromne zainteresowanie duchowością, jaką proponuje Medjugoria, o czymś świadczy. Teraz przygotowuję się do wyjazdu do Paryża, gdzie podobny wieczór odbędzie się w kościele Notre-Dame D'Auteil. Chcę zaprosić abp. Michela Aupetita, arcybiskupa Paryża, do odwiedzenia Medjugoria. Myślę, że spotkanie to będzie mogło też coś pomóc w tragedii, jaką dla Kościoła we Francji był pożar katedry Notre-Dame.

Mówi Ksiądz Arcybiskup o związkach z Francją, a jak wyglądają związki Medjugoria z Polską?

Pielgrzymi z Polski są w tej chwili najliczniejszą grupą w Medjugorju, nawet liczniejszą od Włochów, których w minionych dziesięcioleciach było najwięcej. Obecnie widzimy spadek liczby włoskich pielgrzymów.

Skróty pochodzą od redakcji

Szeryf w akcji

**ks. Stefan
Moszoro-Dąbrowski**

Powoli zaczyna się sezon rowerowy. Lepsza pogoda sprzyja jeździe na rowerze, chociaż są i rowerzyści całorocznici. Dla nich im gorsza pogoda, tym lepiej. Można ich nazwać ironmanami. Wśród nich znajdują się też supermani – tym wydaje się, że stale mają jakąś misję do spełnienia, nie mają czasu do stracenia, przecież świat ich potrzebuje. A więc początek sezonu rowerowego jest okazją do zabawy w socjologę opisującego różne typy rowerzysty: olimpijczyka, wyluzowanego, pechowca, retro, parweniusza, kamikaze, niewidoczny... Zabawa taka jest popularna w internecie, gdzie można wyczytać barwne opisy. Oto np. rowerzysta szeryf: „Stoi, a raczej jedzie, na straży wszelakich przepisów. Jedziesz rowerem przed nim, sprawdzając jednocześnie powiadomienia w telefonie? Zaraz usłyszysz dzwonek, trąbę i wrzask, że tak nie wolno. Jesteś pieszym, który zbieżył z chodnika i postawił nogę na drodze dla rowerów? Szeryf gotów jest wezwać policję. Wzywa ją chętnie także do źle zaparkowanych samochodów. Gdy jedzie po ulicy, krzyczy na każdego kierowcę, który mija go

**Każdy ma w sercu
małego szeryfa,
który by chętnie
wszystkich
rozstawiał
po kątach.**

bez zachowania 1,5-metrowego odstępu. Jeśli wyprzedzanie było – w jego mniemaniu – wyjątkowo niebezpieczne, dogania delikwenta na światłach i wdaje się z nim w sprzeczkę, często zakończoną złowrogim klepieniem dłonią po lusterku auta. Nagrywa wszystko kamerką, żeby w razie czego mieć dowód rzeczowy, że narażono jego życie i zdrowie” (Trójmiasto.pl).

Pojawia się pytanie: czy rower, a w innych przypadkach siedzenie za kółkiem w samochodzie, uwalnia taką postawę prokuratora i recenzenta innych, czy ta cecha jest czymś stałym u takiego delikwenta? Niestety, z pokorą trzeba przyjąć, że każdy ma w sercu małego szeryfa, który by chętnie wszystkich rozstawiał po kątach i sprawdzał zgodność ich zachowania z regulaminem.

Od postawy szeryfa trzeba się szczególnie bronić w relacjach przyjacielskich. Prawdziwa przyjaźń zakłada wysiłek, żeby zrozumieć przekonania przyjaciół, nawet gdybyśmy nie potrafili ich podzielać. A to pomaga nam zrozumieć inne od naszych sposoby patrzenia na życie, wzbogaca nasz świat wewnętrzny i pozwala zdobywać doświadczenia różne od własnego.

Dlatego aby móc budować prawdziwą przyjaźń, trzeba rozwinąć w sobie zdolność serdecznego patrzenia na innych, aż ujrzemy ich oczami Chrystusa. Kochać oznacza uznawać i afirmować innych takimi jakimi są: z ich problemami, wadami, z osobistą historią każdego, z ich środowiskiem. Również z czasem, jakiego potrzebują, aby zbliżyć się do Jezusa.

I

PIERWSZE KLESZCZE

**Barbara
Sułek-Kowalska**

Początkowo miałam zatyłować mój felieton „Życie wśród wirusów”, zwłaszcza że żyjemy wśród nich stale i wciąż. Wielu z nas zresztą nie wie dokładnie – albo i niedokładnie – co jest wirusem, a co bakterią i kiedy z którym z tych organizmów mamy do czynienia. Nie mówiąc o tym że wciąż są tacy, którzy kwestionują ich istnienie, pytając z lekceważeniem, czy ktoś kiedyś widział bakterię. Czy to jest problem?

Jest, oczywiście, bo takie wypływające z niewiedzy, czy niechęci do wiedzy, lekceważenie może prowadzić do różnych skutków, włącznie z tymi, które już opisała

literatura piękna bądź kabaretowa. Te ostatnie są zazwyczaj zabawne, ale życie niekoniecznie przynosi same zabawne historie. Ulubionym filmem naszych dzieci, wnuków, ich koleżanek i kolegów był – i pewnie będzie – znakomity cykl edukacyjny wielonarodowej produkcji „Było sobie życie”. Ta bogata seria 26 animowanych odcinków opowiada także o wirusach i bakteriach, ale przede wszystkim o całym organizmie człowieka, o jego funkcjonowaniu, organach i komórkach, hormonach i enzymach, leukocytach i erytrocytach, witaminach i mikroorganizmach. Wydukowanym na tym serialu dzieciom nie trzeba długo tłumaczyć, co to na przykład znaczy, że kolega z klasy ma cukrzycę i jak w związku z tym można i trzeba mu w niektórych

sytuacjach pomóc. Podobnie teraz, w sytuacji wirusa koronawirusa: apele o systematyczne i dokładne mycie rąk zostały przyjęte z prawdziwym zrozumieniem. – U nas w klasie – pochwalił się Leon – nikt się z panią nie sprzecza, że trzeba stale myć ręce.

Jest jeszcze jedna korzyść: człowiek wydukowany nie da się wystraszyć byle czym, nie podda się panice, odrzuci nieracjonalne argumenty. Nie, żeby lekceważyła teraz doniesienia o koronawirusie, w żadnym razie; naprawdę mam się o kogo martwić. Ale jestem też doświadczoną dziennikarką z wieloletnim stażem i wiem, że to nie nasze dziennikarskie pokolenia wylansowały brutalną i cyniczną regułę funkcjonowania mediów, którą można sformułować do słów: „Rzućcie krew na pierwszą stronę”. To wiek dziewiętnasty! Szalony rozwój mediów dzięki

rozwojowi różnych nowych technologii, także łączności międzykontynentalnej – i szalona walka o czytelnika. Potem o słuchacza, teraz także o widza oraz udziałowca różnych fejsbuków i instagramów.

Jedne media apelują więc, żeby nie rozkręcać emocji i unikać paniki, inne wykorzystują każdą sytuację: wywiad z kierowcą, który wioził zarażonego pasażera, wywiad – z szpitalnych okien – z nim samym. Kiedy już zaczynamy się oswajać z napływem złych wiadomości, stacje telewizyjne – aby nie stracić widza – rzucają następne: już za chwilę atakują nas pierwsze wiosenne kleszcze.

A przecież naprawdę dzieją się rzeczy poważne. Trzeba i warto o nich wiedzieć, aby nie ulegać wiadomościom byle jakim. Trzymajmy się i nie dajmy się.

I

Osobisty zestaw talentów

ODPOWIADA **ks. Marek Kruszewski**

Spotkała mnie ostatnio seria niepowodzeń, które mnie przywaliły niczym stos kamieni. Zresztą to kolejna taka seria. Nawracam się systematycznie, nie żyję w grzechu i ofiaruję te niepowodzenia za grzechy swoje i rodziny. Nie mam pretensji do Boga, lecz zastanawiam się, jaki sens ma moje życie przeciętne, skromne, utrudzone, w którym muszę wszystko zaczynać wciąż jakby od nowa?

Wiara chrześcijańska podaje nam konkretny sens całego życia. Poznać Boga, pokochać Go, przyjąć Jego miłość, potem przekazać ją innym, a na koniec zjednoczyć się z Bogiem. To jest cel ostateczny. Ma on tę zaletę, że nie przemija i można go zawsze i w każdych warunkach realizować.

Pani pytanie dotyczy jednak sensu częściowego, celu na danym etapie życiowym. To temat niezwykle ważny. Widzimy bowiem, że kiedy Bóg pozwala zrozumieć sens wszystkiego, co nas spotkało i spotyka, wtedy odczuwamy wielkie pocieszenie. Wspominam kilka osób, które opowiadały mi o swoim szczęściu. Przychodziło ono zwykle po jakimś trudnym dla nich okresie, po długiej chorobie. Osoby te płakały ze radości, gdy wreszcie rozumiały, dlaczego Bóg ich poprowadził

tak, a nie inaczej. Psalmy przestrzegają, że człowiek traci rozsądek, kiedy mu się za dobrze powodzi. Zaletą wielkich „serii niepowodzeń” jest fakt, że szukamy wtedy tego, co najważniejsze, a więc sensu. Wydaje się, że szczęście jest skutkiem ubocznym przekraczania siebie, oddawania siebie. Natomiast zbyt duża koncentracja na zaspakajaniu swoich potrzeb, oczekiwaniach, brakach, głodach paradoksalnie oddala nas od szczęścia i sensu życia.

Podobał mi się film Kingi Dębskiej „Plan B”. Chodziło tam o znalezienie nowego sensu życia po wielkim niepowodzeniu. Realizujemy wszyscy kolejne cele życia: wykształcenie, założenie rodziny, wychowanie dzieci. Lecz to naturalnie przemienia, np. dzieci założą swoje własne rodziny lub umrze małżonek. Każdy musi odkryć sam nowy cel: do czego teraz zaprasza mnie Bóg? Podpowiedź jest w głosie sumienia. Podpowiedzią są nasze talenty dane i zadane od Boga. Podpowiedzią bywają także potrzeby danego czasu w naszym otoczeniu. Święty Brat Albert najpierw walczył w powstaniu, bo taka była potrzeba patriotyczna. Potem malował, bo taki miał talent. A potem zajął się ubogimi, bo taka była bieda. Warto zapytać: gdzie najbardziej będę mogła kochać? I skupić się na swoich uniikatowych darach, na osobistym zestawie talentów. Będziemy z nich rozliczani na końcu czasów. Talenty nie muszą być wybitnymi zdolnościami. Nie trzeba być geniuszem, żeby kochać.

xmarekk@o2.pl

Autor jest proboszczem parafii św. Patryka w Warszawie

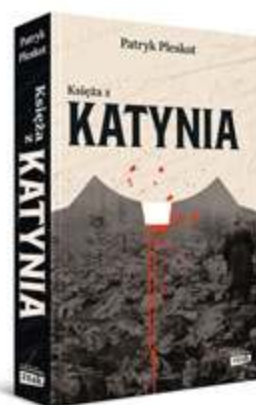
MĘCZENNICZY W MUNDURACH

Sylwetki kilkunastu kapelanów wojskowych różnych wyznań, – wbrew tytułowi książki nie tylko księży – którzy byli z polskimi jeńcami w obozach w Katyniu, Charkowie i Twerze, przypomniał w poświęconej im książce związany z Instytutem Pamięci Narodowej historyk i politolog Patryk Pleskot.

W książce czytelnik znajdzie biografie dziewięciu księży katolickich (Jana Ziółkowskiego, Antoniego Aleksandrowicza, Dominika Drabczyńskiego, Józefa Czermerajdy, Andrzeja Niwy, Władysława Plewika, Józefa Kacprzaka, Mieczysława Janasa i Edmunda Nowaka) oraz duchownych innych wyznań i religii. W Wojsku Polskim przed II wojną światową 30 proc. kadry stanowili nierzymskokatolicy. Najwięcej, bo 2/3 z nich, stanowili prawosławni i grekokatolicy, 6-8 proc. wyznaw-

cy judaizmu, a najmniej protestanci i muzułmanie. Dobrze więc, że w książce znalazły się rozdziały poświęcone naczelnemu kapelanowi grekokatolickiemu ks. Mikołajowi Ilkówowi, naczelnemu kapelanowi kalwińskiemu pastrowi Janowi Potockiemu, naczelnemu kapelanowi prawosławnemu ks. Szymonowi Fedorońce oraz naczelnemu rabinowi WP Baruchowi Steinbergowi. Wszyscy oni zginęli razem z tymi, którym służyli. Ostatnią część książki autor poświęcił tym, którzy ocalili – ks. Zdzisławowi Peszkowskiemu, który w ostatnim transporcie zamiast do Katynia pojechał do Pawliszcza Boru (w czasie uwięzienia nie był jeszcze księdzem) i salezjaninowi ks. Leonowi Musielakowi, który był wtedy klerykiem.

Opisując dzieje kapłanów w mundurach, autor przywo-

tuje wiele faktów, które świadczą, jak w skrajnie trudnych warunkach obozowych przez rozmowę i wspólną modlitwę podtrzymywali osadzonych na duchu. Praktyki religijne odbywały się zazwyczaj w dużej konspiracji, a gdy z czasem NKWD zorientowało się, że wśród oficerów są kapłani, w przeciwieństwie do innych osadzonych przenoszono ich

w różne miejsca. Działo się tak zazwyczaj przed świętami, aby nie mogli przewodniczyć modlitwom w Boże Narodzenie czy Wielkanoc. Inną formą represji było przetrzymywanie w okresie świątecznym w karcerze. Oczywiście władze sowieckie nie przestrzegały żadnych umów międzynarodowych, w tym konwencji genewskiej, które regulowały także sytuację kapłanów wojskowych. W aneksie zamieszczono listy duchownych zamordowanych w Katyniu, Charkowie i Twerze.

W 2009 r. 24 księży katolickich zamordowanych w sowieckich obozach jenieckich zostało zgłoszonych jako kandydaci do procesu beatyfikacyjnego męczenników Wschodu.

Wojciech Świątkiewicz

Patryk Pleskot,
„Księża z Katynia”,
Znak Horyzont,
Kraków 2020, 336 s.

fot. www.czerwinski.salezjanie.pl

Misteria Męki Pańskiej

Przez wieki cieszyły się wielkim powodzeniem wśród wiernych, będąc nie tylko wezwaniem do modlitwy, ale i katechezą. Dziś misteria wracają do wielkopostnego kalendarza. Zapraszamy do Czerwińska i Ołtarzewa.

Jedno z najsłynniejszych misteriów można oglądać w Czerwińsku nad Wisłą, na terenie XII-wiecznego opactwa. Autorem scenariusza jest ks. dr. Franciszek Harazim, salezjanin – podobnie jak kompozytor, ks. dr Antoni Hlond (1884-1963), zasłużony dla muzyki kościelnej. W klasztorze czerwińskim misterium wystawiono pierwszy raz w 1949 r. i przez lata było to jedno z ważniejszych wydarzeń kulturalnych w regionie. Kilka lat temu powrócono do jego tradycji.

W CZERWIŃSKU

Reżyserem i autorem tegorocznego scenariusza jest Mariusz Kozubek, założyciel Teatru A, twórca ponad 30 autorskich spektakli, reżyser spektakularnych widowisk w katowickim Spodku. Kierownikiem muzycznym został Piotr Solorz, absolwent Akademii Muzycznej w Katowicach, kompozytor, wokalista, aktor i kierownik muzyczny Teatru Franciszka w Katowicach. Do stałej obsady dołączyli młodzi aktorzy. Organizatorzy zapewniają, że w tym roku spektakl będzie próbą opowiedzenia misterium paschalnego za pomocą gestów i symboli, które pozwolą lepiej zrozumieć liturgię Wielkiego Tygodnia.

Dodają, że przyjazd pielgrzymów na misterium może być dobrą okazją do odprawienia krótkich, jednodniowych rekolekcji, na które złożą się: udział w misterium, przystąpienie do sakramentu pokuty oraz uczestnictwo we Mszy celebrowanej przed cudownym obrazem Pani Mazowsza.

„Misterium Męki Pańskiej 2020” wystawiane jest w Czerwińsku od 7 marca, w soboty i niedziele Wielkiego Postu. Najbliższe terminy: 14 marca – sobota, 15 marca – III Niedziela Wielkiego Postu, 21 marca – sobota, 22 marca – IV Niedziela Wielkiego Postu,

fot. www.czerwinski.salezjanie.pl

28 marca – sobota, 29 marca – V Niedziela Wielkiego Postu. W kwietniu: 4 kwietnia – sobota, 5 kwietnia – VI Niedziela Palmowa.

Misterium rozpoczyna się w soboty o godz. 10, 13 i 16, natomiast w niedziele o godz. 11 i 14. Msza dla uczestników misterium będzie sprawowana w soboty o godz. 12 i 15 oraz w niedziele o godz. 13.

Ze względów organizacyjnych należy możliwie szybko dokonywać zgłoszeń i rezerwacji miejsc. Wszelkie informacje oraz zgłoszenia przyjmowane są pod tel. 604 099 576, e-mail: c.misterium@gmail.com; od poniedziałku do piątku w godz. 12-18. Adres korespondencyjny: ul. Klasztorna 23, 09-150 Czerwińsk nad Wisłą. Potwierdzeniem rezerwacji jest przedpłata 50 proc. minimum 12 dni przed datą

spektaklu. Cena karty wstępu wynosi 25 zł. Dla organizatora grupy wstęp wolny. Wszelkie ofiary składane z okazji wydarzenia przeznaczone są na remont i renowację opactwa w Czerwińsku. Szczegóły: www.misterium.bosko.pl.

W OŁTARZEWIE

W tegorocznym misterium „Niech świat się dowie” tajemnicą centralną jest odniesienie męki Chrystusa do Jego relacji z Ojcem oraz ukazanie miłości Boga Ojca do każdego człowieka. Misterium ukazuje ofiarę Jezusa jako wyraz miłości i posłuszeństwa Syna, który nie wahał się uniżyć samego siebie aż do śmierci krzyżowej. Reżyser, alumn Paweł Strojewski SAC, sięgnął do zapomnianego trochę nabożeństwa Zegara Męki Pańskiej.

Praktykę „zegara” opisał w 1601 r. św. Józef Kalasancjusz, założyciel pijarów. Zalecał przeżywanie całego dnia w rytmie męki Jezusa Chrystusa, zaczynając o godz. 19 od rozważania gestu umycia nóg

apostołom, aż do godz. 18 następnego dnia, kiedy kontempluje się złożenie do grobu ciała Jezusa.

Tegoroczne misteria będą interaktywne. Jeden z widzów będzie miał szansę w nich zagrać. Skazaniec prowadzony na Golgotę będzie tracił siły, rzymscy żołnierze wejdą na widowie i spośród oglądających wybiorą pomocnika – Szymona z Cyreny.

Misterium będzie można obejrzeć o godz. 19.15 w piątki: 13, 20, 27 marca i 3 kwietnia o godz. 14 i 16, w soboty: 14, 21, 28 marca i 4 kwietnia oraz w niedzielę 15 marca o godz. 13.30 i 15.30. Wejście jest bezpłatne, ale biletowane. Teraz można się już jedynie wpisać na listę rezerwową, która liczy ponad tysiąc osób./KAI, pl

W SKRÓCIE

■ Wielkopostne kościoły stacyjne.

W najbliższym tygodniu kościołami stacyjnymi w Warszawie będą: 15 marca – Bazylika Najświętszego Serca Jezusowego, ul. Kawęczyńska 53; 16 marca – parafia św. Michała Archanioła, ul. Puławska 95; 17 marca – par. Świętej Trójcy, ul. Solec 61; 18 marca – par. św. Wincentego Pallottiego, ul. Skaryszewska 12; 19 marca – par. św. Tomasza Apostoła, ul. Dereniowa 12; 20 marca – par. Podwyższenia Krzyża, ul. Słomiana 2/4; 21 marca – par. Chrystusa Króla, ul. Tykocińska 27/35; 22 marca – Bazylika Świętego Krzyża, ul. Krakowskie Przedmieście 3; 23 marca – par. Ofiarowania Pańskiego, ul. Stryeńskich 21.

■ **Narodowy Marsz Życia.** W niedzielę 22 marca o godz. 12.30 Marsz przejdzie z Placu Zamkowego na plac Trzech Krzyży. Wcześniej, o godz. 11, odprawione zostaną Msze Święte w archikatedrze św. Jana Chrzyciela, ul. Świętojańska 8, przez kard. Kazimierza Nycza oraz w katedrze św. Floriana, ul. Floriańska 3, przez bp. Romualda Kamińskiego. O godz. 14 odczytane zostanie Orędzie na Narodowy Marsz Życia. O godz. 14.30 – zakończenie Marszu. Szczegóły: www.facebook.com/narodowy-marszyzycia.

■ **Inauguracja duszpasterstwa nauczycieli.** Nowo mianowany duszpasterz nauczycieli w diecezji warszawsko-praskiej ks. dr hab. Bartosz Adamczewski zaprasza na Mszę Świętą i spotkanie inaugurujące nowy etap działalności Duszpasterstwa Nauczycieli i Pracowników Oświaty Diecezji Warszawsko-Praskiej. Spotkanie odbędzie się w czwartek 26 marca o godz. 19 w kościele św. Marka Ewangelisty na Targówku, ul. Zamiejska 6 w Warszawie (blisko stacji metra Trocka).

■ **Druga sesja Synodu Młodych.** W Wyższym Seminarium Duchownym DWP przy ul. Mehoffera 2 w Warszawie odbędzie się w sobotę 14 marca o godz. 10 II Sesja Plenarna Synodu Młodych Diecezji Warszawsko-Praskiej.

■ **Chrześcijananie i muzułmanie na Zwiastowanie.** Z okazji Uroczystości Zwiastowania Pańskiego 25 marca o godz. 19 w auli Wielkiej Collegium Bobolanum, ul. Rakowiecka 61 w Warszawie, odbędzie się wspólne nabożeństwo chrześcijan i muzułmanów, w którym wezmą udział m.in.: bp Rafał Markowski – przewodniczący Rady KEP ds. Dialogu Religijnego, i Nedal Abu Tabaq – mufti Ligi Muzułmańskiej w RP. Idea nawiązuje do uroczystych corocznych obchodów tego święta w Libanie, które pod hasłem „Razem wokół Maryi, naszej Pani” gromadzi na modlitwie katolików, prawosławnych, sunnitów i szyitów.

fot. Magdalena Groniek

DUSZPASTERZE POWOŁAŃ

Pod hasłem „Aby towarzyszyć innym na tej ścieżce, najpierw musisz mieć doświadczenie podążania nią samemu” z adhortacji Franciszka *Christus vivit* odbyła się w Dobrym Miejscu w Warszawie Ogólnopolska Kongregacja Duszpasterstwa Powołań. – Od

naszej wierności Bogu, od naszej troski o życie z Nim w jedność będzie zależała czytelność naszego świadectwa – powiedział bp Marek Solarczyk, delegat KEP ds. Powołań i przewodniczący Rady KEP ds. Duszpasterstwa Młodzieży./mag

KANONICZKI NA GROCHOWIE

Siostry kanoniczki Ducha Świętego de Saxia 8 marca świętowały 34 lata pobytu w parafii Nawrócenia św. Pawła na warszawskim Grochowie. To także szczególny czas obchodów osiemsetlecia pobytu zgromadzenia w Polsce. W ramach niedzielnych kazań siostry mówiły w parafii o historii wspólnoty założonej przez św. Gwidona, swoim powołaniu i codziennej pracy. W kościele przygotowały wystawę o historii zgromadzenia, z prezentacją habitów./is

POŁOŻNA Z AUSCHWITZ

fot. ks. Paweł Kłys

Już po raz drugi w kościele Wniebowzięcia NMP w Łodzi odbyła się wspólna modlitwa o beatyfikację sługi Bożej Stanisławy Leszczyńskiej, położnej, matki i więźniarki niemieckiego obozu zagłady Auschwitz. – Niemal we wszystkich świadectwach o pani Stanisławie pojawia się określenie „mama”. Mama jest osobą, która buduje wspólnotę. Od matki zależy kształt domu rodzin-

fot. Irena Świerdzewska

nego. Myślę, że warto pamiętać, że tak określano sługę Bożą Stanisławę nie tylko w obozie, ale także tu, w Łodzi – podkreślił abp Grzegorz Ryś. Po liturgii w auli Wyższego Seminarium Duchownego w Łodzi odbyła się konferencja popularno-naukowa pod patronatem dr. Piotra Cywińskiego, dyrektora Państwowego Muzeum Auschwitz-Birkenau./xpk

fot. ks. Paweł Klys

CCEE O EWANGELIZACJI

W dniach 4-5 marca w Łodzi odbyło się spotkanie Komisji ds. Ewangelizacji i Kultury przy Radzie Konferencji Episkopatów Europy (CCEE). Gospodarzem spotkania, odbywającego się co dwa lata w jednym z państw europejskich, był metropolita łódzki abp Grzegorz Ryś. Ostatnie takie

spotkanie odbyło się w marcu 2018 r. w Rydze. – Rozmawiamy o ewangelizacji, a Łódź jest do tego najlepszym miejscem, by o tym temacie mówić – wyjaśnił abp Ryś. – Nasza komisja przygotowuje kilka dużych spotkań na najbliższe dwa lata. Będziemy o nich informować na bieżąco. **xpk**

DUCHOWOŚĆ DLA WARSZAWY

Papieski Wydział Teologiczny w Warszawie zaprasza na kolejne spotkanie w cyklu „Duchowość dla Warszawy”. Wykład „Po co piękno w sztuce życia?” wygłosi bp prof. Michał Janocha oraz dr Irina Tatarova, wykładowcy Uniwersytetu Warszawskiego. Spotkanie 23 marca o godz. 19 w Narodowym Instytucie Kultury i Dziedzictwa Wsi (dawniej Biblioteka Rolnicza) przy ul. Krakowskie Przedmieście 66 poprowadzi s. dr Judyta Pudełko PDDM. Wstęp wolny. Patronat medialny: tygodnik „Idziemy”.

REKLAMA

ROK ŚW. KLEMENSA

Św. Klemens Maria Hofbauer, nazywany apostołem Warszawy i Wiednia, był założycielem pierwszego w Polsce klasztoru redemptorystów – w Warszawie, przy kościele św. Benona. Do 15 marca 2021 r. będzie świętowany jego rok jubileuszowy – 15 marca przypada dwusetlecie jego śmierci. Najbliższe wydarzenia w Warszawie: 14 marca o godz. 18.30 – Msza Święta pod przewodnictwem kard. Kazimierza Nycza w kościele św. Klemensa, ul. Karolkowa 49; 15 marca o godz. 12 – Msza Święta w kościele św. Benona, ul. Pieśca 1.

PIELGRZYMKA DO UKRAINY I RUMUNII

Sekcja Pielgrzymkowa przy parafii Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Mińsku Mazowieckim, ul. Kościelna 1, organizuje pielgrzymkę **w dniach 20-26 lipca 2020 r.**
Cena 980 zł

W programie: Poczajów, Zbaraż, Kamieniec Podolski, Okopy Świętej Trójcy, Chocim, Czerniowce, Suczawa Sucevita, Kaczyka, Lwów

Blisze informacje i zapisy 48 606 830 700 lub 48 668 520 020

■ **35-lecie parafii Narodzenia Pańskiego.** Bp Romuald Kamiński 21 marca o godz. 18 będzie przewodniczył Mszy Świętej z okazji 35-lecia parafii na Witolinie, przy ul. Ostrobramskiej w Warszawie.

■ **Sztandar dla szkoły w Stanisławowie.** Szkoła Podstawowa w Stanisławowie Pierwszym im. Bohaterów Bitwy Warszawskiej z 1920r. 17 marca otrzyma sztandar. O godz. 9 w miejscowym kościele Mszę Świętą odprawi bp Romuald Kamiński, który poświęci też sztandar.

■ **Nabożeństwo Pokutne Trzech Sobót.** W Wielkim Poście w sanktuarium NMP Niepokalanej Wszechpośredniczki Łask w Niepokalanowie odbędzie się specjalne nabożeństwo pokutne trzech sobót za zabójstwa dzieci nienarodzonych. W trzy kolejne soboty – 14, 21 i 28 marca – o godz. 11 zostanie odprawiona Eucharystia w intencji całkowitego zaprzestania w Polsce aborcji i innych grzechów przeciwko życiu.

■ **Rowerowa Droga Krzyżowa.** W piątek 27 marca po Mszy Świętej w parafii NMP Matki Zbawiciela na Mokotowie, ul. Olimpijska 82/84w Warszawie, wyruszy rowerowa Droga Krzyżowa, której trasa liczy 145 km. Rozpocznie ją Msza Święta o godz. 20. Zgłoszenia przyjmowane są do 25 marca.

■ **Wieczór filmowy na Grochowie.** Parafia MB Królowej Polskich Męczenników przy al. Stanów Zjednoczonych 55 w Warszawie zaprasza 12 marca o godzinie 19.30 na wieczór filmowy do sali nad zakrystią na film „Bezcenny dar”.

■ **Warsztaty bibliodramy.** W dniach 24-26 kwietnia w Domu św. Faustyny w Ostrowku odbędą się warsztaty „Napełniać życie miłosierdziem: miłosierdzie dla samego siebie”. Koszt rekolekcji 280 zł. Zapisy i szczegóły: s.faustyna.ostrowek@gmail.com, tel. 29 777 04 92, 730 153 707, zapisy: s.faustyna.ostrowek@gmail.com.

■ **Spotkanie Wspólnoty Osób Owodowały.** Wspólnota zaprasza na spotkanie w sobotę 21 marca o godz. 16 do konkatedry MB Zwycięskiej na Kamionku, ul. Grochowska 365 w Warszawie. Rozpoczęcie Mszą Świętą odprawioną przez o. Łukasza Andrzejewskiego CP w intencji zmarłych współmałżonków, następnie katecheza i agapa w budynku plebanii.

■ **Spotkanie z autorami „Świadców Tajemnicy”.** W niedzielę 15 marca, o godz. 19 w parafii św. Michała Archanioła, ul. Puławska 95 w Warszawie (dolny kościół), Grzegorz Górny i Janusz Rosikoń opowiedzą o fascynującym śledztwie dziennikarskim w sprawie relikwii pasyjnych.

KONKURS BIBLIJNY

Pismo Święte to najważniejsza księga, niech będzie przewodnikiem na drodze waszego życia – życzył ministrantom i lektorom bp Romuald Kamiński. W podziemiach katedry św. Floriana na Pradze odbył się diecezjalny etap XXVII Ogólnopolskiego Konkursu Biblijnego. Obejmował tematykę Księgi Jozuego i Dziejów Apostolskich.

fot. Magdalena Gronek

Laureatem w kategorii „Szkoła podstawowa i gimnazjum” został Tomasz Bukowiecki z parafii Przemienienia Pańskiego w Wieliszewie. W grupie starszej pierwsze miejsce zajął Marcin Dębek z parafii św. Marka Ewangelisty na Targówku. W rywalizacji drużynowej do finału zakwalifikowali się ministranci i lektorzy z parafii Świętej Trójcy w Kobyłce. Finał ogólnopolski odbędzie się 29-30 maja w Wyższym Seminarium Duchownym w Paradyżu.

Tegoroczny test okazał się sporym wyzwaniem. – Trzeba było znać mnóstwo szczegółów. Dzięki temu lepiej poznałem realia wojenne czasów przed naszą erą. Niezwykle ciekawe było studiowanie przebiegu działań wojennych, sposobów zdobywania terytorium czy zarządzania – powiedział Mateusz Murza z parafii św. Marka Ewangelisty. Poza zajęciami w grupie uczestnicy przygotowywali się indywidualnie, angażując także swoich rodziców, którym zadawali pytania. – To niezwykle cenne doświadczenie dla całej rodziny – powiedział ks. Łukasz Sikorski z parafii Wniebowzięcia NPM w Zerniu. Czas przygotowań był okazją do integracji.

– Służba przy ołtarzu zobowiązuje do lepszego życia w codzienności. Bądźcie zatem świadkami Jezusa w domu, w szkole, wśród waszych rówieśników – zaapelował biskup warszawsko-praski. **mag**

fot. Magdalena Gronek

Olimpiada z teologii

W Wyższym Seminarium Duchownym Diecezji Warszawsko-Praskiej odbył się finał diecezjalnego etapu Olimpiady Teologii Katolickiej. Laureatką została Alicja Katarzyna Babińska z VIII LO im. Władysława IV w Warszawie. Drugie miejsce zajęła Dorota Kaczmarek z II LO im. Juliusza Słowackiego w Otwocku, a trzecie – Paweł Aleksander Wiśniowski, również z VIII LO im. Władysława IV. Myślą przewodnią w tym roku było hasło „Dumni z Ewangelii i z Polski”.

– Niech odkrywanie tajemnicy Bożej obecności i świadomość dziedzictwa minionych pokoleń, które były gotowe oddać własne życie za wolność ojczyzny, będzie dla was inspiracją do życia w zgodzie z Ewangelią i szacunku dla wspólnoty narodowej – powiedział bp Marek Solarczyk, wręczając laureatom nagrody. Zachęcił, by wzorem rówieśników z 1920 r. byli zawsze dumni z tego, że są Polakami.

W zmaganiach konkursowych uczestniczyło 41 uczniów z 27 szkół z terenu

diecezji warszawsko-praskiej. Pytania oparte były na Katechizmie Kościoła Katolickiego, katolickiej nauce społecznej, homiliach św. Jana Pawła II oraz artykułach prasowych o tematyce patriotycznej. Zdaniem bp. Solarczyka, teksty źródłowe, z którymi młodzież miała się zapoznać, dały szansę pogłębienia wiedzy na temat wartości takich jak wiara czy patriotyzm. Były również okazją do poszerzenia horyzontów i weryfikacji wielu poglądów, które kształtują się na tym etapie człowieka.

– Poziom uczestników, podobnie jak w latach ubiegłych, był wysoki – powiedział ks. Piotr Pierzchała, dyrektor Wydziału Nauki Katolickiej Kurii DWP. Przyznał, że największym wyzwaniem okazały się pytania otwarte.

Ogólnopolski etap Olimpiady Teologii Katolickiej odbędzie się w dniach 16-18 kwietnia w Przemyślu.

Magdalena Gronek

Suplikacje przed epidemią

Biskup warszawsko-praski Romuald Kamiński 7 marca wystosował apel o modlitwę w obliczu zagrożenia epidemią:

„Wielebni Duszpasterze Diecezji Warszawsko-Praskiej, Czcigodni Diecezjanie, od kilku tygodni, kiedy doświadczamy zagrożenia epidemią koronawirusa, podejmowane są liczne działania profilaktyczne i medyczne, mające nas uchronić przed chorobą.

Zwracam się do Duszpasterzy i wszystkich Diecezjan, abyśmy przy podejmowaniu tych działań nie zaniedbali modlitwy. Pragniemy naszą codzienność zawierzyć Opatrzności Bożej. Zachęcam do wspólnotowej i indywidualnej modli-

twy o ustrzeżenie nas od skutków szkodzącej się epidemii. Proszę o modlitwę w intencji chorych, ich rodzin, w intencji osób poddawanych kwarantannie oraz w intencji całego personelu medycznego i kierujących wszystkimi działaniami.

Powróćmy do zbożnej formy śpiewania w trudnych chwilach suplikacji. Powierzajmy naszych bliskich i nas samych Bogu i Matce Najświętszej podczas adoracji Najświętszego Sakramentu, modlitwy różańcowej, w wypowiadanych wezwaniach w modlitwie wiernych oraz w naszych osobistych modlitwach.

Wspierajmy się wzajemnie w trudnych chwilach naszej codzienności. Otaczam wszystkich modlitwą i błogosławieństwem.”

Dla nauczycieli i pracowników oświaty – 21 marca w godz. 16-20 w budynku Szkół Salezjańskich w Mińsku Mazowieckim, ul. Kościuszki 27. W programie konferencja ks. Artura Staniszewskiego, Droga Krzyżowa, adoracja Najświętszego Sakramentu i okazja do spowiedzi, Msza Święta, agapa. Organizuje Wydział Nauki Katolickiej Diecezji Warszawsko-Praskiej. Z kolei 14 marca o godz. 10 spotkanie w parafii Dzieciątka Jezus, ul. Czarnieckiego 15 w Warszawie, w programie konferencja, adoracja i spowiedź, Msza Święta, a po niej agapa.

Dla personelu medycznego – rekolekcje biblijne „Co uzdrowiona Samarytanka mówi do medyków” 28-29 marca o godz. 17, s. Katarzyna Kasińska, ul. Floriańska 3 w Warszawie.

Radiowe dla chorych – transmitowane z Bazyliki Świętego Krzyża w Programie 1 Polskiego Radia i Radiu Maryja, w niedzielę 15, 22 i 29 marca o godz. 9 prowadzi ks. Henryk Zieliński, redaktor naczelny tygodnika „Idziemy”: „Choroba nie zmierza ku śmierci”.

Akademickie: na UKSW – 23-25 marca o godz. 18, prowadzenie ks. Maciej Sabinowski SDB, Aula Schumana, ul. Wóycickiego 1/3, kampus UKSW.

Akademickie: DA „Arka” – 29-31 marca oraz 1 kwietnia, Msza Święta o godz. 19.30, potem nauki stanowe dla kobiet, mężczyzn, narzeczonych i małżonków poprowadzi ks. Artur Nagraba, kościół dolny w parafii Nawrócenia św. Pawła, ul. Kobielska 10 w Warszawie.

Akademickie: DA „Sandał” – 5-7 kwietnia o godz. 20.30, rekolekcje „Pięć chlebów i dwie ryby” poprowadzi bp Michał Janocha, parafia Najświętszego Zbawiciela, pl. Zbawiciela 1 w Warszawie.

Akademickie: u Dominikanów na Służewie – 15 marca podczas Mszy Świętej o godz. 20.15, a 16-18 marca o godz. 19.30 rekolekcje „Praktykujący, ale czy... wierzący?” wygłosi o. Lech Dorobczyński, franciszkanin, ul. Dominikańska 2 w Warszawie.

Akademickie: w Niepokalanowie „Co wyrwa nas z nicości?” – w domu formacyjno-rekolekcyjnym franciszkanów w dniach 13-15 marca zaprasza ruch Comunione e Liberazione. Szczegóły i zapisy: tel. 604 932 602, e-mail: sekretariat@cl.opoka.org.pl.

fot. arch. DA „Arka”

REKOLEKCJE WIELKOPOSTNE

Dla młodzieży – w parafii św. Józefa Oblubieńca NMP na Osiedlu Staszica w Pruszkowie w dniach 16-18 marca o godz. 8 prowadzi ks. Kamil Falkowski z Duszpasterstwem Młodzieży „Grono”. W dniach 23-25 marca o godz. 8 takie same rekolekcje odbędą się w parafii Zesłania Ducha Świętego na Słodowcu w Warszawie.

Tylko dla mężczyzn. „Mężczyzna XXI w.” – co znaczy dzisiaj być mężczyzną, jak przygotować się do roli ojca – w dniach 14-16 marca do Kań Helenowskich zaprasza DA „Sandał” i ks. Piotr Rymuza. Szczegóły: dasandal.pl.

Wielkopostny Dzień Skupienia dla Rodzin z Dziećmi Niepełnosprawnymi – Klasztor Pasjonistów św. Gabriela od Matki Bożej Bolesnej, ul. Zamieniecka 21 w Warszawie, zaprasza 4 kwietnia w godz. 10-15 na dzień skupienia „Liturgia – znak, celebracja wspólnotowa, spotkanie z Chrystusem”. Zapisy: Beata Młot, tel. 605 078 478 lub email: beatamlot@wp.pl. Koszt posiłku dla rodziców – 30 zł, dla dzieci bez opłaty. Udział w dniu skupienia jest bezpłatny, możliwość dobrowolnej ofiary dla wspólnoty pasjonistów. Organizatorzy zapewniają opiekę nad dziećmi.

Warszawskiego Duszpasterstwa Tradycji Łacińskiej – „Ku wyżynom świętości

z kard. Stefanem Wyszyńskim” – 30 i 31 marca oraz 1 kwietnia, w czasie Mszy Świętej trydenckiej o godz. 19.30 konferencję wygłosi ks. prof. Tadeusz Guz, kościół św. Klemensa na Woli, ul. Karolkowa 49 w Warszawie.

W Sanktuarium Narodowym św. Andrzeja Boboli – 15 marca na wszystkich Mszach Świętych oprócz Mszy o godz. 19.30 rozpoczynają się parafialne rekolekcje wielkopostne, które będzie prowadził łódzki duszpasterz o. Remigiusz Reclaw SJ, ul. Rakowiecka 61 w Warszawie.

Rekolekcje „Powrót do Ojca” – w dniach 13-15 marca o godz. 17 w kościele Sakramentek, ul. Rynek Nowego Miasta 2 w Warszawie rekolekcje poprowadzi diakon z Tyńca, br. Grzegorz Hawryłeczko OSB. W programie: Msza Święta z chórem gregoriańskim, nauka rekolekcyjna, kompleta.

Rekolekcje „Uwierzyć Bogu” – w dniach 27-29 marca W Domu Rekolekcyjnym św. Pawła Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża, ul. Brzozowa 75 w Łaskach, prowadzi o. Marek Pieńkowski OP. W programie m.in.: nieszpory, jutrznie, adoracja Najświętszego Sakramentu, konferencje. Zgłoszenia e-mail: domrekolekcyjnyfsk@gmail.com lub tel. 22 7523025.

Ekstremalne wyzwanie

Patryk
Lubyczyński

Blisko 95 tys. uczestników z 404 miast, w 25 państwach świata pójdzie na 948 tras Ekstremalnej Drogi Krzyżowej. Towarzyszyć im będzie hasło „Od zranienia do uzdrowienia”.

Polega to na przebyciu pieszo – samotnie lub w grupie do 10 osób – około 40 km pomiędzy kolejnymi stacjami Męki Pańskiej. Większość szlaków, o różnym stopniu trudności, będzie gotowa od 3 kwietnia. Pątnicy rozpoczynają ekstremalne wyzwanie od wspólnej Mszy Świętej. Następnie wyruszają na trasę – w milczeniu, zaopatrzeni w mobilne aplikacje ze śladem GPS oraz przygotowanymi przez organizatorów specjalnymi rozważaniami czternastu stacji Drogi Krzyżowej.

EDK jest dobrym rozwiązaniem dla ludzi, którzy dużo pracują i trudno znaleźć im czas na rozwój swojej religijności. Ducho-

wość Ekstremalnej Drogi Krzyżowej opiera się na paradoksie zawartym w fragmencie Ewangelii według św. Łukasza 9,24: „Kto chce zachowywać swoje życie, straci je, a kto straci swe życie z mego powodu, ten je zachowa”. Siłą przedsięwzięcia jest wyjście z własnej strefy komfortu. Kiedy ktoś przeżywa kryzys podczas nocnej wędrówki – przekra-

cza granice swoich możliwości i dzięki temu może uwierzyć, że jest w stanie zmienić swoje życie na lepsze.

– Ludzie biorący udział w EDK to Kościół żywy, młody, który jest wspólnotą w drodze. Nie siedzi tylko w kościelnej ławce, ale ewangelizuje i szuka nowych wyzwań – mówi Adam Stelęgowski, były lider EDK z rejonu

for. Adam Stelęgowski

Rembertów-Sulejówek. – To inicjatywa łącząca ludzi z różnych diecezji. Lubię robić zdjęcia uczestnikom w kościele, ponieważ widzę piękno twarzy ludzi, którzy szykują się do trasy. To nie są osoby znudzone, które czekają na koniec Mszy Świętej.

Adam Stelegowski zauważa, że w człowieku są różne zranienia, które ujawniają się w czasie wędrowania. – Można zerwać te zadawnione strupy i wprowadzić lekarstwo w ranę. Moim przynagleniem jest mówienie o EDK osobom niewierzącym. Najczęściej tacy ludzie z szacunkiem i ciekawością odnoszą się do tej inicjatywy – podkreśla.

Dla Konrada Miętusa, koordynatora EDK, jest czasem wyciszenia pośród przyrody i stwarza wyjątkowe warunki na spotkanie z Bogiem. – Chodzi o walkę i zmaganie, bo nawet jeśli ktoś nie skończy trasy, to i tak pójście ma wartość, ponieważ uczy pokory. Wchodzimy w dialog z Bogiem, który mówi: „Dobrze, poprowadzę cię, ale po twojej stronie jest przygotowanie” – czyli chodzę na siłownię albo spaceruję kilka razy w tygodniu po 10 km, przygotowuję sobie sprzęt, wykonuję swoje sto procent – objaśnia Konrad – a czy dojdę, to już nie jest moja sprawa, za wierzam to Panu Bogu.

Łukasz Łada, lider rejonu EDK Rembertów-Sulejówek, opowiada, że EDK była dla niego intensywnym ćwiczeniem duchowym. – Mocnym doświadczeniem było rozważanie, które zachęcało do wyobrażenia siebie

w trumnie i zobaczenia krewnych nad swoim grobem. Pytanie, które przeczytałem, brzmiało: „Czego chciałbyś w tym momencie dla siebie oraz swoich bliskich?”. Wtedy pojawiła się w mojej głowie myśl, że chciałbym nieba dla siebie oraz dla mojej żony i dzieci. Być może bez takiego ekstremalnego zmęczenia nie narodziłby się we mnie taki wniosek – wyznaje.

– Na czternastej stacji – złożenie do grobu – uklękałam i nie mogłam się podnieść, ostatnimi siłami modliłam się: „Matko Boża, Ty podjęłaś martwe ciało Jezusa z krzyża, pomóż mi przejść ostatni etap. Mogę za Twoją przyczyną dojść do końca”. Nie wiem, kiedy znalazłam się w sanktuarium i poczułam się jak Maria Magdalena. Widzisz Najświętszy Sakrament, blask porannego słońca, witraże rozświetlają Kościół – i czujesz się, jakbyś spotkał Chrystusa Zmartwychwstałego u grobu. Tak samo jest w życiu: idziemy różnymi drogami, a Jezus jest zawsze z nami i na nas czeka – mówi w filmie promującym EDK s. Daniela Pałubicka, uczestniczka EDK z rejonu Dziemiany.

Pierwszy raz na EDK w 2009 r. wyruszyło kilkanaście osób trasą z kościoła św. Józefa w Krakowie-Podgórzu do Kalwarii Zebrzydowskiej. Inicjatywa szybko zaczęła się rozrastać i już w 2013 r. zostało oddanych do użytku 12 tras, a w wędrowce wzięło udział około 2 tys. osób. Zgłoszenia przez stronę www.edk.org.pl.

Jednym z organizatorów EDK w okolicach Warszawy jest rejon Rembertów-Sulejówek.

Do wyboru jest jedna z siedmiu tras:

- Żółta – MB Pocieszenia: Warszawa-Rembertów – Sulejówek (41 km);
- Niebieska – św. Faustyny Kowalskiej: Warszawa-Rembertów – Ostrówek (41 km);
- Zielona – bł. Ignacego Kłopotowskiego: Warszawa-Rembertów – Loretto (59 km);
- Szara – bł. Stefana Wincentego Frelichowskiego: Warszawa-Rembertów – Otwock (26 km);
- Czerwona – MB Łaskawej Pani Wielgoleskiej: Warszawa-Rembertów – Wielogolas (70 km);
- Biała – MB Zwycięskiej: Warszawa-Rembertów – Warszawa-Rembertów (45 km);
- Czarno-Czerwona – MB Czerwińskiej: Warszawa-Rembertów – Czerwińsk nad Wisłą (80 km).

Więcej informacji:

<https://www.facebook.com/REMBERTOW.EDK>

REKLAMA

**DOBRE SŁOWO
NA FALI**

„Gorzkie Żale
z kazaniem pasyjnym”
ks. Krzysztof Pawlina
niedziela, godz. 16.10

„Piękni czterdziestoletni”
Piotr Grzybowski
sobota, godz. 19.10

SŁUCHAJ NAS ONLINE

www.radiowarszawa.com.pl

Warto obejrzeć i posłuchać

❑ Nowa scena Ateneum

W piątek 27 marca zostanie otwarta Scena 20 Teatru Ateneum w Warszawie, mieszcząca się w siedzibie Związku Nauczycielstwa Polskiego przy ul. Wybrzeże Kościuszkowskie 35. Tego dnia o godz. 19 odbędzie się tam premiera głośnej sztuki „Kwartet” Ronalda Harwooda, w reżyserii Wojciecha Adamczyka. Wystąpią gwiazdy Ateneum: Magdalena Zawadzka, Marzena Trybała, Krzysztof Gosztyła i Krzysztof Tyniec. Kolejne spektakle: 28 i 29 marca o godz. 19.

❑ W Zachęcie

Do 31 maja w Narodowej Galerii Sztuki Zachęta przy pl. Małachowskiego 3 w Warszawie można oglądać wystawę „Ahmed Cherkaoui w Warszawie. Polsko-marokańskie relacje artystyczne w latach 1955-1980”. Cherkaoui na początku lat 60. XX w. studiował na ASP w Warszawie, a później karierę malarską rozwijał we Francji i Maroku. Na ekspozycji prezentowane są także prace innych artystów marokańskich i polskich.

❑ Nowe kino włoskie

W kinie Muranów przy ul. Generała Andersa 5 w Warszawie w dniach 26-31 marca odbędzie się festiwal „Cinema Italia Oggi. Nowe kino włoskie”. Zaprezentowany zostanie zestaw filmów fabularnych wyprodukowanych w Italii w ostatnich latach. Odbędą się także spotkania filmowców z publicznością.

❑ Mit, kult, wiara

W Muzeum Archidiecezji Warszawskiej przy ul. Dziekanka 1 do 5 kwietnia można oglądać wystawę „Mit. Kult. Wiara”. Prezentowane są tam prace trzech artystów związanych z warszawską ASP: prof. Huberta Borysa, dr Zdzisławy Ludwiniak i dr Piotra Siwczuka. Ukazują oni mityczne, kultowe i sakralne wątki w historii sztuki.

❑ Romeo i Julia

W cyklu retransmisji baletów z moskiewskiego Teatru Bolszoi w wybranych kinach w warszawskiej sieci Multikino w niedzielę 29 marca o godz. 16 zostanie zaprezentowany klasyczny balet „Romeo i Julia” według sztuki Szekspira, do muzyki Sergieja Prokofiewa, w choreografii Aleksieja Ratmańskiego.

❑ Nie tylko klasycznie

W cyklu koncertów „Nie tylko klasycznie” na Zamku Królewskim w Warszawie w niedzielę 15 marca w Sali Wielkiej o godz. 18 odbędzie się występ muzyków z Belgii, którzy wykonają utwory kompozytorów belgijskich i Witolda Lutosławskiego.

❑ Na Grochowskiej

W siedzibie orkiestry Sinfonia Varsovia przy ul. Grochowskiej 272 w Warszawie w środę 18 marca o godz. 19 odbędzie się koncert z cyklu „Lustro Beethovena”.

Od 29 marca do 10 kwietnia odbędzie się w Warszawie 24. Wielkanocny Festiwal Ludwiga van Beethovena, zorganizowany przez Stowarzyszenie, którym kieruje Elżbieta Penderecka. Z racji przypadającej w tym roku 250. rocznicy urodzin patrona Festiwalu organizatorzy zamierzają ukazać go jako wielkiego inspiratora najważniejszych nurtów rozwoju muzyki XIX i XX wieku.

Festiwal zainauguruje koncert Narodowej Orkiestry Symfonicznej Polskiego Radia pod batutą Lawrence’a Fostera – w programie fragmenty jedynej opery Beethovena „Fidelio” oraz... cztery uwerturny, jakie do niej napisał. Kolejnym wielkim wydarzeniem będzie występ znakomitej orkiestry Bamberger Symphoniker, która pod dyktando Christoph’a Eschenbacha wykona m.in. V Symfonię c-moll Beethovena.

Po raz kolejny gościem Festiwalu będzie Shanghai Quartet, który w ramach trzech koncertów zaprezentuje wybór Kwartetów Beethovena. Wykona je również w Krakowie. Odminną koncepcję dzieł Beethovena przedstawi orkiestra Wiener Akademie pod dyktando Martina Haselböcka, grająca na instrumentach z czasów kompozytora. W programie Koncert skrzypcowy Beethovena w wersji fortepianowej (!) oraz jego VII Symfonia A-dur. Wszystkie koncerty

fortepianowe Beethovena można będzie usłyszeć w ciągu dwóch wieczorów w interpretacji stałego gościa Festiwalu – Rudolfa Buchbindera.

Program Festiwalu uwzględni także 210. rocznicę urodzin Fryderyka Chopina. Jego utwory wykonają pianiści Szymon Nehring, Konrad Skolarski, Aleksandra Świąg, Adam Goździewski i Krzysztof Książek.

W cyklu nieznanych oper zostanie zaprezentowana (w wersji koncertowej) „Faniska” Luigi’ego Cherubiniego, której akcja rozgrywa się w Polsce. Festiwal zakończy się w Wielki Piątek specjalnym koncertem poświęconym pamięci ofiar katastrofy smoleńskiej. Zabrzmia na nim „Stabat Mater” Karola Szymanowskiego i Requiem Cherubiniego, które usłyszymy w wykonaniu solistów, Chóru i Orkiestry Filharmonii Narodowej pod dyktando Andrzeja Boreyki.

Festiwalowi towarzyszyć będzie, jak co roku, sesja naukowa, a także kurs mistrzowski dla młodych pianistów, prowadzony przez Borisa Bermana. Jego dopełnieniem będzie wystawa przygotowana przez Dom Beethovena w Bonn. Jednocześnie w Bibliotece Jagiellońskiej będzie można oglądać ekspozycję rękopisów Beethovena i twórców jego czasów.

Krzysztof Teodorowicz

Unikatowe dokumenty

W siedzibie Muzeum Archidiecezji Warszawskiej odbyła się prezentacja XIII- i XIV-wiecznych dokumentów Archiwum Pojoannickiego w Kłodzku – jednego z najcenniejszych zbiorów archiwalnych, poza archiwami państwowymi, w Europie Środkowej. Nieistniejące dotychczas w obiegu naukowym Archiwum ma znaczenie międzynarodowe ze względu na istotną wartość dla rejonów pogranicza kulturowego Dolnego Śląska.

foto PAP/Piotr Nowak

Polityczny hejt Mirosław Winiarczyk

Jan Komasa po festiwalowych sukcesach „Bożego ciała” błyskawicznie wprowadza na ekrany nowy film. Wybranie terminu premiery „Sali samobójców. Hejter” nie było przypadkowe. Utwór ten można bowiem potraktować jako pewnego rodzaju „agitkę”

w czasie trwającej kampanii przed wyborami prezydenckimi. Autorzy i producenci w wywiadach opowiadają o problematyce filmu, związanej z aktualnym zalewem internetowego hejtu, który coraz częściej bywa używany do niszczenia ludzi i instytucji. Zajmują się tym nie tylko prywatne osoby, lecz przede wszystkim wyspecjalizowane firmy. Jednak opowieść o chłopaku relegowanym ze studiów prawniczych za plagiat ma tu przede wszystkim wyraźny i jednoznaczny wymiar społeczny i polityczny.

Akcja biegnie dwutorowo. Wyrzucony z uniwersytetu Tomek, ukazany jako osobnik uzdolniony, lecz z gruntu zły, rozpoczyna pracę w agencji reklamowej specjalizującej się w kształtowaniu wizerunków ludzi i firm. Pod kierunkiem cynicznej szefowej (matki

zmarłego bohatera z innego filmu Komasy, „Sala samobójców”) Tomek rozpoczyna hejterską zemstę na wpływowym małżeństwie Krasuckich, którzy poznali go na wiejskich wakacjach i do czasu finansowo pomagali w studiach. Odrzucili go jednak, kiedy zauważyli, że chłopak zaleca się do ich córki. Krasuccy włączają się w kampanię wyborczą liberalnego kandydata na prezydenta Warszawy. Od tego momentu rozpoczyna się drugi, ważniejszy wątek filmu. Tomek także włącza się w tę kampanię, prowadząc podwójną grę i prowokując coraz bardziej niebezpieczne sytuacje. Do nagonki na kandydata wykorzystuje środowiska skrajnych narodowców, kiboli i miłośników broni. Musi więc dojść do zbrodni.

W moim odbiorze Jan Komasa dokonał w swoim – nieźle zrealizowanym i dobrze zagranym – filmie zręcznej mistyfikacji. Do wątku o internetowym hejcie i do historii nieśczęśliwej miłości włączył obraz Polski jako by terroryzowanej dziś przez złowrogie grupy narodowców, którzy niszczą wartości „europejskie”, „humanistyczne” i „tolerancyjne”. Słusznie potępiający internetowy hejt, reżyser dokonał linczu politycznego na wyimaginowanym przeciwniku.

„Sala samobójców. Hejter”. Polska, 2020.
Reżyseria: Jan Komasa. Wykonawcy: Maciej Musiałowski, Agata Kulesza, Danuta Stenka, Vanessa Aleksander, Maciej Stuhr, Jacek Koman i inni. Dystrybucja: Kino Świat

Zmarł Max von Sydow

W wieku niemal 91 lat zmarł wybitny szwedzki aktor Max von Sydow. Kiedy do Szwecji dotarła wiadomość o jego śmierci, stacje telewizyjne przerwały nadawanie programu, by wspominać jego osiągnięcia. Zagrał w kilkudziesięciu filmach. Był znany przede wszystkim z obrazów Ingmara Bergmana – w sumie zagrał w trzynastu z nich, m.in. w „Siódmej pieczęci” rycerza powracającego z wyprawy krzyżowej. Ceniono jego charakterystyczny, stanowczy głos oraz umiejętność zagrania każdej roli. Ostatnio pojawił się w „Gwiezdnym wojnach. Przebudzeniu Mocy” (2015) oraz w popularnym serialu telewizyjnym „Gra o tron”.

foto: PAP/EPA/Tim Brakemeier

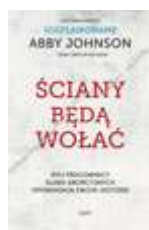
Urodził się 10 kwietnia 1929 r. w Lund, w południowej Szwecji. Początkowo nazywał się Carl Adolf von Sydow. W 1948 r. został przyjęty do szkoły teatralnej Dramaten w Sztokholmie. Był jednym z niewielu europejskich aktorów, którzy zrobili karierę w Hollywood – rozpoczął ją w połowie lat 60. od roli Jezusa w superprodukcji „Opowieść wszech czasów” (1965). Od tego czasu współpracował z najsłynniejszymi reżyserami, m.in. z Davidem Lynchem i Woodym Allenem. Grał przede wszystkim role drugoplanowe, często kreując postacie negatywne. Wystąpił w tak znanych filmach, jak „Trzy dni kondora”, „Emigranci”, „Wilk stepowy” czy „Conan Barbarzyńca”. Znany jest ze słynnej roli księdza w amerykańskim horrorze „Egzorcysta” (1973). Wziął również udział w filmie Krzysztofa Zanussiego „Dotknięcie ręki” z 1992 r. Pojawiał się w produkcjach filmowych, m.in. jako apostoł Piotr w miniserialu „Quo vadis” z 1985 r. i jako narrator w serialu „Samson i Dalila”, użyczył także głosu w kreskówce „Simpsonowie” i w kilku grach wideo.

W 2002 r. został obywatelem francuskim, a następnie musiał zrezygnować z obywatelstwa szwedzkiego. Od połowy lat 90. mieszkał ze swoją żoną Catherine Brelet w Paryżu. Miał czterech synów: dwóch z pierwszą żoną, aktorką Christiną Olin, i dwóch z Brelet; oni również są związani z branżą filmową.

Max von Sydow był dwukrotnie nominowany do Oscara: za rolę w „Pellem zwycięzcy” (1987) oraz „Strasznie głośno, niesamowicie blisko” (2011), nagrody jednak nie zdobył./PAP, Im

KONKURS

Film „Gdyby ściany mogły wołać” z 1996 r. przedstawiał aborcję jako prawo kobiety, a odmawianie jej jako rzecz niehumanitarną, grożącą nawet śmiercią. Abby Johnson – była zwolenniczka aborcji nawrócona nie tylko na katolicyzm, ale i na stronę pro-life – swoją najnowszą książkę zatytułowała „Ściany będą wołać”. To świadectwo osób takich jak ona – które odeszły z biznesu aborcyjnego, dostrzegłszy w nim zło. Niektóre akcentują osobiste doświadczenia z aborcją, które kiedyś doprowadziły do postawy pro-choice, inne – nawrócenie, a jeszcze inne – ostracyzm, z jakim osoby te spotkały się po opuszczeniu klinik aborcyjnych. Wśród czytelników, którzy 16 marca w godz. 13-13.15 zadzwonili pod nr 22 512 00 95 i odpowiedzą na pytanie: **Która święta nazwała aborcję niebezpieczeństwem zagrażającym pokojowi?** – rozlosujemy trzy egzemplarze książki, wydanej przez Esprit. Odpowiedź na pytanie konkursowe nr 10: O „geniuszu kobiety” Jan Paweł II pisał w liście przed IV międzynarodową konferencją ONZ na temat kobiet w 1995 r. Zwycięzcom gratulujemy!

KOŚCIÓŁ w czasach zarazy

Irena Świerdzewska

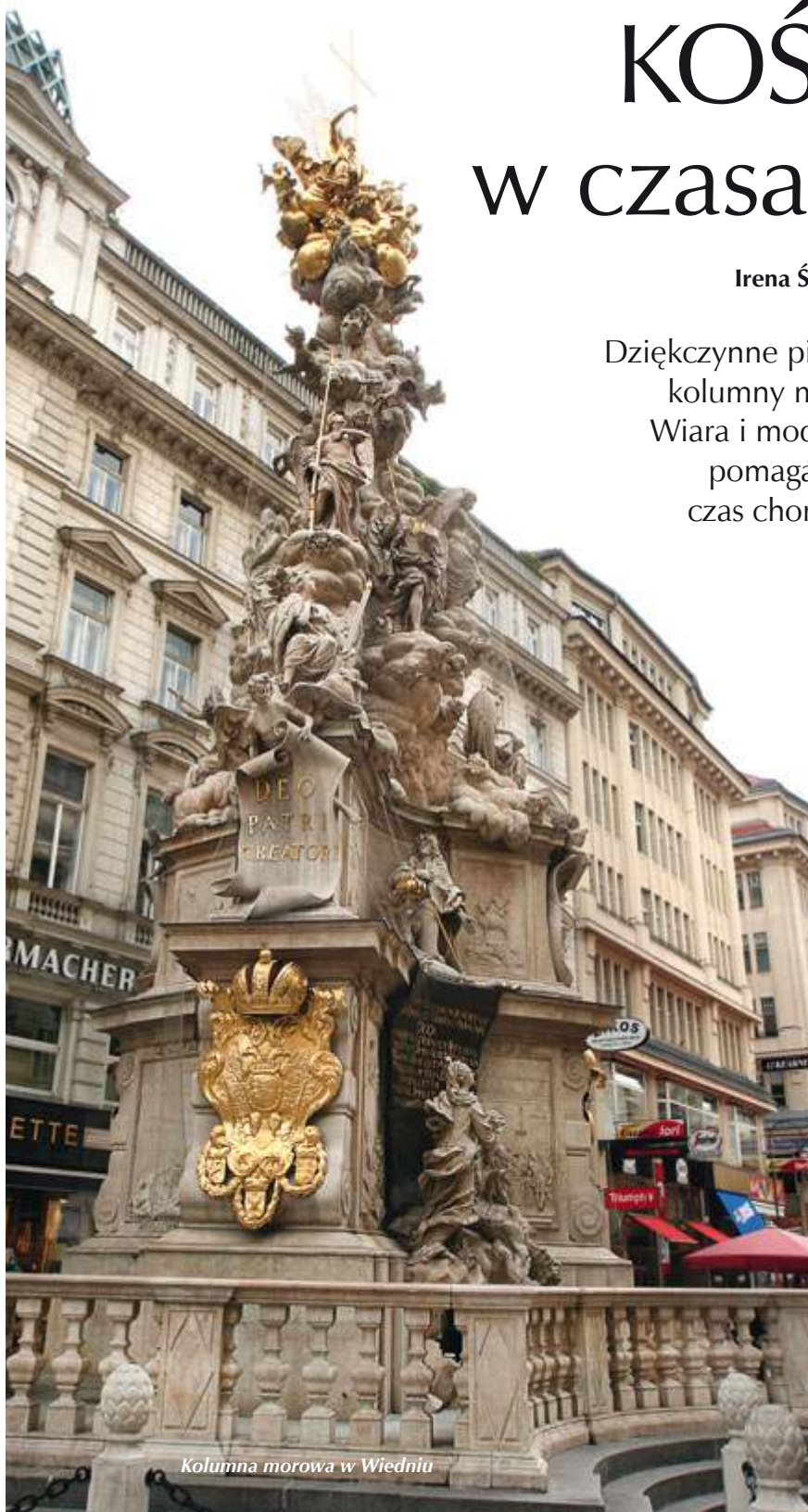
Dziękczynne pielgrzymki, kapliczki,
kolumny morowe, wota...
Wiara i modlitwa od wieków
pomagały przetrwać
czas chorób i epidemii.

nianiu się epidemii, w podejmowanych
działaniach i reakcji społecznej.

NA JASNĄ GÓRĘ

Warszawska Pielgrzymka Piesza zwana paulińską wyrusza na Jasną Górę już od 309 lat. Zrodziła się jako dziękczynienie za ustanie dżumy w stolicy. Szczególne nasilenie choroby, po kilku atakach epidemii w 1707 r., odnotowano w czerwcu 1708 r. Każdego dnia chowano setki zmarłych. Zwłoki wywożono za miasto, zamykano przed obcymi domy i klasztory. Dominikanie po śmierci ostatniego z zakonników musieli w Warszawie zlikwidować klasztor. W czasie narastania zarazy Bractwo św. Benona i św. Rocha działające przy paulińskim kościele Ducha Świętego zarządziło nabożeństwa, procesje i opiekę nad chorymi, którymi paulini zajmowali się w szpitalu Ducha Świętego.

Jak opisuje w „Studia Claromontana” o. prof. Janusz Zbudniwiew OSPPE, historyk Kościoła – ówczesny przeor paulinów o. Innocenty Pokorski miał widzenie m.in. św. Pawła i bł. Stanisława z Oporowa nawołujących do modlitwy i pokuty w obliczu epidemii. Za sprawą o. Pokorskiego ogłoszono bł. Stanisława orędownikiem miasta, wzywano go w litaniach i antyfonach. Ojciec Pokorski zaczął publicznie głosić konieczność nawrócenia się ludzi, wzywał do postu o chlebie i wodzie. Widzenie rozgłaszali paulini, przekonywali, że po modlitwach zaraza ustanie. We wszystkich konwentach wzmożono pokutę. Chociaż epidemia dawała znać o sobie jeszcze w 1709 r. i w 1711, to jednak po przesileniu w 1708 r. życie zaczęło wracać do normy. Źródła podają różne liczby ofiar – od 30 tys. wwyż.

Kolumna morowa w Wiedniu

fol. xbz

– Śpiewając w suplikacjach „Od powietrza, głodu, ognia i wojny zachowaj nas, Panie”, nie zawsze zdajemy sobie sprawę, że pierwsze wezwanie odnosi się do zarazy – mówi bp Michał Janocha, profesor historii sztuki na Uniwersytecie Warszawskim – bo w czasach średniowiecznych i nowożytnych

zaraza była jednym z największych, obok wojny i głodu, zagrożeń ludzkiego życia. W takich sytuacjach człowiek czuł się bezbronny i zwracał się do Boga.

Choć przed wiekami inne były wiedza i możliwości medyczne, to jakże duże istnieją dziś podobieństwa w rozprzestrze-

W pielgrzymce do Częstochowy udało się wtedy dwudziestu mężczyzn pod kierunkiem Antoniego Gromadzkiego, kuratora Archibactwa Pięciu Ran Chrystusa, działającego przy kościele Paulinów. W darze zanieśli tablicę wotywną, którą ofiarowali na Jasnej Górze 2 lipca 1711 r. Na najwyższym planie jest postać Duch Świętego, poniżej wizerunek Madonny Jasnogórskiej, dalej postacie świętych: Pawła Eremitę, Stanisława Szczepanowskiego, Stanisława z Oporowa, Józefa, Walentego, Katarzyny, Barbary i Rozalii oraz Aniołów Stróżów. Niżej umieszczono makietę warszawskiego kościoła Świętego Ducha, pod nią modlących się wiernych, obok zwłoki zadżumionych. Ramkę napisów zwieńczył herb Arcybractwa: serce, dwie przebite dłonie i dwie stopy. Umieszczono też herb Warszawy – syrenę z mieczem. Na ramie otaczającej tablicę wygrawerowano słowa modlitwy: *Sub Tuum praesidium* – „Pod Twoją obronę”. Wotum przechowywane jest w Muzeum 600-lecia Jasnej Góry.

ZŁAMANE STRZAŁY

W czasach epidemii uciekano się przede wszystkim pod opiekę Matki Bożej. W kościele Jezuitów na Starym Mieście w Warszawie znajduje się obraz Maryi łamiącej strzały. – Strzały już od czasów biblijnych kojarzą się z karą, nieszczęściem – wyjaśnia bp Janocha – a ten obraz jest kopią obrazu z Włoch, z Fanezy, gdzie podczas zarazy w 1410 r. pewna kobieta, Joanna a Costumis, miała wizję Maryi łamiącej strzały Bożego gniewu. Cieszący się wielkim kultem wizerunek, zwany Matką Bożą Łaskawą, rozpropagowali pijarzy. Do dzisiaj można go spotkać w dawnych i obecnych kościołach pijarskich.

W czasach zarazy wzrastał kult niektórych patronów. Jednym z głównych orędowników ludzkich spraw stał się św. Sebastian, męczennik z czasów Dioklecjana. – Przebijające ciało strzały, kojarzone z morowym powietrzem, uczyniły ze św. Sebastiana patrona „od zarazy”. Stąd popularność jego kultu i obecność obrazów w wielu kościołach – wyjaśnia bp. Janocha.

Modlono się także za wstawiennictwem św. Rocha z Montpellier. Pielgrzymując do Rzymu św. Roch opiekował się chorymi na dżumę. Kiedy sam zachorował, według tradycji pies przynosił mu chleb w miejsce odosobnienia, gdzie przebywał. W sztuce często przedstawiany jest właśnie z psem i odsłoniętą nogą noszącą znamiona dżumy. Uciekano się też do św. Rozalii, pustelnicy z XII w., której nienaruszone ciało odkryto w 1624 r. na Sycylii. Za jej sprawą panująca w Palermo epidemia ustała, a kult świętej rozprzestrzenił się w całym Kościele powszechnym. Z kolei w Niemczech rozszerzył się kult Vierzehnheiligen, czyli Czternastu Świętych Wspomożycieli. Zaliczano do nich Achace-

go, Krzysztofa, Jerzego, Błażeja, Cyriaka, Idziego, Wita, Dionizego, Pantaleona, Erazma, Eustachego, Barbarę, Katarzynę i Małgorzatę – patronów od różnych chorób, których kult żywy był w średniowieczu, a później w czasach baroku, kiedy w Bawarii zbudowano wspaniałe kościoły im poświęcone – bazylikę w Vierzehnheiligen.

– W intencji prześlania, ale też dziękczynienia stawiano tzw. krzyże morowe. Są to krzyże z podwójną poprzeczką poziomą, tej samej długości albo górną krótszą – mówi bp Michał Janocha. – Stawiano je także na grobach, zwykle masowych, w sytuacji zarazy. Do dziś zachowało się w Polsce wiele takich krzyży.

– Wspomnieć można jeszcze inny rodzaj krzyża, z miasta Caravaca w Hiszpanii, rozpowszechniony w czasie Soboru Trydenckiego – dodaje bp Janocha – bardzo często noszony na szyi w czasach morowego powietrza. Karawaka ma podwójne ramię poziome, a na rewersie są litery pierwszych słów modlitw i wezwań, którymi modlono się podczas epidemii. Sam od lat noszę taki krzyż.

SŁUPY MOROWE

Liczne wota w katolickich świątyniach dowodzą siły modlitwy i zawierzenia się Bogu w czasach epidemii. – W Polsce upowszechniła się tradycja wotów, najczęściej ze srebrnej blachy, które są pamiątką cudu uzdrowienia. Czasem możemy przeczytać historie cudownych interwencji albo opisują je wota w kształcie uzdrowionych części ciała rąk, nóg, oczu. Mamy też całe serie obrazów wotywnych w sanktuariach, np. w Kalwarii Pałacowskiej, przedstawiających sytuację uzdrowienia – przypomina bp Janocha.

W wielu miastach, zwłaszcza w monarchii habsburskiej, budowano *Pestsäule* – słupy morowe, stojące zwykle na rynku pomiędzy kościołem i ratuszem, dzieła nierzadko wybitnych rzeźbiarzy. – Wokół słupów umieszczano figury patronów od zarazy. Sam słup miał najczęściej formę obłoku, którą kojarzymy z wędrówką Izraelitów przez pustynię. Słup obłoku w interpretacji ojców Kościoła jest figurą Maryi. To Ona prowadzi nowy Izrael – Kościół przez pustynię życia, przez doświadczenia zagubienia, bezradności, śmierci – wyjaśnia bp Janocha – i to Ona, rodząc Jezusa, objawia nam Trójjedynego Boga. Jego wizerunek wieńczy wszystkie *Pestsäulen*. Słupy morowe to nie tylko pomniki sztuki – podkreśla – ale także głębokiej teologii.

Kolumny morowe można spotkać w wielu miastach w Polsce: w Głogówku (1669), Lubiążu (1670), Kłodzku (1680), Lewinie Kłodzkim (1687), Głubczycach (1732), Prudniku (1694), Raciborzu (1725-1727), Wołowie (1733). Także w wielu miejscach w Europie (tylko w miastach Monarchii

Habsburskiej: Austria, Czechy ze Śląskiem, Słowacja, Węgry, Siedmiogród). Kolumnę w Wiedniu – monumentalny pomnik wotywny ku czci Trójcy Świętej – wybudował w latach 1687-1693 cesarz Leopold I w podziękowaniu za zakończenie zarazy: epidemia dżumy z 1679 r. zabiła w stolicy Austrii ok. 100 tys. osób.

– Nie zawsze choroby skłaniały człowieka do zwrócenia się ku Bogu. Bywało, że w sytuacjach epidemii w czasach średniowiecznych oddawano się zmysłowym uciechom – aby uciec, aby zapomnieć, aby nie oszaleć. Im bardziej nasilało się nieszczęście, tym bardziej człowiek rzucał się w szaleńczy wir rozrywki. Ten mechanizm obronny można w literaturze europejskiej prześledzić od „Dekameronu” Boccaccia aż po współczesność. Pisze o tym Puszkina w „Uczcie podczas dżumy” – zauważa bp Janocha.

Przed Dżumą jak przed plagą zimy

Na cztery spusty się zamknijmy,

Niech pełna czara krąży wkoło,

Utońmy w pijanym bezrozumie

I pijatyką na wesoło

Oddajmy cześć i chwałę Dżumie. (...)

Więc sławmy Dżumę! Chwała Dżumie!

Nas nie przestraszą mroki trumien,

Na śmierci zew – nie chwyci drżenie.

W pucharach niechaj wino szumi,

Dziewicy-róży chłońmy ichnienie,

Już może – pełne groźnej Dżumy.

– Ambiwalencja ludzkiej psychiki jest niezgłębiona – zauważa bp Janocha. – Można tu przywołać „Dżumę” Alberta Camusa. W Oranie na wieść o szalejącej zarazie organizuje się wielkie bale, wesela i uczty. Kiedy już ucztować się nie da, bo dżuma niszczy kolejno wszystkich, zaczyna się trwoga i przerażenie. Charakterystyczna jest ta pokusa ucieczki, w której jest rozpaczliwa samoobrona i szukanie ratunku przed czymś, przed czym ratunku nie ma. To zarazem wielka próba wiary.

Bp Michał Janocha

Jest czymś przedziwnym, że zaraza, jak każde nieszczęście, objawia to, co jest w sercu człowieka. Jest próbą sądu ostatecznego. Z jednej strony – pogrążenie w otchłani ucieczki, grzechu,

z drugiej strony – żarliwa modlitwa i ufność. W jakimś sensie taka sytuacja objawia prawdę o człowieku. Kiedy czytamy Biblię, widzimy, jak często Bóg posługuje się tym strasliwym narzędziem, aby człowieka do siebie przyciągnąć, aby go nawrócić.

Piotr Kościński

W co gra Turcja?

Tysiące migrantów z kilkunastu państw Azji i Afryki szturmują granice Unii Europejskiej od strony Turcji.

foto: PAP/EPA/Sehat Suna

Doszło do kolejnych starć na pograniczu syryjsko-tureckim. Tak naprawdę to już nowa wojna na Bliskim Wschodzie. Wydawałoby się: daleko od Polski.

Tymczasem działania zbrojne stały się pretekstem dla władz w Ankarze do otwarcia granic dla dziesiątków tysięcy uchodźców, którzy teraz usiłują się przedostać do Europy. Na dokładkę Turcja walczy z siłami rządu prezydenta Syrii Baszara Asada, który wspierany jest przez Rosję. To zaś powoduje, że Turcy i Rosjanie, którym wcześniej udało się porozumieć w kwestii rozejmu w Syrii, znów stają po przeciwnych stronach barykady. A są tradycyjnymi przeciwnikami – walczyli przeciw sobie np. podczas I wojny światowej. W starciach na Kaukazie zginęło wówczas 140 tys. Rosjan i 300 tys. Turków. Co prawda 5 marca doszło do spotkania prezydentów obu krajów, Władimira Putina i Recepta Tayyipa Erdogana, na którym uzgodniono

zawieszenie broni – nie wiadomo jednak, jak długo ono przetrwa.

WALKI O IDLIB

Należąca do Syrii muhafaza Idlib, czyli prowincja Idlib, której stolicą jest miasto o tej samej nazwie, liczyła przed wojną 1,5 mln mieszkańców. W 2011 r. opanowali ją antyrządowi rebelianci. Większość z nich należy do Hajat Tahrir al-Szam, ugrupowania palafitów, wierzącego, że poprzez dżihad – świętą wojnę – musi doprowadzić do zwycięstwa islamu w radykalnej wersji sunnickiej. Ugrupowanie to oskarżane jest o powiązania z al-Kaidą, choć samo dementuje te informacje. Faktycznie realizuje cele Państwa Islamskiego. Na przełomie stycznia i lutego kontrolowało blisko 60 proc. muhafazy Idlib, nazywanej „ostatnią twierdzą opozycji w Syrii”.

Armia Asada skutecznie zwalczała opozycję. Przez lata walk zdołała wypracować odpowiednią taktykę, tym bardziej, że rebelianci byli zazwyczaj słabo uzbrojeni. Jednak 27 lutego, podczas nalotu na turecki konwój przejeżdżający na północy prowincji zginęło co najmniej 36 tureckich żołnierzy (choć są informacje o 50 lub nawet stu zabitych). Nie wiadomo, dlaczego właściwie do tego nalotu

doszło i dlaczego syryjskie – a może rosyjskie? – samoloty zrzuciły bomby. Jednak Turcy zdecydowali się udzielić Asadowi bardzo ostrej odpowiedzi, używając artylerii oraz dronów.

Brytyjski „Guardian” pisał: „To, co dzieje się teraz w północno-zachodniej Syrii, nie jest już jakąś udawaną wojną. Jest to bezpośrednia konfrontacja między dwoma silnie uzbrojonymi sąsiadami”. A izraelski „Haaretz” dowodził, że „Turcja uważa Idlib za strategicznie ważny [region]. Jest zdecydowana utrzymać swoją obecność wojskową w tej syryjskiej prowincji, aby zapobiec możliwemu napływowi uchodźców ku swoim granicom. Kraj, w którym mieszka już 3,6 mln syryjskich uchodźców, uważa, że Damaszek celowo kieruje syryjskich uchodźców w kierunku granicy, aby ukarać Ankarę”.

Unijna aproba dla działań w Syrii byłaby dla Turcji bardzo korzystna.

Turcy informują o zestrzeleniu kolejnych, syryjskich samolotów. Syryjczycy – o niszczeniu tureckich dronów. Syryjska telewizja poinformowała, że zamknięta zostaje przestrzeń powietrzna w północno-zachodniej części kraju i każdy, który ją naruszy, będzie „uważany za samolot wrogi, który musi zostać zestrzelony”.

Syryjskie siły rządowe opanowały kluczowe miasto Sarakeb, leżące na skrzyżo-

waniu ważnych dróg M4 i M5, łączących główne miasta kraju. Sarakeb dwukrotnie przechodził z rąk do rąk w ciągu ostatniego miesiąca, ale dramatyczna eskalacja walk w ciągu ostatnich kilku dni spowodowała wycofanie się uzbrojonych grup opozycyjnych do sąsiednich wiosek. Syryjskie siły rządowe działały pod osłoną rosyjskich samolotów.

Tym niemniej Ankara twierdzi, że w krótkim czasie wojska tureckie zestrzeliły co najmniej dwa syryjskie odrzutowce i osiem śmigłowców, zniszczyły 135 czołgów i 77 pojazdów pancernych oraz zabiły 2,5 tys. żołnierzy. W piątek 6 marca wszedł w życie rozejm i w Idlibie zapanował spokój. Pytanie, czy przetrwa... Już po wejściu rozejmu w życie doszło do starć, w których zginęli żołnierze syryjscy i tureccy.

CO ZROBI ROSJA?

Sytuacją w Syrii bardzo niepokoi się Moskwa. Wydawało się, że wszystko jest jasne: Turcja zawarła porozumienie z Rosją przewidujące utworzenie „strefy bezpieczeństwa” w Syrii, wzdłuż granicy tureckiej, która miała być kontrolowana przez wojska tureckie. Główny cel – powstrzymanie sił kurdyjskich (które Turcja określa mianem „terrorystów”) – i zapobieganie przedostawaniu się syryjskich uchodźców do Turcji. To porozumienie miało uspokoić sytuację i zapobiec wznowieniu walk. Ale tym razem nie chodzi o Kurdów, a o znacznie silniejsze wojska syryjskie, wspierane przez Rosjan. Turcy zabili kolejnych syryjskich żołnierzy.

Rosyjska marynarka wojenna wysłała czwarty już okręt wojenny na Morze Śródziemne. Duży okręt desantowy „Nowoczerkask” (ciekawostka: został zbudowany w 1987 r. w gdańskiej Stoczni Północnej; może przewieźć 10 czołgów i 340 żołnierzy) został sfotografowany, gdy przepływał przez cieśninę Bosfor w Turcji zaledwie kilka dni po tym, jak Rosja wysłała w kierunku Syrii dwie fregaty. Trzeci okręt tej klasy znajduje się na Morzu Śródziemnym od grudnia.

W ostatnich miesiącach Rosja i Syria przeprowadziły szereg operacji morskich w rejonie miasta Tartus. Rosja ma bazę w Tartus od 1971 r. Zgodnie z porozumieniem z rządem syryjskim, baza ta będzie utrzymywana przez Rosjan jeszcze przez kilkadziesiąt lat.

Moskwa, która od lat ma znakomite stosunki z Damaszkiem, wspiera prezydenta Asada od początku konfliktu w Syrii, czyli od 2011 r. – najpierw politycznie, później dostarczając sprzęt wojskowy, a od 30 września 2015 r. również poprzez bezpośrednie zaangażowanie swoich sił zbrojnych.

Rosja, jako stały członek Rady Bezpieczeństwa ONZ, wielokrotnie wetowała składane przez Zachód projekty rezolucji

w Radzie Bezpieczeństwa ONZ wzywające do dymisji Asada i przewidujące możliwość nałożenia na niego i jego rząd sankcji ONZ.

We wrześniu 2015 r. Rada Federacji, wyższa izba parlamentu rosyjskiego, upoważniła prezydenta Władimira Putina do użycia sił zbrojnych w Syrii. Rosjanie przyznali później, że ich ataki powietrzne i rakietowe były wymierzone nie tylko w oddziały tzw. Państwa Islamskiego, ale także w grupy opozycyjne wobec Asada.

Teraz Rosjanie starli się z Turkami. Siły tureckie zagrażają strategicznej, rosyjskiej bazie lotniczej Humajmim koło Latakii. W zeszłym roku w bazie tej stacjonowało 30 samolotów – myśliwców Su-35S, myśliwsko-bombowych Su-34 i szturmowych Su-24, a także śmigłowców bojowych Mi-35 i transportowych Mi-8AMTSh. Bazę rozbudowywano, być może więc jest ich teraz więcej.

Tymczasem właśnie z powodu swego zaangażowania zbrojnego w Syrii Rosjanie mogą mieć kłopoty. Wysłannicy ONZ oskarżyli Rosję o bezpośredni udział w zbrodniach wojennych – bombardowaniu osób i obiektów cywilnych. Najnowszy raport Niezależnej Międzynarodowej Komisji Śledczej w sprawie Syrii wskazuje, że są na to wiarygodne dowody. W lipcu ub.r. Rosjanie przeprowadzili serię nalotów na rynek w Ma'arrat al-Nu'man, 33 km na południe od miasta Idlib. Czterdzieści trzy osoby cywilne, w tym czworo dzieci, zginęło, a co najmniej 109 zostało rannych. Drugim badaniem atakiem było zbombardowanie 16 sierpnia grupy cywilów, koczujących na polach niedaleko Haas w południowym rejonie muhafazy Idlib. W efekcie zabiło 20 osób, w tym osiem kobiet i sześcioro dzieci, a rannych zostało 40 ludzi.

W raporcie stwierdzono, że „w oparciu o dostępne dowody, w tym zeznania świadków, materiał wideo, zdjęcia, a także raporty obserwatorów lotu, przechwycone rozmowy i raporty z obserwacji [w ramach systemu] wczesnego ostrzegania, komisja ma uzasadnione podstawy, by sądzić, że rosyjskie samoloty uczestniczył w każdym z opisanych wyżej incydentów”.

Rosja dowodzi, że to nieprawda.

UCHODŹCY RUSZYLI DO EUROPY

Starcia w Syrii stały się pretekstem dla decyzji prezydenta Turcji Tayyypa Erdogana o otwarciu granic z Europą i faktycznemu zezwoleniu na swobodne przechodzenie żyjących w jego kraju uchodźców

syryjskich do krajów UE, a więc przede wszystkim do Grecji.

Przypomnijmy najpierw, że ramach zawartej w 2016 r. z Unią Europejską umowy, Turcja w zamian za 6 mld euro, zgodziła się powstrzymać falę uchodźców. Od tego czasu Turcy wielokrotnie oskarżali Brukselę, że nie dotrzymała umowy (Bruksela przekazała podobno tylko połowę umówionej kwoty), a Erdogan często groził, że pozwoli uchodźcom na przejście do krajów Unii, jeśli nie zostanie dostanie większego wsparcia. Faktycznie – Turcja przyjęła aż 3,6 mln uchodźców z Syrii, a także z innych krajów bliskowschodnich oraz Afryki i Azji.

Teraz pojawił się jeszcze inny powód: Ankara chce uzyskać wsparcie w swych działaniach wojskowych w Syrii, przede wszystkim przeciwko Kurdom. Jako minimum ma być to wsparcie polityczne; zresztą nikt nie spodziewa się, że UE pomoże Turkom militarnie. Wyrażna unijna aprobata dla postępowania Turcji byłaby dla Erdogana bardzo korzystna. On sam usiłuje się przedstawiać jako obrońca pokoju

napadnięty przez wrogię siły – gdy tymczasem wiele krajów uznaje go za agresora, walczącego zarówno z syryjskim rządem, jak i z opozycją.

Tysiące migrantów ruszyły w kierunku greckich wysp, zwłaszcza Lesbos. Usiłują się też przedostać przez turecko-

-grecką granicę lądową na rzece nazywanej po bułgarsku Marica, a po grecku Ewros. Prawosławny arcybiskup Aten po wizycie na granicy turecko-greckiej mówił wręcz o przywożeniu przez Turków migrantów różnych narodowości pod granicę z Grecją. Grecy żołnierze i policjanci użyli gazu łzawiącego i granatów oślepiających w celu udaremnienia ich prób. Migranci rzucali kamieniami, jeden policjant został ranny. Policja odpowiedziała, stosując armatki wodne. Z kolei na Lesbos doszło do starć lokalnych mieszkańców z przybyszami. Migrantów usiłuje powstrzymać grecka straż graniczna i marynarka wojenna.

Do Aten przybyli przedstawiciele UE. Przewodnicząca Komisji Europejskiej Ursula von der Leyen określiła Grecję jako „europejską tarczę”, używając greckiego słowa aspida. Z kolei grecki premier Kyriakos Mitsotakis powiedział, że jego kraj nie da się „zaszantażować”. Polska zaoferowała gotowość wysłania do Grecji stu funkcjonariuszy Straży Granicznej oraz stu policjantów, aby wesprzeć ten kraj w związku z kryzysem migracyjnym.

Co bardziej zagraża przyszłości Polski? Emisja gazów cieplarnianych czy migracja? W poszukiwaniu odpowiedzi zachęcam do wyjścia poza proponowane nam szablony.

W latach 30. ubiegłego wieku holenderscy rybacy notowali dziwaczne zjawiska podczas połowów na obszarze ławicy Dogger Bank na Morzu Północnym. Razem z rybami w ich sieci zaplątywały się kości zwierząt lądowych, a nawet narzędzia z epoki kamiennej, włącznie z pięknie zdobionym harpunem zrobionym z rogu

giczne losy mieszkańców Dogger Banku, którzy tracą swą ojczyznę z powodu... powszechnego ocieplenia. Ciekawe, co by głosiły media, gdyby wówczas istniały? O epoce przemysłowej jeszcze się nie śniło, nawet dymarki nie były jeszcze w użyciu. Ludzi na ziemi była garstka i z tego powodu nie było żadnej masowej hodowli bydła, która podobno jest współodpowiedzialna za zwiększoną emisję metanu (CH₄), gazu bez porównania bardziej szkodliwego dla klimatu niż dwutlenek węgla (CO₂) – metan absorbuje 30 razy więcej ciepła.

Naukowcy twierdzą, że w ostatnim okresie lodowcowym poziom powierzchni mórz był niższy od dzisiejszego o jakieś 100-150 m. Żeby było ciekawiej, to z kolei przed ostatnim wielkim zlodowaceniem poziom wód oceanicznych był o wiele wyż-

Naukowcy nie mają wątpliwości, że okresy zlodowacenia występowały i wcześniej, stąd mowa o ostatniej takiej epoce. Okresy powszechnego oziębienia są przeplatane okresami ocieplenia. W długich okresach mamy do czynienia z ogromnymi zmianami klimatu. Podkreślamy, że zmiany te nie miały nic wspólnego z działalnością człowieka, w istocie rzeczy występowały także wiele milionów lat przed pojawieniem się *homo sapiens*.

ZANIM PRZYSZEDŁ CZŁOWIEK

Studium amerykańskich naukowców pod przewodnictwem J. Tylera Faitha z Muzeum Historii Naturalnej stanu Utah, opublikowane w jednym z czołowych periodyków naukowych „Science” w listopadzie 2018 r., „uniewinniło” ludzkość od oskarżenia, że to nasi przodkowie

Kazimierz Dadak

OCIEPLENIE CZY WYLUDNIENIE?

jelenia sprzed 6 tys. do 1,2 tys. lat. Fakt ten zapoczątkował intensywne badania archeologiczne dna tego morza, szczególnie jego wód przybrzeżnych, w zamierzonych bowiem czasach obszar ten nie był zalany słoną wodą – był częścią Europy; dziś określa się go nazwą Doggerland.

KŁOPOTY DOGGERLANDU

Doggerland obejmował prawie cały obszar dzisiejszego Morza Północnego, które jest burzliwe, ale płytkie. Pokrywa ono szelf przybrzeżny łączący Wyspy Brytyjskie nie tylko z Francją, Belgią, Niemcami i Niemcami, ale także Danią. Doggerland istniał w schyłkowym okresie ostatniego wielkiego zlodowacenia (późny glacjał); pierwotnie, tak jak i prawie cała północna Europa po górną Wisłę, był pokryty lodem. Wraz z cofaniem się lodu zamieniał się w rozległą nizinę zamieszkałą m.in. przez mamuty, na które polowali ludzie w okresie mezolitu. Potem, na skutek dalszego ocieplenia i topnienia lodowców Doggerland był stopniowo zalewany wodą. Przyjmuje się, że jego resztki, dzisiejsza ławica Dogger Bank, a wówczas wyspa leżąca na wschód od dzisiejszych wybrzeży Anglii, została zalana wodą około 7 tys. lat temu.

W tamtych czasach nie było prasy, która w dramatycznej formie opisywałaby tra-

szy niż obecnie. Świadczy o tym np. istnienie świetnie zachowanej jaskini koło Port Eliza w Brytyjskiej Kolumbii w Kanadzie, która leży obecnie 85 m nad poziomem morza. Morze wyżłobiło tę jaskinię około 16 tys. lat temu. Około 3 tys. lat później jaskinia została pokryta lodowcem, w związku z czym świetnie zachowały się w niej resztki fauny z okresu przed zlodowaceniem. Albowiem w czasach ostatniej epoki lodowcowej także północna część Ameryki Północnej była pokryta kilkukilometrową warstwą lodu. Wielkie Jeziora, podobnie jak i Bałtyk, są pozostałościami po okresie zlodowacenia. Lodowce występowały także w innych częściach świata: w wyższych partiach Gór Atlas (Maroko) i najwyższych szczytów Afryki (Kilimandżaro, Ruwenzori), podobnie na południowej półkuli (np. Góra Kościuszki w Australii i Południowe Alpy w Nowej Zelandii).

Ze względu na to, że tak wiele wody zostało zamienione w lód, klimat na całej ziemi był zupełnie inny. Było zimno i sucho, poziom pyłów w atmosferze był 20-25-krotnie wyższy niż dziś. Warunki życia były trudne.

są odpowiedzialni za wytepienie niektórych wielkich afrykańskich ssaków roślinożernych. Winnymi okazały się zmiany klimatu, które zaczęły występować na długo przed pojawieniem się ludzi. Naukowcy ci wiążą wyginięcie tych gatunków ze zmniejszeniem się arealu lasów, a po-

Przestawienie się na energię słoneczną lub wiatrową istotnie podniesie koszty energii.

większeniem się obszaru sawann, skutkiem czego wielkie zwierzęta roślinożerne utraciły źródło pożywienia i tym samym wyginęły. Zmiana w szacie roślinnej miała nastąpić z powodu – proszę zwrócić uwagę! – spadku zawartości CO₂ w atmosferze, która miała

miejsce w ciągu ostatnich 5 mln lat. Zatem ogromne wahania poziomu dwutlenku węgla w atmosferze miały miejsce także przed „epoką przemysłową”.

Zwiększenie zawartości związków węgla w atmosferze, nie tylko CO₂, ale także CH₄, jest powszechnie uznawane za przyczynę obecnych zmian klimatu. Na przykład BBC było na alarm w grudniu 2016 r., ponieważ naukowcy zanotowali szybki przyrost CH₄ w atmosferze. Fakt ten w pierwszym rzędzie jest związany z produkcją rolniczą i z tego powodu niektórzy propagują konieczność ograniczenia liczby ludności. Aliści dokład-

**Zmiany klimatu
nie miały nic
wspólnego
z działalnością
człowieka.**

nie trzy lata później w tymże samym BBC można było znaleźć przynajmniej częściowe wytłumaczenie tego zjawiska. Otóż badacze z Uniwersytetu w Edynburgu stwierdzili, że we wschodniej Afryce zanotowano wyższe opady, przez co więcej wody wpłynęło do bagien w Południowym Sudanie. To zaś spowodowało gwałtowne zwiększenie natężenia procesów gnilnych i tym samym „produkcji” CH₄. A zwykłym śmiertelnikom wydaje się, że bagno to bagno i że zmianą klimatu nie może mieć cokolwiek wspólnego.

Różne bijące na alarm raporty o zwiększonej zawartości CO₂ i CH₄ w atmosferze na ogół odnoszą się do zmiany w stosunku do okresu przed uprzemysłowieniem. Dobrze byłoby jednak zrobić porównania do odległych epok geologicznych. Jaki np. był poziom tych gazów w atmosferze dziesiątki milionów lat temu, gdy po ziemi przechadzały się dinozaury, które przecież pożerały nie tylko siebie nawzajem, ale też ogromne ilości pożywienia roślinnego? Jakże bujne musiały być wówczas lasy i dzungle, a zatem jakże wysoki musiał być poziom związków węgla w atmosferze i jakże ciepło musiało być wówczas na ziemi!

TEGO SIĘ NIE DOWIEMY

O tym, czy i w jakim stopniu działalność człowieka ma rzeczywisty wpływ na zmiany klimatu, z całą pewnością będziemy mogli

powiedzieć za lat kilkaset, czy nawet kilka tysięcy, bo dopiero wówczas będziemy mieć na ten temat nie prognozy, ale twarde dane. Kilkaset czy kilka tysięcy lat to jest z punktu widzenia epok geologicznych tylko mgnienie oka, natomiast z punktu widzenia obecnego pokolenia to jest wieczność. Nikt z nas nie dożyje owych czasów i rozstrzygnięcia tego sporu. Dla naszej egzystencji jest to rozstrzygnięcie zupełnie nieistotne. Natomiast dla nas, naszych dzieci i wnuków niezwykle istotne będą gospodarcze skutki prób powstrzymania zmian klimatu.

Postulat wcielania w życie neutralnych dla klimatu technologii, w szczególności eliminacja węgla jako źródła energii, ma niezwykle doniosłe implikacje ekonomiczne. Wbrew propagandzie, pozyskiwanie energii ze źródeł odnawialnych jest nadal znacznie droższe od tych opartych na spalaniu węglowodorów. Wycenienia pokazujące konkurencyjność energii słonecznej czy wiatrowej nie biorą pod uwagę kosztów „składowania” energii. Bo ta odnawialna jest wytwarzana tylko wtedy, gdy świeci słońce albo wieje wiatr, podczas gdy energia jest nam potrzebna 24 h/dobę. Zatem przestawienie się na energię słoneczną lub wiatrową istotnie podniesie koszty energii dla przemysłu i odbiorcy indywidualnego.

Gospodarka niemiecka może sobie na to pozwolić, ponieważ kraj ten wytwarza towary luksusowe, na które popyt w niedużym stopniu zależy od ceny, a tym samym od kosztów produkcji. Podobnie mają się sprawy z ekonomią francuską, ponieważ tam energetyka jest oparta na energii nuklearnej.

CO GROZI POLSCE?

Zresztą świat wcale nie odchodzi od energetyki opartej na węglu. W ciągu ostatnich lat w Chinach wydano pozwolenie na budowę elektrowni opalanych węglem o całkowitej mocy ponad 120 gigawatów, czyli więcej niż wynosi całkowita produkcja energii elektrycznej ze wszystkich źródeł w Niemczech. Nie tylko Chiny – USA i Australia też nie rezygnują z węgla. Natomiast dla gospodarki polskiej szybkie odejście od energetyki węglowej oznaczać będzie gospodarcze samobójstwo.

Polsce grozi los Doggerlandu nie z powodu zalania wodą, ale z powodu wyludnienia. Nic tu nie pomoże 500+, ponieważ oparta na drogiej energii i tym samym niekonkurencyjna polska gospodarka nie będzie w stanie zapewnić dość miejsc pracy nawet dla kurczącej się liczby ludności. Jeśli tego nie zrozumiemy, emigracja będzie naszym chlebem powszednim, tak jak to miało miejsce w trakcie ostatnich 15 lat.

fol. xlv

ŹRÓDŁO POŚRÓD PUSTYNI

Izraelici na pustyni nieraz doświadczali Bożej Opatrzności i manny z nieba. Aż tu nagle „sprzykrzył się ten pokarm miżerny”. Naszło ich narzekanie. U nas półmetek Wielkiego Postu, zapewne mamy już dość trudu i wyrzeczenia. Narzekanie rodzi pretensje, a to z kolei prowadzi do buntu.

W Łukaszej relacji kuszenia Jezusa odnajdujemy wzmiankę: „Gdy diabeł dokończył całego kuszenia, odstąpił od Niego aż do czasu” (Łk 4, 13). „Aż do czasu.” Kolejna próba rysuje się także w tle dzisiejszego spotkania z Bogiem. Czas próby będzie nas nachodził.

Jacopo Tintoretto, włoski artysta z XVI w., namalował obraz „Mojżesz sprawia, że woda tryska ze skały”, nawiązujący do dzisiejszego czytania z Księgi Wyjścia. Mojżesz przypomina Jezusa, a woda wypływająca ze skały przywołuje skojarzenie krwi i wody wypływających z boku Ukrzyżowanego. Poniżej znajdują się Izraelici, którzy wyciągają naczynia na wodę. Z góry spogląda Ojciec.

Bóg w genialny sposób zaspokaja. Wie, czego nam potrzeba. Skoro Bóg tak bardzo kocha grzeszników, buntowników – to jak bardzo musi kochać tych, którzy naprawdę kochają i razem z Nim przeżywają codzienność. „Bóg okazuje nam swoją miłość przez to, że Chrystus umarł za nas, gdyśmy byli jeszcze grzesznikami.” To Dobra Nowina dla mnie na dziś!

Pragnienie wody wszechmocnego Boga spotyka się z pragnieniem wody zwyczajnej kobiety, Samarytanki. Ten, który jest Źródłem dobra, spotyka kobietę, która unika ludzi, wybiera najbardziej niedogodną porę dnia, aby zaczerpnąć ze studni, i prawdopodobnie nie widzi dobra wokół siebie. Jezus daje do zrozumienia, że zna jej życie i dramat. Ten osobisty dialog otwiera kobietę i pozwala dostrzec w Jezusie kogoś więcej niż przypadkowego mężczyznę.

Pan chce zaspokajać nasze pragnienia, a nie tylko tęsknoty. Można pragnąć wielu rzeczy przyziemnych – jeśli nie ma źródła – wciąż jesteśmy pustynią. Wówczas pragnienia-marzenia stają się pożądliwością bardzo przyziemną. To trochę tak, jakby człowiekowi chciało się bardzo pić, więc zaczyna pić wodę z kałuży. Bóg mówi: zobacz, za sto metrów jest oaza i świeża woda. Nie zadowolaj się kałużą. „O, gdybyś знаła dar Boży i wiedziała, kim jest Ten, kto ci mówi: Daj Mi się napić – prosiłabyś Go wówczas, a dałby Ci wody żywej.”

Spójrzmy na swoje pragnienia, spójrzmy w przyszłość. Zateśknijmy za Bogiem, który jest Źródłem dobra. Jak pisał św. Augustyn: „Niespokojne jest serce człowieka, dopóki nie spocznie w Tobie, Boże”.

ks. Kamil Falkowski

Autor jest wikariuszem parafii bł. Władysława z Gielniowa na Natolinie w Warszawie

III NIEDZIELA WIELKIEGO POSTU

15 marca 2020

Czytanie z Księgi Wyjścia 17, 3-7

Synowie Izraela rozbili obóz w Refidim, a lud pragnął tam wody i dlatego szemrał przeciw Mojżeszowi i mówił: „Czy po to wyprowadziłeś nas z Egiptu, aby nas, nasze dzieci i nasze bydło wydać na śmierć z pragnienia?”. Mojżesz wołał wtedy do Pana, mówiąc: „Co mam uczynić z tym ludem? Niewiele brakuje, a ukamienują mnie!”.

Pan odpowiedział Mojżeszowi: „Wyjdź przed lud, a weź z sobą kilku ze starszych Izraela. Weź w rękę laskę, którą uderzyłeś w Nil, i idź. Oto Ja stanę przed tobą na skale, na Horebie. Uderzysz w skałę, a wypłynie z niej woda, i lud zaspokoi swe pragnienie”.

Mojżesz uczynił tak na oczach starszyny izraelskiej.

I nazwał to miejsce Massa i Meriba, ponieważ tutaj kłócili się Izraelici i Pana wystawiali na próbę, mówiąc: „Czy Pan jest rzeczywiście wśród nas, czy nie?”.

Psalm responsoryjny 95, 1-2. 6-9

Refren: Słyszac głos Pana, serc nie zatwardzajcie.

Przyjdźcie, radośnie śpiewajmy Panu,
wznosmy okrzyki ku chwale Opoki naszego zbawienia.
Stańmy przed obliczem Jego z uwielbieniem,
radośnie śpiewajmy Mu pieśni.

Przyjdźcie, uwielbiajmy Go padając na twarze,
klękajmy przed Panem, który nas stworzył.
Albowiem On jest naszym Bogiem,
a my ludem Jego pastwiska i owcami w Jego rękę.

Obyście dzisiaj usłyszeli głos Jego:

„Niech nie twardnieją wasze serca jak w Meriba,
jak na pustyni w dniu Massa,
gdzie Mnie kusili wasi ojcowie,
doświadczali Mnie, choć widzieli moje dzieła”.

Czytanie z Listu świętego Pawła Apostoła do Rzymian 5, 1-2. 5-8

Bracia: Dostąpiwszy usprawiedliwienia dzięki wierze, zachowajmy pokój z Bogiem przez Pana naszego Jezusa Chrystusa; dzięki Niemu uzyskaliśmy na podstawie wiary dostęp do tej łaski, w której trwamy i chlubimy się nadzieją chwały Bożej.

A nadzieja zawieść nie może, ponieważ miłość Boża rozlana jest w sercach naszych przez Ducha Świętego, który został nam dany. Chrystus bowiem umarł za nas jako za grzeszników w oznaczonym czasie, gdy jeszcze byliśmy bezsilni. A nawet za człowieka sprawiedliwego podejmuje się ktoś umrzeć tylko za największą trudnością. Chociaż może jeszcze za człowieka życzliwego odważyłby się ktoś ponieść śmierć. Bóg zaś okazuje nam swoją miłość właśnie przez to, że Chrystus umarł za nas, gdyśmy byli jeszcze grzesznikami.

Aklamacja przed Ewangelią: Chwała Tobie, Słowo Boże.

Panie, Ty jesteś prawdziwie Zbawicielem świata,
daj nam wody żywej, byśmy nie pragnęli.

Słowa Ewangelii według świętego Jana 4, 5-42

Jezus przybył do miasteczka samarytańskiego, zwanego Sychar, w pobliżu pola, które dał Jakub dał synowi swemu, Józefowi. Było tam źródło Jakuba. Jezus zmęczony drogą siedział sobie przy źródle. Było to około szóstej godziny.

Wówczas nadeszła tam kobieta z Samarii, aby zaczerpnąć wody. Jezus rzekł do niej: „Daj Mi pić!”. Jego uczniowie bowiem udali się przedtem do miasta, by zakupić żywności.

Na to rzekła do Niego Samarytanka: „Jakżeż Ty, będąc Żydem prosisz mnie, Samarytankę, bym Ci dała się napić?”. Żydzi bowiem i Samarytanie unikają się nawzajem.

Jezus odpowiedział jej na to: „O, gdybyś znała dar Boży i wiedziała, kim jest Ten, kto ci mówi: »Daj Mi się napić«, to prosiłabyś Go, a dałby ci wody żywej”.

Powiedziała do Niego kobieta: „Panie, nie masz czerpaka, a studnia jest głęboka. Skądże więc weźmiesz wody żywej? Czy Ty jesteś większy od ojca naszego Jakuba, który dał nam tę studnię, z której pił i on sam, i jego synowie, i jego bydło?”. W odpowiedzi na to rzekł do niej Jezus: „Każdy, kto pije tę wodę, znów będzie pragnął. Kto zaś będzie pił wodę, którą Ja mu dam, nie będzie pragnął na wieki, lecz woda, którą Ja mu dam, stanie się w nim źródłem tryskającym ku życiu wiecznemu”.

Rzekła do Niego kobieta: „Daj mi tej wody, abym już nie pragnęła i nie przychodziła tu czerpać”. A On jej odpowiedział: „Idź, zawołaj swego męża i wróć tutaj”. A kobieta odrzekła Mu na to: „Nie mam męża”. Rzekł do niej Jezus: „Dobrze powiedziałaś: »Nie mam męża«. Miałś bowiem pięciu mężów, a ten, którego teraz masz, nie jest twoim mężem”. To powiedziałaś zgodnie z prawdą”. Rzekła do Niego kobieta: „Panie, widzę, że jesteś prorokiem. Ojcowie nasi oddawali cześć Bogu na tej górze, a wy mówicie, że w Jerozolimie jest miejsce, gdzie należy czcić Boga”.

Odpowiedział jej Jezus: „Wierz Mi, kobieto, że nadchodzi godzina, kiedy ani na tej górze, ani w Jerozolimie nie będziecie czcili Ojca. Wy czcicie to, czego nie znacie, my czcimy to, co znamy, ponieważ zbawienie bierze początek od Żydów. Nadchodzi jednak godzina, nawet już jest, kiedy to prawdziwi czciciele będą oddawać cześć Ojcu w Duchu i prawdzie, a takich to czcicieli szuka Ojciec. Bóg jest duchem; trzeba więc, by czciciele Jego oddawali Mu cześć w Duchu i prawdzie”.

Rzekła do Niego kobieta: „Wiem, że przyjdzie Mesjasz, zwany Chrystusem. A kiedy On przyjdzie, objawi nam wszystko”. Powiedział do niej Jezus: „Jestem Nim Ja, który z tobą mówię”.

Na to przyszli Jego uczniowie i dziwili się, że rozmawiał z kobietą. Żaden jednak nie powiedział: „Czego od niej chcesz?” lub: „Czemu z nią rozmawiasz?”. Kobieta zaś zostawiła swój dzban i odeszła do miasta. I mówiła tam ludziom: „Pójdźcie, zobaczcie człowieka, który mi powiedział wszystko, co uczyniłam. Czyż On nie jest Mesjaszem?”. Wyszli z miasta i szli do Niego. Tymczasem prosili Go uczniowie, mówiąc: „Rabbi, jedź!” On im rzekł: „Ja mam do jedzenia pokarm, o którym wy nie wiecie”. Mówili więc uczniowie między sobą: „Czyż Mu kto przyniósł coś do zjedzenia?”. Powiedział im Jezus: „Moim pokarmem jest wypełnić wolę Tego, który Mnie posłał, i wykonać Jego dzieło. Czyż nie mówicie: »Jeszcze cztery miesiące, a nadejdą żniwa?«. Oto powiadam wam: Podnieście oczy i popatrzcie na pola, jak bieleją na żniwo. Żniwiarz otrzymuje już zapłatę i zbiera plon na życie wieczne, tak iż siewca cieszy się razem ze żniwiarzem. Tu bowiem okazuje się prawdziwym powiedzenie: Jeden siewca, a drugi zbiera. Ja was wysłałem, abyście żęli to, nad czym wy się nie natrudziliście. Inni się natrudzili, a w ich trud wyście weszli”. Wielu Samarytan z owego miasta zaczęło w Niego wierzyć dzięki słowu kobiety świadczącej: „Powiedział mi wszystko, co uczyniłam”. Kiedy więc Samarytanie przybyli do Niego, prosili Go, aby u nich pozostał. Pozostał tam zatem dwa dni. I o wiele więcej ich uwierzyło dzięki Jego słowom, a do tej kobiety mówili: „Wierzmy już nie dzięki twemu opowiadaniu, usłyszeliśmy bowiem na własne bowiem uszy i wiemy, że On prawdziwie jest zbawicielem świata”.

KALENDARIUM LITURGICZNE

Poniedziałek, 16 marca

Czytania mszalne: 2 Krl 5, 1-15a; Ps 42, 2-3; 43, 3-4; Łk 4, 24-30

Wtorek, 17 marca

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Patryka, biskupa

Czytania mszalne: Dn 3, 25. 34-43; Ps 25, 4-9; Mt 18, 21-35

Środa, 18 marca

Dzień powszedni albo wspomnienie św. Cyryla Jerozolimskiego, biskupa i doktora Kościoła

Czytania mszalne: Pwt 4, 1. 5-9; Ps 147b. 12-13. 15-16. 19-20; Mt 5, 17-19

Czwartek, 19 marca

Uroczystość św. Józefa, Oblubieńca Najświętszej Maryi Panny

Czytania mszalne: 2 Sm 7, 4-5a. 12-14a. 16; Ps 89, 2-5. 27-29; Rz 4, 13. 16-18. 22; Mt 1, 16. 18-21. 24a albo Łk 2, 41-51a

Piątek, 20 marca

Czytania mszalne: Oz 14, 2-10; Ps 81, 6c-11b. 14. 17; Mk 12, 28b-34

Sobota, 21 marca

Czytania mszalne: Oz 6, 1-6; Ps 51, 3-4. 18-21a; Łk 18, 9-14

foto: PAP/EPA/Riccardo Antimiani

Z NAUCZANIA PAPIEŻA FRANCISZKA

WEDŁUG PLANU MIŁOŚCI

Spośród grupy Dwunastu Jezus postanawia zabrać ze sobą na górę Piotra, Jakuba i Jana. Dla nich zastrzega przywilej, by byli świadkami przemienienia. Dlaczego dokonał wyboru tych trzech? Dlaczego że byli najbardziej święci? Nie. Przecież w godzinie próby Piotr się Go zaprzę, a dwaj bracia Jakub i Jan będą prosili o zajęcie pierwszych miejsc w Jego królestwie (por. Mt 20,20-23). Ale Jezus nie wybiera według naszych kryteriów, ale zgodnie ze swoim planem miłości. Miłość Jezusa nie ma miary. To miłość i On wybiera według tego planu miłości. Jest to wybór darmowy, bezwarunkowy, wolna inicjatywa, Boża przyjaźń, która nie żąda niczego w zamian. I tak jak powołał tych trzech uczniów, tak i dzisiaj powołuje niektórych, aby byli blisko Niego, aby mogli dawać świadectwo. Bycie świadkiem Jezusa to dar, na który nie zasłużyliśmy: czujemy się niegodni, ale nie możemy się wycofać pod pretekstem naszej niegodności.

Nie byliśmy na górze Tabor, nie widzieliśmy na własne oczy oblicza Jezusa jaśniejącego jak słońce. Jednak i nam zostało przekazane Słowo zbawienia, została nam dana wiara i doświadczaliśmy, w różnych formach, radości ze spotkania z Jezusem. Również nam Jezus mówi: „Wstańcie, nie lękajcie się” (Mt 17,7). Na tym świecie, naznaczonym egoizmem i chciwością, światło Boga jest przysłonięte codziennymi troskami. Często mówimy: nie mam czasu na modlitwę, nie jestem w stanie wypełnić posługi w parafii, odpowiedzieć na prośby innych... Ale nie wolno nam zapominać, że chrzest, który otrzymaliśmy, uczynił nas świadkami – nie ze względu na nasze zdolności, ale ze względu na dar Ducha.

Z rozważania przed modlitwą Anioł Pański, 8 marca

SOLIDARNOŚĆ Z SYRYJCZYKAMI

Pozdrawiam stowarzyszenia i grupy, które zgromadziły się, aby wyrazić solidarność z narodem syryjskim, a zwłaszcza z mieszkańcami północno-zachodniej Syrii, zmuszonymi do ucieczki ze względu na niedawne nasilenie działań wojennych. Ponownie wyrażam wielki niepokój z powodu nieludzkiej sytuacji tych bezbronnych osób, w tym wielu dzieci, którym grozi utrata życia. Nie możemy odwracać spojrzenia od tego kryzysu humanitarnego, ale dać mu pierwszeństwo przed jakimkolwiek innym interesem.

Z rozważania przed modlitwą Anioł Pański, 8 marca

SŁUCHAJMY GŁOSU PANA

W tak szczególnym okresie jak Wielki Post słuchajmy głosu Pana. Im bardziej pozwolimy przeniknąć się jego Słowu, tym bardziej doświadczymy darmowego miłosierdzia, którym nas obdarza.

Wpis na Twitterze, 7 marca

Po publikacji artykułu
„Spowiedź bez rozgrzeszenia?”
(nr 9 z 1 marca 2020 r.)
pojawiły się u Czytelników
– duchownych i świeckich
– pewne zastrzeżenia
czy wątpliwości co
do zamieszczonych
tam stwierdzeń. Stąd
pragnę pewne kwestie
doprecyzować, uszczegółowić
i wyjaśnić.

tuacji grzechu oraz czynników łagodzących. Dyskusja, jak wprowadzić postanowienia papieskie do Kościoła w Polsce, trwała dość długo i zakończyła się uchwaleniem 8 czerwca 2018 r. przez Konferencję Episkopatu Polski „Wytycznych pastoralnych do adhortacji *Amoris laetitia*”.

Nadto należy zauważyć, że zdanie: „rogrzeszenia nie mogą uzyskać wierni żyjący w powtórnych związkach cywilnych, tzw. niesakramentalnych” może okazać się zafalszowane, albowiem z punktu widzenia prawa kanonicznego błędne jest używanie określenia „małżeństwo niesakramentalne” w odniesieniu do osób ochrzczonych, które zawarły małżeństwo w Kościele, następnie się rozwiodły zgodnie z możliwościami, jakie daje prawo cywilne, i związały się na nowo, ale

ny. Mimo to osoba ochrzczona trwająca w takim związku może przystępować do sakramentów świętych.

Jeżeli chodzi o przerwanie ciąży (aborcję), to w artykule przytoczono przepisy Kodeksu prawa kanonicznego oraz regulacje obowiązujące w polskich diecezjach, które określają duchownych i postępowanie co do uwolnienia od ekskomuniki i udzielenia rozgrzeszenia. Tracą one swoją moc – o czym nie wspomniano w artykule – na skutek zmiany wprowadzonej przez papieża Franciszka listem apostolskim *Misericordia et misera* (20 listopada 2016 r.) ogłoszonym na zakończenie Roku Miłosierdzia, zgodnie z którą każdy kapłan ma możliwość i jest uprawniony do odpuszczenia grzechu aborcji: „(...) udzielam od tej pory wszyst-

ks. Janusz Gręźlikowski

Spowiedź bez rozgrzeszenia?

Wyjaśnienia i sprostowania do artykułu

Najpierw sprawa rozgrzeszenia osób „żyjących w konkubinacie i innych związkach”. W artykule napisałem, że „rogrzeszenia nie mogą uzyskać wierni żyjący w powtórnych związkach cywilnych, tzn. niesakramentalnych”, poza oczywiście osobami żyjącymi w tzw. białych małżeństwach, po spełnieniu pewnych warunków. Ze względu na ograniczenia ilościowe nie rozwijałem szerzej tego zagadnienia. Pragnę dodać, że użyte przeze mnie sformułowanie jest pewnym skrótem myślowym, jednak nie do końca jest poprawne i może budzić pewne wątpliwości.

Otóż mając na uwadze nauczanie papieża Franciszka zawarte w adhortacji *Amoris laetitia*, trzeba stwierdzić, że w każdej konkretnej sytuacji małżonków rozwiedzionych i żyjących w nowych związkach należy rozróżnić ich konkretną sytuację i w pewnych przypadkach rozważyć możliwość przystępowania do Komunii Świętej. Chodzi o to, aby przyjść tym małżonkom z pomocą przez osobiste i duszpasterskie rozeznanie, gdyż pośród pewnej obiektywnej sytuacji grzechu osoba, która nie jest subiektywnie winna albo nie jest w pełni winna, może być w łasce Bożej, może wzrastać w życiu łaski i miłości, otrzymując w tym celu pomoc Kościoła. Rozeznanie to winno być podejmowane z pomocą spowiednika lub kierownika duchowego i powinno polegać na dokładnym poznaniu aktualnego statusu rodzinnego danej osoby (czy obojga osób związanych związkiem „nieregularnym”), jak też ustaleniu – wspólnie z małżonkami – winy, sy-

teraz jedynie związkiem cywilnym w USC. Ich związek nie jest małżeństwem w rozumieniu prawa kościelnego, ponieważ nie jest sakramentem.

O małżeństwach niesakramentalnych, czyli naturalnych, możemy mówić tylko w odniesieniu do osób nieochrzczonych lub ochrzczonego z osobą nieochrzczonej. Wszyscy ochrzczeni albo zawierają małżeństwo, które jednocześnie jest sakramentem, albo decydują się na związek pozornie podobny do małżeństwa, który jednak nim nie jest. Sakramentem małżeństwa nie jest nic innego, jak tylko rzeczywistość małżeństwa naturalnego w odniesieniu do dwojga ochrzczonych. Można więc powiedzieć, że w sakramencie małżeństwa mamy do czynienia z tą samą rzeczywistością, która ma dwa wymiary: naturalny i nadprzyrodzony. Rzeczywistość naturalna na mocy chrztu małżonków staje się sakramentem.

Użycie zatem terminu „związek niesakramentalny” było niefortunne, kiedy weźmie się pod uwagę powyższe wyjaśnienia. Może to zobrazować jeszcze inny przypadek, w którym np. osoba ochrzczona – po wcześniejszym cywilnym związku małżeńskim, który zakończył się rozwodem – postanawia zawrzeć kolejny związek, tym razem kościelny z osobą nieochrzczonej. Taki związek ze swej natury jest kanoniczny, ale niesakramental-

kim kapłanom, na mocy ich posługi, władzy rozgrzeszania osób, które popełniły grzech aborcji. To, czego udzieliłem w sposób ograniczony na okres jubileuszu (por. List, na

Nie ma takiego grzechu, którego nie mogłoby objąć miłosierdzie Boże.

mocy którego udziela się odpustu z okazji Jubileuszu Miłosierdzia, 1 września 2015 r.), zostaje obecnie przedłużone w czasie, niezależnie od jakichkolwiek przeciwnych rozporządzeń” (nr 12). Powinno to wybrzmieć w artykule, niestety, nie zostało wspomniane. Stąd należy obecnie podkreślić, że

nie ma żadnych ograniczeń co do uwolnienia od ekskomuniki i udzielenia rozgrzeszenia z grzechu aborcji.

Każdy penitent, w każdym konfesjonale, może znaleźć pojednanie z Bogiem, mając świadomość, że aborcja jest grzechem ciężkim, ponieważ kładzie kres niewinnemu życiu. Jednakże z równą siłą trzeba stwierdzić, że nie ma żadnego grzechu, którego nie mogłoby objąć i zniszczyć miłosierdzie Boże, gdy znajduje serce skruszone, które prosi o pojednanie z Ojcem. Każdy kapłan winien się stać przewodnikiem, wsparciem i pociechą, towarzysząc penitentowi na tej drodze szczególnego pojednania. Co więcej, należy sobie uświadomić, że konfesjonał nie powinien być salą tortur, ale miejscem miłosierdzia Pana.

Autor jest doktorem habilitowanym prawa kanonicznego, profesorem UKSW i oficjałem Sądu Biskupiego we Wrocławu

Choroba wzywa do modlitwy

Z ks. **Arkadiuszem Zawistowskim**,

krajowym duszpasterzem służby zdrowia, rozmawia Anna Rasińska (KAI)

Przewodniczący episkopatu abp Stanisław Gądecki napisał o możliwości przyjmowania Komunii Świętej duchowej lub na rękę. Czy to konieczne w obecnej sytuacji?

Abp Gądecki napisał, że jeśli są osoby, które boją się zarażenia, mają taką możliwość. Komunia Święta na rękę nie jest niczym nowym, jest praktykowana nie tylko w sytuacji zagrożenia epidemią, zawsze jest taka możliwość. Natomiast Komunia duchowa jest praktykowana m.in. w szpitalach przez pacjentów, którzy nie mogą przełykać, przez chorych przebywających w domu, słuchających np. transmisji z Eucharystii. Można ją praktykować zawsze, nie tylko w czasie epidemii, np. w sytuacji, kiedy odwiedzamy kościół, ale akurat nie trwa w nim Msza Święta. To piękna praktyka, ważna i warta przypomnienia

We Włoszech zamknięto kościoły, nie odprawia się Mszy Świętych. Jak Ksiądz to ocenia?

To nie jest dobre wyjście w tej sytuacji, zwłaszcza że Włosi chodzą do sklepów, restauracji, a tam też spotykają się z innymi ludźmi. Przemieszczają się pociągami, autobusami, gdzie łatwiej o zakażenie niż w kościele. Istotną sprawą jest tu panika. Lęk może dotknąć nawet osoby głęboko wierzące, ale może też prowadzić do większego zawierzenia Bogu. W świecie, w którym mamy dostęp do informacji, rzetelnej wiedzy, ludzie powinni być sta-

bilni emocjonalnie i nie ulegać lękom.

Może jest to dobry czas na refleksję nad swoim życiem i postępowaniem?

Choroba jest zawsze zaproszeniem, żeby dokonać refleksji nad życiem. Spojrzyć na własną kruchość, również na złe uczynki, przewinienia... Może uświadomić nam, że trzeba się z kimś pojednać. To również wezwanie dla wiernych, by więcej się modlić. W niektórych kościołach zaczęto śpiewać suplikacje, a to jedna z mocniejszych modlitw, w której wzywa się Bożej pomocy. Pan Bóg wyprowadzał już ludzkość z niejednej epidemii.

Może ludzie są zbyt związani z życiem doczesnym?

Owszem. Każdy ma jakieś plany do zrealizowania, a wieść o panującej chorobie je komplikuje. To powoduje napięcia. Widać, że ludzie są przewrażliwieni na swoim punkcie, na punkcie zdrowia. Wynika to ze zbytniego skupienia na sobie, a przecież to Bóg powinien być w centrum. On jest Panem życia i śmierci.

Wojny, zarazy, epidemie itp. bywają postrzegane jako „kara za grzechy”. Co Ksiądz sądzi o takim myśleniu?

Jestem daleki od takiego sformułowania. Jan Paweł II zawsze powtarzał, że „cierpienie nie jest karą za grzechy ani nie jest odpowiedzią Boga na zło człowieka”.

Skróty pochodzą od redakcji

Grażyna Rybak

Co warto wiedzieć o grypie?

W Polsce w lutym br. na gripę zachorowało ponad 821 tys. osób, aż 5,6 tys. trafiło do szpitala a 23 osoby zmarły (w tym dwoje dzieci). Wirus grypy A wyizolowano już w 1933 r., typu B w 1940 r., a grypy C w 1949 r. Jest dobrze poznany. Typ B atakuje wyłącznie ludzi, typ A występuje u ptaków, świń, koni i ludzi, a typ C u ludzi i świń. Wirusy grypy są zmienne – najbardziej typ A. Wynika to z wymiany pomiędzy nimi materiału genetycznego. Wyizolowany w 2009 r. szczep wirusa H1N1, tzw. świńskiej grypy, powstał w wyniku potrójnej wymiany genów: wirusa grypy ludzi, świń oraz ptaków. To zwiększa jego zakaźność i ułatwia szerzenie się epidemii. Zmienność wirusa wymaga produkcji szczepionki o aktualnym składzie antygenów krążących w otoczeniu. Szczepienie jest najskuteczniejszą formą ochrony przed zachorowaniem, powikłaniami i śmiercią oraz rozwojem epidemii.

Grypa objawia się nagłą gorączką do 40 stopni, ciągłą przez 3-4 dni, dreszczami, bólem gardła i mięśni, zatkanym nosem, katar, kaszlem, osłabieniem. Jednak rodzice zgłaszają się z dzieckiem do lekarza często w 4-5. dobie, bo fazę ostrą dzieci dobrze znoszą po podaniu leków przeciwgorączkowych. W 1-2. dobie grypy skutecznie leczy ją Oseltamivir (Tamiflu, Ebilfumin). Po czwartej dobie jest ryzyko powikłań: zapalenia płuc, zatok przynosowych, serca, mięśni, mózgu i opon oraz niewydolności serca. Grypowe zapalenie płuc to ryzyko zawału i zapalenia mięśnia serca z pły-

nem w osierdziu, prowadzące do zatrzymania akcji serca i zgonu. Powikłaniem grypy jest też zespół wstrząsu toksycznego z gorączką, spadkiem ciśnienia i zakażeniem gronkowcem złocistym produkującym toksyny. U dzieci częściej występuje zapalenie mięśni, z ich rozpadem, krwio-

moczem i niewydolnością nerek. Najwyższe ryzyko powikłań mają dzieci do 15 lat, a szczególnie poniżej dwóch lat i młodzi leczeni długo aspiryną (zespół Reye'a, uszkodzenie mózgu i wątroby, w ponad 30 proc. śmiertelne), także osoby powyżej 65 lat, kobiety w ciąży, pacjenci z chorobą przewlekłą oraz te ze znaczną otyłością.

Zakażenie następuje drogą kropelkową i rozwija się po 1-3 dniach. Dorośli mogą zakażać na 24 h przed objawami i przez kolejne 5-7 dni! Dlatego nauczyciele, lekarze, osoby pracujące z ludźmi powinni się szczepić przed sezonem. U dzieci okres zakaźności może rozpocząć się kilka dni przed pierwszym objawem i trwać ponad 10 dni. Dlatego tak lawinowo grypa opanowuje żłobki, przedszkola i szkoły. To dzieci najszybciej roznoszą wirus w otoczeniu.

Grypa sezonowa występuje od października do kwietnia na półkuli północnej, od maja do września na południowej, a w krajach tropikalnych przez cały rok! Jedno kichnięcie to emisja do 20 tys. kropelek zakaźnej wydzieliny (kasznięcie to kilkadziesiąt kropli). Należy więc kichać w chustkę jednorazową, wyrzucaną do kosza, a nie trzymaną w kieszeni, bo wirusy żyją w niej do 12-48 h.

Można uniknąć zachorowania na gripę i powikłań, corocznie poddając się szczepieniu. Trzeba również unikać skupisk ludzkich i osób z infekcją, dokładnie myć ręce przed jedzeniem, po korzystaniu z toalety, kaszlu i kichaniu, wietrzyć pomieszczenia, dbać o sen, aktywność fizyczną i zdrowe odżywianie, dużo pić.

Autorka jest lekarzem pediatrą

Co znaczyło wyrażenie „do Boga”?

dr hab. Tomasz Korpysz

We współczesnej polszczyźnie funkcjonuje liczna grupa frazeologizmów, powiedzeń i przysłów bezpośrednio lub pośrednio odwołujących się do sfery sacrum.

W wielu z nich, także takich, w skład których wchodzi nazwy Osób Trójcy Świętej, pierwotne znaczenia zostały całkowicie zatarte. Zjawisko to dobrze obrazuje następująca paradoksalna wypowiedź pochodząca z monologu „Katecheta” autorstwa znanego satyryka Jana Tadeusza Stanisławskiego: *Jeżeli, daj Boże, Pana Boga nie ma, to chwala Bogu; ale natomiast jeśli, nie daj Bóg, Pan Bóg jest, to niech nas ręka boska broni.*

Proces desakralizacji podobnych konstrukcji jest dość stary, kiedyś już na tych łamach przypominałem np. o wierszu Norwida „Ruszał z Bogiem!”, w którym poeta wykorzystywał pierwotne sakralne i wtórne sensy tytułowego zwrotu, będącego ostatecznie rodzajem odmowy pomocy i wyrazem niechęci do jakiegokolwiek bliższego kontaktu. Skoro jednak w połowie XIX wieku Norwid grał sensami przywoływanej konstrukcji, to znaczy, że ma ona znacznie starszy rodowód.

I rzeczywiście, badania historyków języka dowodzą, że podobne utrwalone połączenia wyrazowe istnieją w języku polskim od bardzo dawna. Liczne były one chociażby w polszczyźnie XVII-wiecznej, a więc w okresie baroku, który był czasem licznych dyskusji i sporów religijnych. Jak pokazuje w swoich opracowaniach Dorota Adamiec, w tekstach tego czasu – i to nie tylko religijnych, lecz także artystycznych – wiele jest np. konstrukcji z rzeczownikiem *Bóg*. Można je przy tym podzielić na kilka grup.

Pierwszą stanowią frazeologizmy, które wyrażają wiarę w to, że Bóg stale wpływa na rzeczywistość, że wszystko od niego zależy. Są to m.in.: *Bóg tak chciał, co Bóg dał czy co Bóg zdarzył.*

Bezpośrednio z powyższymi przykładami wiążą się takie związki frazeologiczne, które są wyrazem pragnienia, by Bóg w jakiś sposób zaingerował w ludzką rzeczywistość: *daj Boże, Bóg daj, użyż Boże, niech zdarzy Bóg itp.*

Kiedy nasi XVII-wieczni przodkowie chcieli wyrazić nadzieję na to, że coś złego się nie stanie, także sięgali po konstrukcje z omawianym rzeczownikiem, mające charakter prośby, np.: *uchowaj Boże, strzeż Boże, zawanuj Boże, ubroń Boże itp.*

Również podziękowania często odwoływały się do Najwyższego: *chwala Bogu, niechaj Bogu będzie ku chwale, dzięki Bogu itp.*

Zupełnie inny charakter miały i inną funkcję pełniły frazeologizmy z kolejnej grupy, np. *Bóg widzi, Bóg zna, Bóg świadkiem*. Służyły one do podkreślenia prawdziwości czyjejś wypowiedzi.

W przywoływanych dotychczas połączeniach związek ze sferą sacrum jest jeszcze wyraźny, choć rozmaity: od bardzo silnego, jak chociażby w przypadku *Bóg mi świadkiem*, po znacznie słabszy, np. w konstrukcji *dali Bóg*, która już w XVII wieku znaczyła zarówno ‘jeśli Bóg da’, jak i po prostu ‘naprawdę, rzeczywiście’ – w tym drugim przypadku bywała już zapisywana łącznie jako *dalibóg*.

W tekstach barokowych dość licznie występują też jednak połączenia o charakterze ekspresywnym, w których często dochodzi do całkowitego (lub prawie całkowitego) zatarcia pierwotnych sakralnych sensów. Oto kilka przykładów: *daj go Bogu!* (jako wyraz m.in. podziwu czy zaskoczenia), *u Boga!* (okrzyk oznaczający zniecierpliwienie), *dla Boga!*, *na Boga żywego!* (konstrukcje stosowane do wyrażenia strachu, ale też silnej prośby). Już wówczas pojawia się też w podobnej funkcji zrost *przebóg!*

Wyrazistą grupę stanowią też konstrukcje powitalne i pożegnalne, np. *pomaga Bóg!*, *Bóg żegnaj!*, *jedź z Bogiem!*, *powracaj z Bogiem!*

Na koniec ciekawostka: w badanym materiale znalazło się także zupełnie dziś nieznane, tytułowe wyrażenie *do Boga*, które znaczyło tyle, co ‘bardzo dużo, mnóstwo, obficie’.

Ulga podatkowa na dziecko

Edyta
Pisarczyk-Kulon

W rocznym zeznaniu podatkowym za 2019 r. podatnik ma prawo do pomniejszenia podatku o kwotę ulgi z tytułu wychowywania dziecka. Ulga przysługuje rodzicom, opiekunom oraz rodzicom zastępczym.

Podatnik może odliczyć ulgę na każde dziecko do ukończenia 18 lat, na każde dziecko niepełnosprawne, które otrzymuje zasiłek (dodatek) pielęgnacyjny lub rentę socjalną, oraz na każde dziecko do 25. roku życia, które ciągle się uczy, a także jego dochody (z wyjątkiem renty rodzinnej) i przychody uzyskane w ramach ulgi dla młodych, jeśli po ich zsumowaniu nie przekraczają 3089 zł.

Podatnik, który nie może odliczyć pełnej kwoty ulgi, ponieważ naliczony podatek jest u niego niższy niż kwota odliczenia, może uzyskać zwrot nieodliczonej ulgi. Kwota zwrotu jest limitowana: podatnik otrzyma nie więcej niż kwotę zapłaconych składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne, które podlegają odliczeniu.

Warunkiem skorzystania z ulgi prorodzinnej jest faktyczne wykonywanie władzy rodzicielskiej nad małoletnim dzieckiem. Polega to na sprawowaniu pieczy nad dzieckiem (jego majątkiem) oraz wychowywaniu dziecka. Fakt posiadania władzy rodzicielskiej, podobnie jak utrzymywanie sporadycznych kontaktów z dzieckiem czy płacenie alimentów, nie wystarcza do zastosowania ulgi. Z ulgi może skorzystać np. podatnik, który wychowuje dziecko w tzw. opiece naprzemiennej.

Podatnik, który wychowuje więcej niż jedno dziecko, z ulgi skorzysta bez względu na wysokość uzyskanych przychodów. Przy uldze nie ma ograniczenia dochodów. Limit dochodów ma znaczenie, jeżeli podatnik wychowuje jedno dziecko. Dochód nie może wówczas przekroczyć 112 tys. Również roczny dochód podatnika i małżonka (jeżeli związek małżeński trwał przez cały rok) nie może przekroczyć 112 tys. zł przy jednym dziecku. I trzeci limit dotyczy podatnika, który nie jest w związku małżeńskim z rodzicem dziecka – tu limit nie może przekroczyć 56 tys. zł.

Wysokość ulgi jest zróżnicowana ze względu na liczbę dzieci, które wychowuje podatnik. Na pierwsze dziecko jest to kwota 92,67 zł miesięcznie, rocznie – 1 112,04 zł. W takiej samej wysokości przysługuje ulga na drugie dziecko. Na trzecie dziecko ulga wynosi 166,67 zł miesięcznie – rocznie 2 000,04 zł. Na czwarte

i każde kolejne dziecko podatnik może odliczyć 225 zł miesięcznie – rocznie 2 700 zł.

Odliczenie dotyczy łącznie obojga rodziców, opiekunów prawnych dziecka albo rodziców zastępczych pozostających w związku małżeńskim. Kwotę tę mogą odliczyć od podatku w częściach równych lub w dowolnej proporcji przez nich ustalonej.

Podatnik odlicza kwotę należnej ulgi w rocznym zeznaniu podatkowym, podając liczbę dzieci i ich numery PESEL, a w przypadku braku tych numerów – imiona, nazwiska oraz daty urodzenia dzieci. Na żądanie urzędu skarbowego podatnik ma obowiązek przedstawić zaświadczenia, oświadczenia oraz inne dowody niezbędne do ustalenia prawa do odliczenia, np. odpis aktu urodzenia dziecka czy zaświadczenie o uczęszczaniu pełnoletniego dziecka do szkoły.

Autorka jest radcą prawnym

fol. PAP/EPA/Amika Byrde

DA SIĘ PRZEŻYĆ Mariusz Jankowski

Wirus korona. Niestety, to na razie temat numer jeden w 2020 r. Igrzyska olimpijskie zagrożone, ewentualnie przełożone (choć działacze MKOl gorąco temu zaprzeczają). Piłkarskie mistrzostwa Europy pod znakiem zapytania. Rozgrywki ligowe na całym świecie torpedowane zakazami. Świat sportu boleśnie odczuwa zderzenie z epidemią.

Pod ścianą znalazły się m.in. władze siatkówki. Wystarczy spojrzeć na kalendarz Ligi Narodów – siatkarze turniej finałowy mają rozegrać we Włoszech, a siatkarki w Chinach. Te dwa kraje walkę z epidemią toczą od dawna i na pewno są wysoko na liście miejsc, których należy unikać. Co dalej? Sytuacja jest trudna, ale nie beznadziejna. Przede wszystkim nie można wykluczyć optymistycznego scenariusza, który zakłada, że za kilka tygodni problem zacznie zanikać i wszystko pomału wróci do normy. A ta norma będzie oznaczała, że żadna wielka sportowa impreza nie zostanie odwołana.

Scenariusz nieco mniej pozytywny zakłada, że co ważniejsze rozgrywki zostaną przeniesione do miejsc bezpiecznych, ale tu od razu pojawia się pytanie, czy takie kraje w ogóle będą – no i co zrobić ze sportowcami z miejsc objętych epidemią? Za to scenariusz najbardziej pesymistyczny zakłada totalny paraliż sportowych aren. W całej tej sytuacji staram się być mimo wszystko nastawiony na „tak”. A proszę mi wierzyć, że wokół nie brakuje mało przyjemnych wydarzeń.

Razem z rodziną w tych dniach powinienem być w Rzymie – dawno zaplanowana wycieczka przepadła. Rozczarowanie? Proszę nawet nie pytać. Dobry kolega miał z żoną i dzieckiem polecieć na wyprawę życia do Tajlandii. Nie poleci, więc o nastrój go ostatnio nie pytam. Inny znajomy także miał na celowniku Azję. Zamiast wyjazdu wciąż walczy o odzyskanie choć części zainwestowanych pieniędzy. Ale po kilku słabo przespanych nocach (poprzedzających decyzję – jechać do Włoch czy nie?) wiem jedno: trzeba być odpowiedzialnym. Straty finansowe i smutek najbliższych to nie są sprawy przyjemne. Ale da się je przeżyć.

Dlatego gdy ktoś mnie pyta, co to będzie, odpowiadam: nic. Nawet jeśli sprawa igrzysk olimpijskich skomplikuje życie sportowcom, działaczom, kibicom i dziennikarzom. Musimy to przeżyć. Podobnie z mistrzostwami Europy. Mecze bez kibiców? Według mnie nie mają żadnego sensu. Odwołanie Euro? Trudna sprawa, ale być może trzeba będzie się z nią zmierzyć. Bo żadne zawody i żaden mecz nie są ważniejsze od naszego wspólnego bezpieczeństwa. Jakiegokolwiek trudne decyzje zapadną w najbliższych miesiącach – każdą z nich da się przeżyć.

Autor jest dziennikarzem TVP

Norweski kryształ

Do zakończenia sezonu w biegach narciarskich zostało jeszcze pięć zawodów, ale Therese Johaug już może cieszyć się zwycięstwem w klasyfikacji generalnej. Norweżka zajęła drugie miejsce w Oslo w biegu na 30 km techniką klasyczną i zapewniła sobie dużą Kryształową Kulę.

fol. PAP/EPA/Piotr Nowak

Droga do Euro 2021

Reprezentacja kobiet w piłce nożnej pokonała Mołdawię 5:0 w meczu eliminacji do Mistrzostw Europy 2021. Polki od początku były faworytkami, a pierwszy gol padł już w 9. minucie. W kwietniu reprezentantki Polski rozegrają rewanże z Mołdawią i Azerbejdżanem.

Przeszkodziła pogoda

Niedzielny konkurs skoków narciarskich w Oslo został odwołany z powodu złych warunków atmosferycznych. Norweska skocznia jest jednym z pięciu obiektów, oprócz skoczni w Lillehammer, Trondheim i Vikersund, na którym rozgrywane są zawody w cyklu Raw Air.

fol. PAP/EPA/Terje Bendiksen

Powrót do walki

fol. PAP/EPA/Artur Reszko

Po 11 latach bokser Artur Szpilka wrócił z wagi ciężkiej do junior ciężkiej, rozgrywając w Łomży pojedynkę z Ukraińcem Sergiejem Radczenką. Szpilka wygrał walkę na punkty, ale Radczenko przez całą walkę potrafił wykorzystać błędy Polaka, by zadać serię celnych ciosów.

Police obroniły

Siatkarki Grupy Azoty Chemika Police obroniły Puchar Polski, wygrywając z drużyną Developres SkyRes Rzeszów 3:2. Zacięta rywalizacja trwała do samego końca – niewiele zabrakło, by po wygranej sięgnęły zawodniczki z Rzeszowa. Finałowe spotkanie rozegrano w Nysie.

fol. PAP/EPA/Krzysztof Świdorski

ROZGRZEWA I BUDZI

Barbara Wiśniowska

Zawsze lubiałam i w restauracjach i kawiarniach próbować nowych smaków. Najlepiej żeby miały dziwne nazwy, które nic mi nie mówią. Tamta kawiarenka była pełna starych mebli, świeczników i mosiężnych figurek, a na stołach leżały koronkowe serwety – każda inna. Choć było drogo, czułam się jak w bajce, a smak herbaty czaj masala tak bardzo utkwiał mi w pamięci, że po latach postanowiłam wrócić w to miejsce. Nazwa się nie zmieniła, jednak w środku powitały mnie różowe ściany i tandetny wystrój, a w menu z przerażeniem zobaczyłam wyłącznie fast food.

Czaj masala wielokrotnie próbowałam zrobić w domu. Pod tą nazwą kryje się herbata z przyprawami. W Indiach każda rodzina kultywuje własny sposób jej parzenia. Przepisów

może być wiele. Te, które znajdowałam na polskich stronach internetowych, dawały słabiutką imitację smaku, który zapamiętałam na zawsze: herbaty mocnej, aromatycznej, bardzo słodkiej i... gęstej.

Bazą jest zawsze czarna herbata, tak mocna, że jej smaku nie zagłuszają przyprawy. Nie może być aromatyzowana ani zawierać dodatków. Taka w torebkach byłaby niezła ze względu na brak fusów, jednak jest zwyczajnie słabsza od liściastej. Zdrowej słodczy herbacie może nadać miód lub ksylitol. Istnieją gotowe mieszanki przypraw chai masala, jednak równie dobrze można je zrobić samodzielnie, dostosowując proporcje do własnych upodobań. W wielu przepisach jest rada, aby suma wszystkich przypraw mieściła się na 1/3 łyżeczki od herbaty. Ja

foto: Barbara Wiśniowska

CZAJ MASALA

Składniki: pół litra wody ■ 1-2 łyżeczki mocnej czarnej herbaty ■ po pół łyżeczki przypraw mielonych: cynamonu, imbiru i kardamonu, ćwierć łyżeczki mielonych goździków ■ miód ■ mleko owsiane lub skondensowane ■ opcjonalnie: szczypta pieprzu, gałki muskatołowej i kolendry

Sposób przyrządzenia: Wodę gotujemy z przyprawami, pilnując, aby nie wykkipała. Po zawrzeniu gotujemy jeszcze pół minuty na małym ogniu. Wsypujemy herbatę i pozostawiamy do zaparzenia pod przykryciem. Przecedzamy przez gęste sitko. Rozlewamy do 3/4 wysokości filiżanek. Każdą słodzimy co najmniej jedną łyżeczką miodu i mieszamy. Dodajemy mleko.

jestem miłośniczką herbaty mocno cynamonowej i mocno imbirowej, która w zimowe poranki ogrzewa i budzi. Natomiast wieczorami zaparzam tylko symboliczną szczyptę imbiru. Do zabielenia herbaty dobre

jest każde mleko, jednak szczególnie przypadło mi do gustu owsiane – o delikatnym smaku, albo skondensowane – które sprawia, że herbata jest gęsta.

KRZYŻÓWKA Z HASŁEM Siostry Honoraty

POZIOMO

- 1 A – stolica Grecji
- 1 G – ojciec Salomona
- 2 E – rumuński gazik
- 3 A – ogrodowy rozeń
- 3 G – całkowity przysiad
- 6 A – cel karawany
- 6 H – człowiek śniegu
- 8 C – sługa rycerza
- 9 A – kielich Jezusa
- 9 G – kuzyn żyrafy
- 10 E – zamiast kołdry
- 11 A – barwna papuga
- 11 G – tkanina z Torunia

	A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K
1											
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

PIONOWO

- A 1 – dział teologii
- C 1 – autor prozy
- C 8 – nietakt towarzyski
- D 3 – modlitwa błagalna
- E 1 – rodzaj zamka
- E 8 – rozmiar koszuli
- F 4 – błękit nieba
- G 1 – baseny portowe
- G 8 – siły nieczyste
- H 3 – czynność zamierzona
- I 1 – zmysł powonienia
- I 8 – miasto galilejskie
- K 1 – religijny podatek

**Hasło do odczytania
w zaznaczonym wierszu**

--	--	--	--	--	--	--	--

Rozwiązania prosimy nadsyłać
do 27 marca na adres redakcji „Idziemy”.
Wylosowanych autorów poprawnych odpowiedzi
nagrodzimy książkami
Hasło z poprzedniego tygodnia: „Kobieta”.

TVP 1

05.35 Klan (3628) – telenowela TVP;
06.05 Słownik polsko@polski – talk – show; **06.35** wojsko – polskie.pl; **07.00** Transmisja Mszy Świętej z Sanktuarium Bożego Miłosierdzia w Łagiewnikach;
08.00 Tydzień; **08.30** Zakochaj się w Polsce; **09.05** Ziarno – Droga Krzyżowa – upadki Pana Jezusa; **09.40** Las bliżej nas; **10.15** Noce i dnie (3/12): Babcia – serial TVP; **11.20** Kłasztorne smaki; **11.50** Między ziemią a niebem; **12.00** Anioł Pański; **12.15** Między ziemią a niebem; **12.40** Życiowe wybory – Aborcja; **13.20** BBC w Jedyńce – Serengeti cz. 6; **14.20** Z pamięci – Jan Lenica; **14.25** Weterynarze z sercem; **15.05** Komisarz Alex (167): Gorzka czekolada – serial kryminalny TVP; **16.05** Skoki Narciarskie – Puchar Świata w lotach – Vikersund – konkurs indywidualny (studio); **16.30** Skoki Narciarskie (1 seria); **17.30** Teleexpress; **17.40** Skoki Narciarskie (2 seria); **18.45** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.15 Stulecie Winnych (14) – serial TVP
21.15 To był rok!
22.25 Zakochana Jedyńka – Legalna blondynka 2 – komedia, USA 2003, reż.: Charles Herman – Wurmfeld, wyk.: Bob Newhart, Reese Witherspoon, Sally Field, Jessica Caufiel, Ruth Williamson
00.10 Tylko dla odważnych – film akcji, USA 2017, reż.: Joseph Kosinski, wyk.: Josh Brolin, Miles Teller, Jeff Bridges
02.25 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny
03.00 Milczenie owiec – thriller, USA 1991, reż.: Jonathan Demme, wyk.: Jodie Foster, Anthony Hopkins, Scott Glenn, John Lighow
04.55 Z pamięci – Jan Lenica
05.00 Zakończenie dnia

TVP 2

04.00 Kolo fortuny – teleturniej; **04.30** Dla niesłyszących – Słowo na niedzielę – Ratunek dla kamiennego serca; **04.40** Barwy szczęścia (2213) – serial obyczajowy TVP; **05.10** Barwy szczęścia (2214) – serial obyczajowy TVP; **05.45** Barwy szczęścia (2215) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Dla niesłyszących – M jak miłość (1501) – serial TVP; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Pogoda; **11.20** Dance Dance Dance (3) cz. 1; **12.25** Dance Dance Dance (3) – widowisko; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2020 – widowisko muzyczne; **16.20** Rodzinka.pl (281): Porzucona naręczona – serial komediowy TVP; **16.50** Lepsza połowa (5) -serial TVP; **17.20** Lepsza połowa (6); **17.50** Zainwestuj w marzenia; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Na dobre i na złe (771): Kwestia wiary; **19.25** Na sygnale (262): Tylko spokojnie, tato
20.00 Hobbit: Niezwykła podróż – film przygodowy, Nowa Zelandia/USA 2012, reż.: Peter Jackson, wyk.: Ian McKellen, Martin Freeman, Hugo Weaving, Cate Blanchett, James Nesbitt
22.55 Kino bez granic – Droga do zapomnienia – dramat, Australia/Wielka Brytania 2013, reż.: Jonathan Teplitzky, wyk.: Colin Firth, Nicole Kidman, Stellan Skarsgaard
01.00 Księżyc i Valentino – dramat, USA 1995, reż.: David Anspaugh, wyk.: Elizabeth Perkins, Whoopie Goldberg, Gwyneth Paltrow, Kathleen Turner, Jon Bon Jovi
02.55 Karate po polsku – film obyczajowy, reż.: Wojciech Wójcik
04.30 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie – Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; Wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **07.29** Serwis Info Poranek; **09.50** Woronicza 17; **10.55** Kasta; **11.35** Serwis Info Dzień weekend; **11.50** Salon dziennikarski; **12.30** Serwis Info Dzień weekend; **12.49** Pogoda Info; **12.59** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.52** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień weekend; **14.29** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień weekend; **14.52** Pogoda Info; **15.00** Debata Senior; **15.30** Okiem Wiary - magazyn; **15.59** Info Dzień; **16.52** Pogoda Info; **17.00** Serwis Info Dzień weekend; **17.30** Teleexpress; **17.34** Teleexpress Extra; **17.49** Teleexpress na deser; **18.00** Panorama; **18.18** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Studio Zachód; **19.00** Głębia ostrości; **19.25** Serwis Info Wieczór weekend
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 W pełnym świetle
21.24 Flesz Info Wieczór
21.40 Studio Lotto
21.49 Strefa starcia
23.00 Info Wieczór
23.21 Nie da się ukryć Extra
00.00 Serwis Info Wieczór weekend
00.05 Wiadomości
00.33 Gość Wiadomości
00.55 Magazyn śledczy Anity Gargas
01.33 Woronicza 17
02.45 Minęła 20ta
03.45 W pełnym świetle
04.09 Flesz Info Wieczór
04.40 Głębia ostrości
05.13 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Modlitwa o pokój; **07.45** Ocalić od zapomnienia; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Słowo Życia; **08.05** Polski Punkt Widenia; **08.25** Święty na każdy dzień; **08.30** Z Parlamentu Europejskiego; **09.00** 100 cudownych miejsc na świecie; **09.10** Spotkanie z M. Buczek; **09.15** Katecheza bpa Antoniego Długosza; **09.30** Msza św. z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze; **10.35** Niedziela; **10.40** Cuda Jezusa; **11.35** Drabina Jakubowa; **12.00** Anioł Pański; **12.20** Wieś – to też Polska; **13.30** Papież Polak do Rodaków; **13.50** Cud wirującego słońca; **14.20** Sztuka obmowy czyli nędza; **15.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Koncert życzeń; **17.00** Gorzkie Zale. Nabożeństwo pasyjne; **17.30** Okiem kamery; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Opowieści Starego Testamentu
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyzną
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Retrospekcja
21.45 Sanktuarium Maryi Matki Słowa w Kibeho w Rwandzie
22.40 Tak Go pamiętam
23.00 Jak my to widzimy
23.30 Antykultura
00.00 Programy powtórkowe

Serial kryminalny KOMISARZ ALEX

TVP 1 – 15.05

Prezes fabryki czekolady umiera w tajemniczych okolicznościach. Przeszukując gabinet denata, Alex natrafia na czekoladki zawierające cyjanek, który, jak się okazuje, stał się przyczyną zgonu. W czasie śledztwa Górski dochodzi do wniosku, że ze śmiercią mężczyzny może mieć coś wspólnego jego żona. Przesłuchuje kobietę, ale ta kieruje podejrzenie na ich córkę Agatę, która miała pretensje do ojca o to, że przekazał przedsiębiorstwo bratu. Kiedy Piotr i Gutek rozmawiają z dziewczyną, bawiący się z Alexem na podwórku synek prezesa, Szymek, nagle dostaje bólów brzucha i traci przytomność. Pies alarmuje policjantów i dzięki temu dziecko szybko trafia do szpitala. Badania toksykologiczne wykazują, że chłopiec zjadł baton, w którym znajdowała się botulina. Specjał pochodził z fabryki jego ojca. Śledczy ustalają, kto zatrut słodczyce...

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.25** Nowa Maja w ogrodzie; **07.55** Akademia ogrodnika; **08.00** Dzień Dobry TVN; **11.30** Efekt Domina; **12.05** Co za tydzień – magazyn; **12.40** Kod genetyczny; **13.40** Ameryka Express; **15.15** Jurassic World – film przygodowy, USA 2015, reż.: Colin Trevorrow, wyk.: Chris Pratt, Bryce Dallas Howard, Irrfan Khan, Vincent D'Onofrio, Ty Simpkins, Nick Robinson; **18.00** Dorota inspiruje; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.00** MasterChef – program rozrywkowy; **21.30** Gniew Tytanów – film przygodowy, USA/Hiszpania 2012, reż.: Jonathan Liebesman, wyk.: Sam Worthington, Liam Neeson, Ralph Fiennes, Edgar Ramirez, Rosamund Pike, Bill Nighy; **23.35** Motyw (2/10) – serial, Polska; **00.35** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **01.35** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **01.55** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **08.35** Przygody Kota w butach; **09.05** Księga smoków – animacja, USA 2011, reż.: Hickner Steve; **09.30** Krowy na wypasie – animacja, USA/Niemcy 2006; **11.15** Tata kontra tata – komedia, USA 2015; **13.30** Smerfy – komedia, USA 2011; **15.40** Twoja Twarz Brzmi Znajomo; **17.40** Nasz Nowy Dom; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Państwo w Państwie; **20.00** Kabaret na żywo. Przystanek Radość, odc. 3; **22.10** W rytmie serca (68) – wyk.: Mateusz Damięcki, Barbara Kurdej – Szatan; **23.10** Ślad (101) – reż.: Jarosław Banaszak, Jan Kidawa – Błoński, Anna Maszczyńska – Bąk, Maciej Migas, Marcin Zieliński, wyk.: Anita Janica, Mariusz Jakus, Waldemar Blaszczyk, Michał Gadałowski; **00.10** Deadpool – USA 2015, reż.: Tim Miller, wyk.: Baccarin Morena, Brianna Hildebrand, Ed Skrein, Kara Soni, Ryan Reynolds, Stefan Kapicic; **02.40** Tajemnice Iosu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.35** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (129) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (686) – serial, Turcja 2017; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów – taka historia... (61) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (121): Geny nie kłamią – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (129): In vino veritas – serial kryminalny TVP; **11.00** Ojciec Mateusz (7): Pomyłka – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** To się opłaca; **12.50** BBC w Jedynce – Serengeti cz. 6; **14.00** Elif (687); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (130); **17.00** Telexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3629); **18.30** Korona królów (348); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (206)
21.00 Teatr Telewizji – Wykapany zięć – spektakl teatralny, reż.: Paweł Szkotak
22.50 Świat bez fikcji – Niemcy – powrót nazizmu – film dokumentalny, Wielka Brytania 2017
23.50 Archiwista (10)
00.45 To był rok!
01.50 Legalna blondynka 2 – komedia, USA 2003, reż.: Charles Herman-Wurmfeld, wyk.: Bob Newhart
03.35 Jak powstrzymać stwardnienie rozsiane? – film dokumentalny, Wielka Brytania 2016
04.05 Wielki przełom w medycynie: edytowanie genów – film dokumentalny, Wielka Brytania 2016
04.40 Notacje – cykl dokumentalny
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

04.40 Koło fortuny – teleturniej; **05.15** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (61): Sprawy miłosne – serial, Niemcy 2014; **06.10** Coś dla Ciebie – magazyn; **06.35** Familiada – teleturniej; **07.05** Przepis dnia; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.35** Rodzinka.pl (113): Nowe gniazdo – serial komediowy TVP; **12.00** Barwy szczęścia (2215) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Va Banque – teleturniej; **13.35** Na sygnale (214): Polowanie na malpy – serial fabularzowany TVP; **14.05** Coś dla Ciebie; **14.30** Operacja Zdrowie; **15.05** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (88): Jak pies z kotem – serial, Niemcy 2017; **15.50** Zainwestuj w marzenia (23) – serial TVP; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Węzień miłości (262) – Turcja 2018; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **18.55** Rodzinka.pl (114): Dziadkowie kontratakują
19.30 Barwy szczęścia (2215)
19.55 Przepis dnia (11)
20.10 Barwy szczęścia (2216)
20.40 Kulisy serialu
M jak miłość
20.55 M jak miłość (1502)
21.50 O mnie się nie martw (3/13)
22.50 Trzy dni Kondora (3) – serial, USA 2018
23.50 Życie jest piękne – dramat, Włochy/USA 1997, reż.: Roberto Benigni, wyk.: Roberto Benigni, Nicoletta Braschi, Giorgio Cantarini, Sergio Bustric, Amerigo Fontani
01.55 Głęboka woda (11): Więzienie
02.55 Droga do zapomnienia – dramat, Australia/Wielka Brytania 2013, reż.: Jonathan Teplitzky, wyk.: Colin Firth, Nicole Kidman, Stellan Skarsgård, Jeremy Irvine
04.50 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.59** Serwis Info Poranek; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **12.00** Info Raport; **12.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **13.29** Serwis Info Dzień; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **17.00** Telexpress; **17.15** Telexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
20.38 Warto rozmawiać
21.26 Kasta
21.40 Studio Lotto
21.49 W tyle wizji
22.24 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.50 Nie da się ukryć Extra
00.09 Wiadomości
00.37 Gość Wiadomości
00.53 Kasta
01.05 Pogoda Info
01.10 Minęła 20ta - prog. public.
01.48 Warto rozmawiać
02.50 W tyle wizji
03.25 Serwis Info Wieczór
03.30 W tyle wizji Extra
04.00 Taśmy bezpieki
04.40 Podróże z historią
05.18 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Cuda Jezusa; **06.50** Sanktuarium Maryi Matki Słowa w Kibeho w Rwandzie; **07.45** Kabwe; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Wieś – to też Polska; **09.25** Słowo Życia; **09.30** Z Benedyktem XVI rok po roku; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.35** Przyroda w Obiektywie; **11.50** Kolory Świętości; **11.55** Święty na każdy dzień; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Opowieści Starego Testamentu; **12.50** Antykultura; **13.20** Koncert życzeń; **14.10** Żołnierz Niezłomny Kościoła; **15.20** Dobrze Zawody; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Sanktuaria polskie; **16.30** Zew natury; **16.55** Świadkowie; **17.20** 100 cudownych miejsc na świecie; **17.30** Okiem kamery; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Jay Jay
Odrzutowiec
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec – audycja modlitewna
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia
22.00 Stan bezpieczeństwa państwa
22.10 Mojżesz – 10 przykazań
23.10 Śladami Apostoła Pawła
00.00 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Nowa Maja w ogrodzie; **06.50** Akademia Ogrodnika; **07.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Afera fryzjera; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi – program kryminalny; **14.50** Detektywi – program kryminalny; **15.25** Kobieta na krańcu świata; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3038); **20.55** Milionerzy – teleturniej; **21.30** Kod genetyczny; **22.30** Nieuchwytny – film sensacyjny, USA 1996, reż.: John Gray, wyk.: Steven Seagal, Keenan Ivory Wayans, Bob Gunton; **00.30** Co za tydzień; **01.05** Wewnętrzny wróg; **02.00** Uwaga! – interwencyjno-sledczy; **02.25** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Sekrety rodziny; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (3034); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3035); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Świat według Kiepskich (281) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kiepiel – Sztuka, Krystyna Feldman, Bartosz Żukowski, Barbara Mularczyk, Ryszard Kotys, Dariusz Gnatowski; **20.10** MEGA HIT: Deadpool – USA 2015, reż.: Tim Miller, wyk.: Baccarin Morena, Brianna Hildebrand, Ed Skrein; **02.20** Elizjum – USA 2013, reż.: Neill Blomkamp; **00.50** Niezniszczalni 2 – USA/Francja 2014, reż.: Hughes Patrick, wyk.: Antonio Banderas, Ford Harrison, Gibson Mel; **03.35** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Serial M JAK MIŁOŚĆ

TVP 2 – 20.55

Tajemniczym gwałciicielem z pubu w Lipnicy okaże się ratownik medyczny Daniel (Szymon Nygard). Czy Lilka rozpozna gwałciiciela i jej oprawca zostanie w końcu złapany i ukarany? Wydaje się, że potrzebne będą już tylko zeznania dziewczyny Mateusza... Policja ma rysopis gwałciiciela z pubu, ale go nie rozpozna?

TVP 1

05.00 Jeden z dziesięciu – teleturniej;
05.35 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (130) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.10** Elif (687) – serial, Turcja 2017; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (348) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (122): Wszystko jest teatrem – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (130): Trzeci człowiek – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (8): Wyrok – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.30** Agropogoda; **12.35** Magazyn Rolniczy; **12.50** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (688) – serial, Turcja 2017; **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (131); **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3630); **18.30** Korona królów (349); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.30 Leśniczówka (207)
20.55 Magazyn Ekspresu Reporterów
20.55 Zniwolona. Kulisy
21.05 Zniwolona (26) – serial kostiumowy, Ukraina 2019
21.55 Magazyn Ekspresu Reporterów
23.00 Ocaleni – reality show
00.05 Głębia ostrości – cykl reportaży
00.35 Jeźdźcy – film fabularny, USA 1971, reż.: John Frankenheimer, wyk.: Omar Sharif, Jack Palance, Leigh Taylor-Young, David de Keyser, Peter Jeffrey
02.35 Bez tożsamości (28) – serial, Hiszpania/Niemcy 2016
03.25 Bez tożsamości (29) – serial, Niemcy/Hiszpania 2016
04.05 Magazyn Ekspresu Reporterów
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

05.15 Doktor Kleist – lekarz rodzinny (62): Obawy – serial, Niemcy 2014;
06.10 Radość... – reportaż; **06.35** Familiada – teleturniej; **07.05** Przepis dnia; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.35** Rodzinka.pl (114): Dziadkowie kontratakują – serial komediowy TVP; **12.00** Barwy szczęścia (2216) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Va Banque – teleturniej; **13.35** Na sygnale (215): Ani słowa – serial fabularny TVP; **14.10** Dla niesłyszących – M jak miłość (1502) – serial TVP, wyk.: Teresa Lipowska, Małgorzata Rożniatowska, Małgorzata Pieńkowska, Robert Moskwa; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (89): Trwoga; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Więzień miłości (263) – Turcja 2018; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **18.55** Rodzinka.pl (115): Rywalizacja ojciec – syn – serial komediowy TVP
19.30 Barwy szczęścia (2216)
19.55 Przepis dnia
20.10 Barwy szczęścia (2217)
20.45 Kulisy serialu M jak miłość
20.55 M jak miłość (1503)
21.50 Echo serca (36)
22.45 Zainwestuj w marzenia (23)
22.55 Ludzkie historie – Kontrapunkt – Siła modlitwy
23.55 Rodzinka.pl (281): Porzucona naręczona
00.25 O mnie się nie martw (3/13)
01.25 Nowa (3) – serial TVP
02.20 Życie jest piękne – Włochy/USA 1997, reż.: Roberto Benigni, wyk.: Roberto Benigni, Nicoletta Braschi, Giorgio Cantarini
04.15 Spotkanie ze Stephenem Hawkingiem – film dokumentalny, Wielka Brytania 2015, reż.: Paul Vanezis
05.00 Zakończenie programu

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów; **06.05** Pogoda Info; **06.15** Serwis Info Poranek; **06.39** Wstaje dzień; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.21** Pogoda Info; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień; **13.51** Pogoda Info; **13.59** Serwis Info Dzień; **14.29** Serwis Info Dzień; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień; **15.54** Pogoda Info; **15.59** Info Dzień; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** Dla niesłyszących – O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 Nie da się ukryć
21.19 Flesz Info Wieczór
21.26 Kasta
21.40 Studio Lotto
21.50 W tyle wizji
22.24 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.46 Kasta
01.00 Pogoda Info
01.15 Minęła 20ta
02.15 W tyle wizji
02.49 Serwis Info Wieczór
02.55 W tyle wizji Extra
03.45 Taśmy bezpieki
04.15 Taśmy bezpieki
04.46 wojsko – polskie.pl
05.18 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Mojżesz – 10 przykazań; **07.00** Śladami Apostoła Pawła; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widenia; **08.35** Słowo Życia; **08.40** Świadkowie; **09.10** Papież Polak do Rodaków; **09.30** Dobrze Zawody; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Jak my to widzimy; **10.45** Zew natury; **11.05** Mocni w wierze; **11.35** Myśląc Ojczyznę; **11.45** Historia i architektura Polski w rysunkach prof. Natusiewicz; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Sanktuario polskie; **12.40** Savonia; **13.30** Miś Bilaj; **14.00** Mojżesz – 10 przykazań; **15.00** Św. Gerard Majella; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Jestem mamą; **16.30** Kalejdoskop Młodych; **16.50** Express Studencki; **17.00** Głos z Brukseli; **17.10** Prosto o gospodarce; **17.30** Okiem kamery; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Aniol Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Każdy maluch to potrafi
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widenia – program publicystyczny
22.00 Paweł VI. Papież czasów burzy
23.40 W Solankowej Dolinie
00.00 Programy powtórkowe

Serial kryminalny OJCIEC MATEUSZ

TVP 1 – 11.05

Policjanci zostają wezwani na miejsce kolejnego zabójstwa. Tam znajdują zwłoki mecenasa Stawickiego. Obok niego leży nieprzemyślany ksiądz Mateusz z narzędziem zbrodni w ręku. Aspirant Nocol bardzo przeżywa czynności policyjne, które zmuszony jest podjąć w stosunku do przyjaciela. Duchowny zostaje aresztowany. Jego obrony podejmuje się mecenas Ewa Jurewicz. Ponieważ areszt jest przepelniony, ksiądz trafia do więzienia. Tam nieoczekiwanie zdobywa cenne informacje na temat podejrzanych czynów obojga prawników – zarówno Stawickiego, który przeciągał sprawę odszkodowania dla babci Michała, jak i pani Jurewicz.

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Na Wspólnej (3038) – serial obyczajowy, Polska; **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Afera fryzjera; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi – program kryminalny; **14.50** Detektywi – program kryminalny; **15.25** Milionerzy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3039); **20.55** Milionerzy; **21.30** Motyw (3/10); **22.30** Kuba Wojewódzki – talk show; **23.30** Superwizjer – magazyn reporterów; **00.05** 36,6; **01.05** Zabójcza broń; **02.05** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.30** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marta Leleniewska, Marek Krupski; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Sekrety rodziny; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (3035); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3036); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (282) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka; **20.10** Niezniszczalni 3 – USA/Francja 2014, reż.: Hughes Patrick, wyk.: Antonio Banderas, Ford Harrison, Gibson Mel; **22.55** Stan oblężenia – thriller sensacyjny, USA 1998, reż.: Edward Zwick; **01.20** Falszery – USA 2014, reż.: Philip Martin; **03.35** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej;
05.35 Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (131) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (688) – serial, Turcja 2017; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (349) – telenowela historyczna TVP; **09.20** Ranczo (123); Depresja Biskupa – serial obyczajowy TVP; **10.15** Komisarz Alex (131); Braterstwo krwi – serial kryminalny TVP; **11.05** Ojciec Mateusz (9): Aktor – serial kryminalny TVP; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.35** Agropogoda; **12.40** Rok w ogrodzie Extra; **12.55** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (689); **15.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (132) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3631); **18.30** Korona królów (350); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport
19.30 Wiadomości
20.00 Pogoda
20.10 ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy (208)
20.25 Leśniczówka (208)
20.55 Liga Mistrzów – 1/8 F: FC Barcelona – SSC Napoli
23.10 Nie pozwól mi odejść – film dokumentalny
00.15 Morderca miłość – thriller, USA 2016, reż.: Bram Coopers, wyk.: Wes Bentley, Jaimie Alexander, Cam Gigandet, Alexandra Breckenridge
01.50 wojsko – polskie.pl
02.15 Warto rozmawiać – program publicystyczny
03.10 Jeźdźcy – film fabularny, USA 1971, reż.: John Frankenheimer, wyk.: Omar Sharif, Jack Palance, Leigh Taylor-Young, David de Keyser, Peter Jeffrey
04.55 Zakończenie dnia

TVP 2

05.15 Doktor Kleist – lekarz rodzinny (63): Niezabliżnione rany – serial, Niemcy 2014; **06.10** Historia dziewczynki z getta; **06.35** Familiada – teleturniej; **07.05** Przepis dnia; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.35** Rodzinka.pl (115): Rywalizacja ojciec – syn – serial komediowy TVP; **12.00** Barwy szczęścia (2217) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Va Banque – teleturniej; **13.35** Na sygnale (216): Miało być inaczej – serial fabularyzowany TVP; **14.10** Dla niesłyszących – M jak miłość (1503) – serial TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (90) – serial, Niemcy 2018; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Węzień miłości (264) – Turcja 2018; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque – teleturniej; **18.55** Rodzinka.pl (116): Dzieci nas wyprzedzają – serial komediowy TVP; **19.25** Barwy szczęścia (2217)
19.55 Przepis dnia
20.05 Barwy szczęścia (2218)
20.40 Kulisy seriali Na dobre i na złe i Na sygnale
20.50 Na dobre i na złe (772)
21.50 Na sygnale (263): Gorzkie szczęście
22.30 Kino relaks – Miłosna zagrywka – film obyczajowy, USA 2005, reż.: Bobby Farrelly, Peter Farelly, wyk.: Drew Barrymore, Jimmy Fallon, Armando Riesco
00.25 Geniusz: Picasso (1) – USA 2018, reż.: Kenneth Biller, wyk.: Antonio Banderas, Alex Rich, Clemence Poesy
01.25 Woda i władza: kalifornijski przekręt – film dokumentalny, USA 2017, reż.: Marina Zeno-vitch
03.00 Oficer (13/13): Sto rąk – serial TVP
04.00 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.57** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **06.50** Wstaje dzień; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi
19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Minęła 20ta
21.00 Nie da się ukryć
21.19 Flesz Info Wieczór
21.26 Kasta
21.40 Studio Lotto
21.49 W tyle wizji
22.24 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.30 W akcji
23.55 Serwis Info Wieczór
00.03 Wiadomości
00.31 Gość Wiadomości
00.46 Kasta
01.00 Pogoda Info
01.15 Minęła 20ta - prog. public.
02.15 W tyle wizji
02.50 Serwis Info Wieczór
02.56 W tyle wizji Extra
03.25 Taśmy bezpieki
03.56 Taśmy bezpieki
04.35 Podróże z historią
05.14 Agrobiznes
05.30 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Paweł VI; **07.40** 100 cudownych miejsc na świecie; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Każdy maluch to potrafi; **09.00** Kalejdoskop Młodych; **09.20** Express Studencki; **09.25** Sanktuarium polskie; **09.45** Święty na każdy dzień; **09.50** 100 cudownych miejsc na świecie; **10.00** Audiencja Generalna Franciszka; **11.00** Świat na wyciągnięcie ręki; **11.15** 100 cudownych miejsc na świecie; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.40** Prosto o gospodarce; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Rękopis błogosławionych; **14.00** Albert Schweiger; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Na zdrowie; **16.30** Regal; **17.00** Po stronie prawdy; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia;
18.15 Rozmowy niedokończone
19.25 Święty na każdy dzień
19.30 Brat Franciszek
20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyznę
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja
21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Sabina K.
00.05 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Na Wspólnej (3039); **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Afera fryzjera; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital; **14.15** Detektywi – program kryminalny; **14.50** Detektywi – program kryminalny; **15.25** Milionerzy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.49** Raport smogowy; **19.50** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3040) – serial obyczajowy TVP; **20.55** Milionerzy; **21.30** Ameryka Express; **23.00** Krwawa profesja – film sensacyjny, USA 2002, reż.: Clint Eastwood; **01.20** Mentalista – serial sensacyjny, USA; **02.20** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.45** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy – wyk.: Bronisław Cieślak, Marta Leleniewska, Marek Krupski; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Dzień, który zmienił moje życie; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Ewelina Ruckgaber, Piotr Mróz; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (3036); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reportażowy; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3037); **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (283) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Bartosz Żukowski, Barbara Mularczyk, Ryszard Kotys, Dariusz Gnatowski; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.10** Zawsze warto (15); **22.10** To tylko seks – komedia romantyczna, USA 2011, reż.: Will Gluck; **00.15** Nasz Nowy Dom; **01.35** Nasz Nowy Dom; **02.35** Tajemnice losu; **04.55** Disco gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Film dokumentalny NIE POZWÓL MI ODEJŚĆ

TVP 1 – 23.10

Dzięki licznym badaniom można stworzyć przybliżony profil samobójcy. Najczęściej jest to mężczyzna w wieku około 45 lat, pochodzący ze wsi lub małego miasta. Zazwyczaj bezrobotny, rolnik lub robotnik. W większości przypadków pozbawia się on życia poprzez powieszenie. Policyjne statystyki mówią, że kobiet decydujących się na ten desperacki czyn jest znacznie mniej niż mężczyzn i częściej dokonują one nieudanych prób samobójczych.

fot. pixabay

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.35** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (132) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (689) – serial, Turcja 2017; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (350) – telenowela historyczna TVP; **09.15** Ranczo (124): Wet za wet – serial obyczajowy TVP; **10.05** Komisarz Alex (132): Maestro – serial kryminalny TVP; **11.00** Skoki Narciarskie – Mistrzostwa Świata w lotach – Planica – kwalifikacje; **12.10** Wiadomości; **12.25** To się opłaca; **12.45** Natura w Jedyńce; **14.00** Elif (690) – serial, Turcja 2017; **14.00** Wiadomości; **15.10** Pogoda; **15.15** ALARM!; **15.35** Gra słów. Krzyżówka; **16.05** Przysięga (133) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3632) – telenowela TVP; **18.30** Korona królów (351); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport **19.30** Wiadomości **20.05** Pogoda **20.10** ALARM! – magazyn interwencyjno-śledczy **20.35** Ojciec Mateusz (294) – serial kryminalny TVP, wyk.: Artur Żmijewski, Piotr Polk, Kinga Preis, Michał Piela, Artur Pontek **21.30** Sprawa dla reportera **22.25** Magazyn śledczy Anity Gargas **23.00** Magazyn kryminalny 997 **23.50** Magazyn Ekspresu Reporterów **00.55** Tanie Dranie – Moroz i Kłopotowski komentują świat – talk-show **01.35** Godziny grozy (5/8) – serial, Wielka Brytania 2016 **02.30** Ratownicy (3/13) – serial TVP **03.30** Sprawa dla reportera **04.25** Magazyn śledczy Anity Gargas **04.55** Zakończenie dnia

TVP 2

04.30 Kolo fortuny – teleturniej; **05.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (64): Pocucie odpowiedzialności – serial, Niemcy 2014; **06.05** Operacja Zdrowie; **06.35** Familiada – teleturniej; **07.05** Przepis dnia; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.35** Rodzinka.pl (116): Dzieci nas wyprzedzają – serial komediowy TVP; **12.00** Barwy szczęścia (2218) – serial obyczajowy TVP; **12.35** Kolo fortuny – teleturniej; **13.05** Va Banque – teleturniej; **13.35** Na sygnale (217): To się jeszcze okaże... – serial fabularzowany TVP; **14.10** Na dobre i na złe (772) – serial TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (91): Z jasnego nieba – serial, Niemcy 2018; **16.00** Kolo fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Więzień miłości (265) – Turcja 2018; **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque – teleturniej; **18.55** Rodzinka.pl (117): Powrót do szkoły – serial komediowy TVP **19.30** Barwy szczęścia (2218) **19.55** Przepis dnia **20.10** Barwy szczęścia (2219) **20.40** Filmowe czwartki – Wiesław Kot **20.45** Filmowe czwartki – Wielki Gatsby – dramat, USA/ Australia 2013, reż.: Baz Luhrmann, wyk.: Leonardo diCaprio, Tobey Maguire, Carey Mulligan **23.20** Szlak śmierci – film fabularny, USA 2009, reż.: James Cotten, wyk.: Ray Liotta, Danny Trejo, Andy Garcia **01.05** Na granicy – USA 1982, reż.: Tony Richardson, wyk.: Jack Nicholson, Harvey Keitel **03.00** Dzielnica bankowa (3/6) – serial sensacyjny, Szwajcaria/Belgia 2017 **04.00** Art Noc – Scena alternatywna – Król **04.30** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów; **05.57** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** Dla niesłyszących – o co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi **19.30** Wiadomości **19.58** Gość Wiadomości **20.13** Minęła 20ta **21.00** Nie da się ukryć **21.19** Flesz Info Wieczór **21.26** Kasta **21.40** Studio Lotto **21.50** W tyle wizji **22.24** Serwis Info Wieczór **22.30** W tyle wizji Extra **23.00** Info Wieczór **23.30** W akcji **23.55** Serwis Info Wieczór **00.03** Wiadomości **00.31** Gość Wiadomości **00.46** Kasta **01.00** Pogoda Info **01.15** Minęła 20ta - prog. public. **02.15** W tyle wizji **02.49** Serwis Info Wieczór **02.55** W tyle wizji Extra **03.37** Taśmy безпеaki **04.08** Taśmy bezpieczeństwa **04.40** Podróże z historią **05.18** Agrobiznes **05.30** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Audycja Generalna; **07.00** Próba wiary. Św. Jan Bosco; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze Św. Janem Pawłem II; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Ivato; **09.00** Na zdrowie; **09.25** Święty na każdy dzień; **09.30** Regal; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Myśląc Ojczyznę; **11.35** Naprotechnologia; **12.00** Anioł Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Po stronie prawdy; **13.20** Filmowe Życiorysy; **14.45** Joanna D'Arc; **15.45** Niedziela; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **16.35** Porady Medyczne Bonifratrów; **17.05** Czy udało się zabić prawdę?; **17.30** Okiem kamery; **17.55** 40 dni ze Św. Janem Pawłem II; **18.00** Anioł Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone **19.25** Święty na każdy dzień **19.30** Przyjaciele i bohaterowie **20.00** Informacje dnia **20.20** Różaniec **20.50** Głos Polski **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze – transmisja **21.20** Informacje dnia **21.40** Polski Punkt Widzenia **22.00** Filmowe Życiorysy **22.35** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat **00.00** Programy powtórkowe

Film fabularny SZLAK ŚMIERCI

TVP 2 – 23.20

Zawodowy zabójca Mark Shields (Ray Liotta) dostaje zlecenie od szefa narkotykowego kartelu z Tijuany (Andy Garcia), który chce pozbyć się nieołojalnego podwładnego, próbującego robić własne interesy na boku. Mark zamierza wkrótce wycofać się z zawodu, to ma być jego ostatnie zlecenie. Niestety, nie zapowiada się, żeby robota poszła łatwo i szybko. Przez Tijuane przebiega *la linea*, czyli główny szlak przerzutu ogromnych ilości narkotyków z Meksyku do USA. Trwa wojna między kilkoma rywalizującymi gangami, ulice spływają krwią, a skorumpowana policja nawet nie próbuje powstrzymać eskalacji agresji.

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Na Wspólnej (3040); **06.50** Kuchenne rewolucje; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Afera fryzjera; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi – program kryminalny; **14.50** Detektywi; **15.25** Milionerzy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga!; **20.10** Doradca smaku; **20.15** Na Wspólnej (3041); **20.55** Milionerzy; **21.30** Kuchenne rewolucje; **22.35** Ile waży kom trojański? – komedia, Polska 2008, reż.: Juliusz Machulski, wyk.: Ilona Ostrowska, Maciej Marczewski, Robert Więckiewicz, Danuta Szaflarska; **01.05** Superwizjer – magazyn reporterów; **01.45** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **02.50** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Sekrety rodziny; **11.00** Dlaczego ja? – serial obyczajowy; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber; **13.00** Trudne sprawy – serial obyczajowy; **14.00** Pierwsza miłość (3037); **14.45** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3038) – wyk.: Aneta Zając, Aleksandra Zienkiewicz; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.30** Świat według Kiepskich (284) – wyk.: Andrzej Grabowski; **20.05** Nasz Nowy Dom; **21.10** Przyjaciółki (173) – Polska 2020, wyk.: Małgorzata Socha, Joanna Liszowska, Magdalena Stuzińska; **22.10** Zdrady; **23.10** Plan lotu – thriller, USA 2005, reż.: Schwenke Robert; **01.25** Chirurgowie; **02.25** Chirurgowie; **03.25** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

TVP 1

05.05 Jeden z dziesięciu – teleturniej; **05.40** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **06.15** Przysięga (133) – serial obyczajowy, Turcja 2019; **07.05** Elif (690) – serial, Turcja 2017; **08.00** Wiadomości; **08.10** Pogoda poranna; **08.15** Kwadrans polityczny; **08.40** Korona królów (351) – telenowela historyczna TVP; **09.15** Magazyn śledczy Anity Gargas; **09.40** Okrasa łamie przepisy; **10.15** Komisarz Alex (133): Imiona gwiazd; **11.05** Ojciec Mateusz (10): Szantaż; **12.00** Wiadomości; **12.15** Agrobiznes; **12.40** Agropogoda; **12.45** Magazyn Rolniczy; **13.00** Natura w Jedyne; **14.05** Skoki Narciarskie – Mistrzostwa Świata w lotach – Planica – konkurs indywidualny (studio); **14.30** Skoki Narciarskie – Mistrzostwa Świata w lotach – Planica – konkurs indywidualny; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.00** Klan (3633); **18.30** Korona królów – taka historia... (62); **18.55** Jeden z dziesięciu; **19.25** Sport

19.30 Wiadomości
20.05 Pogoda
20.10 ALARM!
20.35 Archiwista (11) – serial TVP

21.30 Sezon na zabijanie – film akcji, Belgia/USA 2013, reż.: Mark Steven Johnson, wyk.: Robert de Niro, John Travolta

23.10 Zawód: Amerykanin (17) – serial, USA 2014

00.05 Kompania X (26) – serial, Kanada 2015

00.55 Mechanik – film fabularny, USA 1972, reż.: Michael Winner, wyk.: Charles Bronson, Keenan Wynn, Jan-Michael Vincent, Jill Ireland, Linda Ridgeway

02.40 Magazyn kryminalny 997
03.35 Ocaleni – reality show
04.35 Notacje – Jan Majaszkiewicz. Ja cesarz – cykl dokumentalny
04.50 Zakończenie dnia

TVP 2

04.30 Koło fortuny – teleturniej; **05.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (65): Trucizna – serial, Niemcy 2014; **06.05** Anna Dymna – spotkajmy się – Aneta Boruta; **06.35** Familiada – teleturniej; **07.05** Przepis dnia; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.35** Rodzinka.pl (117): Powrót do szkoły – serial komediowy TVP; **12.00** Barwy szczęścia (2219) – serial obyczajowy TVP; **12.30** Koło fortuny – teleturniej; **13.05** Va Banque – teleturniej; **13.30** Na sygnale (218): Pomóżcie jej – serial fabularny TVP; **14.00** Czerdziestolatek (10/21): Poczłowa ze Spitzbergu, czyli oczarowanie – serial TVP; **15.10** Doktor Kleist – lekarz rodzinny (92): Uczucia ojcowskie – serial, Niemcy 2018; **16.00** Koło fortuny – teleturniej; **16.35** Familiada – teleturniej; **17.10** Węzień miłości (266); **18.00** Panorama; **18.20** Pogoda; **18.30** Va Banque; **18.55** Rodzinka.pl (118): Walentynki – serial komediowy TVP

19.30 Barwy szczęścia (2219)
19.55 Przepis dnia
20.10 Barwy szczęścia (2220)
20.45 STARVOICE. GWIAZDY MAJĄ GŁOS! (4) – program rozrywkowy

22.20 STARVOICE. GWIAZDY MAJĄ GŁOS! (4) – wyniki

22.45 Pozycja obowiązkowa – komedia, USA 2018, reż.: Bill Holderman, wyk.: Jane Fonda, Diane Keaton, Candice Bergen, Mary Steenburgen, Andy Garcia

00.35 Miłosna zagrywka – film obyczajowy, USA 2005, reż.: Bobby Farrelly, Peter Farelly, wyk.: Drew Barrymore, Jimmy Fallon, Armando Riesco

02.25 Wielki Gatsby – dramat, USA/Australia 2013, reż.: Baz Luhrmann, wyk.: Leonardo DiCaprio, Tobey Maguire

04.45 Zakończenie dnia

TVP INFO

05.35 Powitanie: Poranek; **05.39** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, Wstaje dzień, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **05.57** Agropogoda; **06.45** Serwis Info Poranek; **06.50** Wstaje dzień; **07.00** Serwis Info Poranek; **07.12** Jedziemy; **07.50** Agrobiznes; **07.55** Agropogoda; **08.00** Jedziemy dalej; **08.15** Serwis Info Poranek; **08.18** Minęła 8; **09.00** Serwis Info Poranek – co pół godziny; **09.11** Minęła 9; **10.00** Serwis Info Poranek; **10.51** Pogoda Info; **10.59** Serwis Info Dzień; **11.50** Pogoda Info; **12.00** Info Raport; **13.29** Serwis Info Dzień – w tym wiadomości z kraju i świata; **14.49** Pogoda Info; **14.59** Dla niesłyszących: Serwis Info Dzień; **15.29** Info Dzień, w tym wiadomości z kraju i świata; **15.54** Pogoda Info; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** O co chodzi; **18.00** Panorama; **18.20** Panorama opinii; **18.37** O tym się mówi

19.30 Wiadomości
19.58 Gość Wiadomości
20.13 Forum
21.00 Kasta
21.40 Studio Lotto
21.49 W tyle wizji
22.24 Serwis Info Wieczór
22.30 W tyle wizji Extra
23.00 Info Wieczór
23.31 W akcji
23.51 Nie da się ukryć Extra

00.10 Wiadomości
00.38 Gość Wiadomości
00.54 Kasta
01.39 Pogoda Info
01.50 Forum
02.50 W tyle wizji
03.25 Serwis Info Wieczór
03.30 W tyle wizji Extra
04.15 Taśmy bezpieki
04.53 Podróże z historią
05.33 Agrobiznes
05.50 Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 eniusz Stworzenia; **07.15** Filmo-we Życiorysy; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Polski Punkt Widzenia; **08.40** Słowo Życia; **08.45** Przyjaciele i bohaterowie; **09.10** Z wędką nad wodę w Polskę i Świat; **09.35** Święty na każdy dzień; **09.45** Duc in altum; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Rozmowy niedokończone; **11.25** Głos Polski; **11.35** Wenezuela; **12.00** Aniol Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Jestem gotowy na wszystko; **13.05** Cena nadziei; **14.25** Ziemia mojego Zbawiciela; **14.55** Słowo Życia; **15.00** Modlitwa w Godzinie Miłosierdzia; **15.20** Mocni w wierze; **15.50** Ma się rozumieć; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Siódmy sakrament; **16.35** Świat na wyciągnięcie ręki; **17.00** Peru – Piura; **17.30** Okiem kamery; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Aniol Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Westerplatte Młodych; **18.55** Niedziela; **19.00** Warto zauważyć...

19.30 Opowieści Theo
19.45 Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci

20.00 Informacje dnia
20.20 Różaniec
20.50 Myśląc Ojczyzna
21.00 Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej na Jasnej Górze – transmisja

21.20 Informacje dnia
21.40 Polski Punkt Widzenia – program publicystyczny
22.00 Ziemia Obiecana
22.55 Liturgia pokutna w Bazyliki Świętego Piotra w Watykanie

00.00 Programy powtórkowe

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **06.20** Na Wspólnej (3041); **06.50** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **07.50** Doradca smaku; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Afera fryzjera – program rozrywkowy; **12.15** Ukryta prawda – program obyczajowy; **13.15** Szpital – program obyczajowy; **14.15** Detektywi – program kryminalny; **14.50** Detektywi – program kryminalny; **15.25** Milionerzy; **16.00** Szpital – program obyczajowy; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** Ukryta prawda – program obyczajowy; **19.00** Fakty; **19.35** Sport; **19.45** Pogoda; **19.50** Uwaga! – program interwencyjno-śledczy; **20.00** Kobieta sukcesu – komedia, Polska 2018, reż.: Robert Wichrowski, wyk.: Agnieszka Włodocha, Mikołaj Roznerski, Bartosz Geller; **22.10** Dziedzictwo Bourne'a – film sensacyjny, USA/Japonia 2012; **01.00** Kuba Wojewódzki; **02.00** Uwaga!; **02.20** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **09.00** Malanowski i Partnerzy; **09.30** Malanowski i Partnerzy; **10.00** Sekrety rodziny; **11.00** Dlaczego ja?; **12.00** Gliniarze – wyk.: Arkadiusz Krygier, Tomasz Skrzypniak, Ewelina Ruckgaber; **13.00** Trudne sprawy; **14.00** Pierwsza miłość (3038); **14.15** Dlaczego ja?; **15.50** Wydarzenia; **16.10** Pogoda; **16.15** Interwencja – magazyn reporterów; **16.30** Na ratunek 112; **17.00** Gliniarze; **18.00** Pierwsza miłość (3039) – wyk.: Aneta Zając, Aleksandra Zienkiewicz; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Świat według Kiepskich (285) – wyk.: Andrzej Grabowski, Bartosz Zukowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Barbara Mularczyk, Ryszard Kotys, Dariusz Gnatowski, Renata Pałys; **20.05** Dancing with the Stars. Taniec z Gwiazdami; **22.05** Tylko jeden. Droga do KSW; **23.15** Piła 6 – USA/Kanada 2009, reż.: Greutert Kevin; **01.10** Tajemnice losu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Film akcji SEZON NA ZABIJANIE

TVP 1 – 21.30

Benjamin Ford, amerykański weteran wojny na Bałkanach, mieszka samotnie na odludziu w Appalalach. Stroni od kontaktów z ludźmi, próbując uciec od bolesnych wojennych wspomnień. Pewnego dnia w górskiej głuszy pojawia się turysta z Europy, Emil Kovac. Benjamin udziela mu gościnę; panowie spędzają miły biesiadny wieczór, a następnego poranka wybierają się do lasu na polowanie. Wtedy okazuje się, jakie są prawdziwe intencje przybysza. On również walczył na Bałkanach, i również ma za sobą traumatyczne doświadczenia. Teraz ma jeden cel – wyrównać rachunki. Między dwoma mężczyznami rozpoczyna się wojna z użyciem wszelkich dostępnych środków przemocy – fizycznej i psychicznej. Stare rany otwierają się na nowo, na jaw wychodzą straszne sekrety z przeszłości...

TVP 1

05.15 Klan (3629) – telenowela TVP; **05.35** Klan (3630) – telenowela TVP; **06.00** Klan (3631) – telenowela TVP; **06.25** Sprawa dla reportera; **07.20** Rok w ogrodzie; **07.45** Rok w ogrodzie Extra; **08.00** Pełnosprawni; **08.25** wojsko – polskie.pl; **08.55** Studio Raban; **09.25** Rodzinny ekspres – Mocne postanowienie poprawy; **09.55** Szlachetna rasa – western, USA 1966, reż.: Andrew V. McLaglen, wyk.: James Stewart, David Brian; **11.40** Dziewczyny ze Lwowa (3): Donosy i kontrole – serial obyczajowy TVP; **12.40** Fascynujący świat – Mózg w niebezpieczeństwie – film dokumentalny, Francja 2017; **13.50** Okrasa łamie przepły; **14.20** Z pamięci; **14.25** Kulisy – Postaw na milion; **14.35** Skoki Narciarskie – Mistrzostwa Świata w lotach – Planica – konkurs indywidualny (studio); **14.45** Skoki Narciarskie – konkurs indywidualny; **17.00** Teleexpress; **17.20** Pogoda; **17.25** Jaka to melodia?; **18.25** Postaw na milion; **19.25** Sport; **19.30** Wiadomości; **20.05** Pogoda; **20.10** ALARM!; **20.35** Komisarz Alex (168) – serial kryminalny TVP; **21.35** Hit na sobotę – Creed: Narodziny legendy – dramat, USA 2015, reż.: Ryan Coogler, wyk.: Michael B. Jordan, Sylvester Stallone, Tessa Thompson; **23.55** Pluton – dramat wojenny, USA 1986, reż.: Oliver Stone, wyk.: Tom Berenger, Willem Dafoe, Charlie Sheen, Forest Whitaker, Richard Edson; **02.00** Jaka to melodia? – teleturniej muzyczny; **02.50** Sezon na zabijanie – film akcji, Belgia/USA 2013, reż.: Mark Steven Johnson, wyk.: Robert de Niro, John Travolta; **04.25** Z pamięci – Ewa Garztecka; **04.30** Zakończenie dnia

TVP 2

05.15 Barwy szczęścia (2216) – serial obyczajowy TVP; **05.45** Barwy szczęścia (2217) – serial obyczajowy TVP; **06.20** Dla niesłyszczących – M jak miłość (1502) – serial TVP, wyk.: Teresa Lipowska, Małgorzata Rożniatowska, Małgorzata Pieńkowska, Robert Moskwa, Barbara Kurdej – Szatan; **07.15** Pytanie na śniadanie – w tym: Panorama i Pogoda; **11.25** To je Borowicz. Podróże ze smakiem; **11.55** STARVOICE. GWIAZDY MAJĄ GŁOS! (4) – program rozrywkowy; **13.35** STARVOICE. GWIAZDY MAJĄ GŁOS! (4) – wyniki; **14.00** Familiada – teleturniej; **14.35** Kolo fortuny – teleturniej; **15.15** Szansa na sukces. Opole 2020 – widowisko muzyczne; **16.25** Rodzinka.pl (281): Porzucona naręczona – serial komediowy TVP; **16.55** O mnie się nie martw (3/13) – serial komediowy TVP; **17.50** Dla niesłyszczących – Słowo na niedzielę – Najważniejsze jest niewidoczne dla oczu; **18.00** Panorama; **18.25** Pogoda; **18.35** Echo serca (36) – serial TVP; **19.30** Lajk!; **20.00** Dance Dance Dance (4) cz. 1 – program rozrywkowy; **21.00** Dance Dance Dance (4) cz. 2 – program rozrywkowy; **22.05** Dance Dance Dance Extra – widowisko; **22.35** Prywatne śledztwo – film sensacyjny, Polska 1987, reż.: Wojciech Wójcik, wyk.: Roman Wilhelm, Janusz Bukowski, Jan Jankowski, Andrzej Pieczyński, Jan Peszek, Piotr Dejmek, Mirosława Marcheluk, Jerzy Trela, Jacek Dębski; **00.25** Hobbit: Pustkowie Smauga – film fantasy, Nowa Zelandia/USA 2013, reż.: Peter Jackson, wyk.: Martin Freeman, Orlando Bloom, Ian McKellen, Richard Armitage, Evangeline Lilly; **03.05** Zakończenie dnia

TVP INFO

05.55 Powitanie: Poranek; **05.59** Serwis Info Poranek – co pół godziny; wiadomości z kraju i świata – w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **06.21** Pogoda Info; **06.59** Serwis Info Poranek; **07.21** Pogoda Info; **08.29** Serwis Info Poranek; **09.15** Salon dziennikarski – program publicystyczny; **09.59** Serwis Info Dzień weekend – co pół godziny; w tym Info Poranek, Pogoda, przegląd porady; **10.23** Pogoda Info; **11.29** Serwis Info Dzień weekend; **12.29** Serwis Info Dzień weekend; **13.29** Serwis Info Dzień weekend; **14.22** Pogoda Info; **14.29** Dla niesłyszczących. Serwis Info Dzień weekend w tym: Info Poranek, Pogoda, relacje korespondentów na temat sytuacji politycznej, społecznej i gospodarczej; **15.00** Debata TVP INFO; **15.54** Pogoda Info; **16.46** Ale się dzieje!; **17.00** Teleexpress; **17.15** Teleexpress Extra; **17.32** Studio Wschód; **18.00** Panorama; **18.20** Serwis Info Wieczór weekend; **18.30** Kobiectym okiem; **18.52** Serwis Info Wieczór weekend; **19.30** Wiadomości; **19.58** Gość Wiadomości; **20.13** Minęła 20ta; **21.00** Nie da się ukryć; **21.28** Flesz Info Wieczór; **21.40** Studio Lotto; **21.50** Studio Polska; **23.30** Info Wieczór; **00.00** Wiadomości; **00.28** Gość Wiadomości; **00.55** Salon dziennikarski; **01.50** Minęła 20-ta; **02.50** Nie da się ukryć; **03.18** Flesz Info Wieczór; **03.42** Kobiectym okiem; **04.22** Marcowa gra...; **05.28** Głębia ostrości; **05.50** Zakończenie dnia

TV TRWAM

06.00 Ziemia Obiecana; **06.55** Święta Klara; **07.50** Kolory Świętości; **07.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **08.00** Informacje dnia; **08.15** Westerplatte Młodych; **08.55** Słowo Życia; **09.00** Król Dawid; **09.55** Izba Pamięci Pułkownika Kuklińskiego; **10.00** Informacje dnia; **10.15** Retrospekcja; **10.25** Myśląc Ojczyznę; **10.35** Polski Punkt Widzenia; **11.00** Kropelka radości; **12.00** Anioli Pański; **12.03** Informacje dnia; **12.20** Warto zauważyć...; **12.50** Porady Medyczne Bonifratrów; **13.20** Siódmy sakrament; **13.45** Ocalić od zapomnienia; **13.55** Niedziela; **14.00** Katedra w głębinach; **15.10** Petra; **15.30** Wierzę w Boga; **16.00** Informacje dnia; **16.10** Lodowa podróż; **17.00** Z Parlamentu Europejskiego; **17.30** Okiem kamery; **17.55** 40 dni ze św. Janem Pawłem II; **18.00** Anioli Pański; **18.05** Informacje dnia; **18.15** Rozmowy niedokończone; **19.25** Święty na każdy dzień; **19.30** Katecheza bpa Antoniego Długosza; **19.45** Modlitwa z telefonicznym udziałem dzieci; **20.00** Informacje dnia; **20.20** Różaniec; **20.50** Myśląc Ojczyznę; **21.00** Apel Jasnogórski z kaplicy Cudownego Obrazu Matki Bożej Częstochowskiej na Jasnej Górze – transmisja; **21.20** Informacje dnia; **21.40** Polski Punkt Widzenia; **22.00** Ewangelia wg św. Jana; **23.45** Jerash; **00.00** Programy powtórkowe

Dramat
CREED:
NARODZINY
LEGENDY

TVP 1 – 21.35

Sylvester Stallone powraca na ekrany jako Rocky Balboa, jeden z najsłynniejszych bohaterów w historii kina. We współczesnej odsłonie serii do Fildelfii przyjeżdża młody Adonis Creed (Jordan). Jest synem Apolla, niedłży zacieklego rywala i jednocześnie wielkiego przyjaciela Rocky'ego. Młody mężczyzna nigdy nie poznał ojca, ale boks niewątpliwie ma we krwi. Rzuca świetnie zapowiadającą się karierę i, ryzykując swoją przyszłość, stawia na realizację marzeń. Nieakceptowany przez środowisko zawodowców, mentora znajdującego w Rockym. Mistrz, początkowo niechętny, dostrzega w końcu w Adonisie siłę i determinację ojca. Czy przy wsparciu legendarnego pięściarza i ukochanej kobiety młody Creed zdoła udowodnić swoją wartość? Czy będzie w stanie stworzyć własną legendę?

TVN

04.50 Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **05.15** Mango – Telezakupy; **07.30** Efekt Domina; **08.00** Dzień Dobry TVN – magazyn; **11.30** Na Wspólnej Omnibus (774) – serial obyczajowy, Polska; **13.20** MasterChef; **14.55** Ukryta prawda – program obyczajowy; **16.00** Dorota inspiruje; **17.00** Kuchenne rewolucje – program kulinarno-rozrywkowy; **18.00** 36.6; **19.00** Fakty; **19.25** Sport; **19.35** Pogoda; **19.45** Uwaga! – program interwencyjno sledczy; **20.00** Notting Hill – komedia, Wielka Brytania/USA 1999, reż.: Roger Michell, wyk.: Julia Roberts, Hugh Grant; **22.40** 40 letni prawniczek – komedia, USA 2005, reż.: Judd Apatow, wyk.: Steve Carell, Catherine Keener, Paul Rudd, Romany Malco, Seth Rogen, Elizabeth Banks, Leslie Mann; **01.00** Annabelle – horror, USA 2014, reż.: John R. Leonetti, wyk.: Annabelle Wallis, Ward Horton, Tony Amendola, Alfre Woodard; **03.05** Uwaga! – program interwencyjno-sledczy; **03.25** NOC Magii

POLSAT

06.00 Nowy dzień z Polsat News; **07.45** Scooby-Doo: Mechaniczny pies – animacja, USA 2013, reż.: Goguen Michael; **08.15** Pierwszy lot; **08.30** Scooby-Doo! Pora Księżycowego Potwora – animacja, USA 2015, reż.: Paul McEvoy; **10.05** Ewa gotuje; **10.35** Disco Polo – 25 lat później; **11.40** Szalone wakacje na kółkach – komedia przygodowa, USA 2006, reż.: Sonnenfeld Barry; **13.45** The Four. Bitwa o Sławę; **15.45** Kabaret na żywo. Przystanek Radość (3); **17.50** Chłopaki do wzięcia; **18.20** Chłopaki do wzięcia; **18.50** Wydarzenia; **19.20** Sport; **19.25** Pogoda; **19.30** Świat według Kiepskich (555) – wyk.: Andrzej Grabowski, Marzena Kipiel – Sztuka, Bartosz Żukowski, Barbara Mularczyk, Ryszard Kotys, Dariusz Gnatowski; **20.05** The Four. Bitwa o Sławę; **22.10** Twoja Twarz Brzmi Znajomo; **00.10** Detonator – thriller sensacyjny, USA/Rumunia 2006, reż.: Leong Po – Chih; **02.30** Tajemnice Iosu; **04.55** Disco Gramy; **05.40** Telezakupy TV Okazje

Kiedy przed laty zadzwoniłam do Pawła Królikowskiego z prośbą o spotkanie i rozmowę, usłyszałam w słuchawce: „Właśnie przewijam dziecko. Po świętach będę miał trochę wolnego czasu, proszę zadzwonić. Życzę wszystkiego dobrego i dobrych świąt”.

fot. Irena Świerdzewska

Jak dotknięcie słońca Irena Świerdzewska

Spotkaliśmy się zaraz po Wielkanocy. Paweł Królikowski z pasją opowiadał, jak to jest być ojcem. Opiekował się półtorarocznym Ksawerym nie tylko wtedy, kiedy żona Małgorzata, aktorka, wyjeżdżała na kilka dni zdjęciowych. – Bycie ojcem to miłość bez spodziewanych korzyści. Elementarna. Taka od św. Pawła, która nie widzi świata poza obiektem miłości. Chłopcy to jakby kawałek mojego świata. A przy dziewczynkach przestajesz być facetem, stajesz się tatusem. Bycie ojcem dziewczynek jeszcze bardziej ukonstytuowało mnie jako ojca – mówił nam o piątce swoich „Królików”: Antosiu, Janku, Julii, Marcelinie, Ksawerym. Stworzyli z żoną Małgorzatą piękną rodzinę. – Najbardziej cenię żonę za to, że jest – powiedział nam Paweł Królikowski.

„Truskawkowe studio” we wrocławskiej TVP robił z myślą o wszystkich dzieciach, by uczyć je prawdziwych wartości. Nazwa studia wzięła się od jego ulubionych owoców. Jak nam mówił: „truskawki to taki piękny, krótkotrwały owoc, z żółtymi kropeczkami jak dotknięcia słońca”. O Królikowskich mówiono z kolei, że to taka włoska rodzina, gdzie dużo jest ruchu, rwetu, i która wszędzie jest razem: na spacerze, w domu, w kościele.

Nie było w nim rozdzwiku między tym, co mówił i co robił. Rodzice, oboje z zawodu nauczyciele, nauczyli go uczciwości, bezinteresowności, życia bez kombinowania, oparte go na wierze. Potrafił harmonijnie łączyć życie rodzinne z pracą. – To co robimy z żoną, bardzo kształtuje naszą rodzinę. Chłopcy i dziewczynki też żyją naszymi zajęciami, a ich zainteresowania również aspirują w tym kierunku – mówił mi podczas tamtej rozmowy. Podkreślił wtedy: – Mam takie ewangelickie spojrzenie: praca miła Bogu jest też świętością i darem.

Był bardzo dobrym i skromnym człowiekiem, ciepłym, przyjaznym i otwartym na innych. – To co teraz powiem, to pewnie duża bezczelność z mojej strony. Ale umieć kochać, poszukiwać szczęścia, dzielić się nim z innymi – to dar od Pana Boga. Wydaje mi się, że mnie ten dar w dużej mierze Pan Bóg ofiarował – mówił dla „Idziemy”.

Kiedy w Jeruzalu – filmowych Wilkowyjach – kręcono „Ranczo”, przyjeżdżał z innymi aktorami na festyny, z których dochód szedł na renowację miejscowej zabytkowej świątyni. Pamiętam, jak podczas Mszy Świętej w uroczy-

fot. PAP/Łeszek Szymański

stość św. Wojciecha „Kusy” z filmowym proboszczem, Cezarym Żakiem, chodzili z tacą. Potem na scenie, w rozmowie prowadzonej przez ks. Henryka Zielińskiego, odpowiadali na pytania uczestników festynu.

Uroczystościom pogrzebowym Pawła Królikowskiego 5 marca w kościele seminaryjnym w Warszawie przewodniczył kard. Kazimierz Nycz. W ostatnim pożegnaniu uczestniczyli prezydent Andrzej Duda, wicepremier Piotr Gliński, przedstawiciele świata kultury, przyjaciele i fani. Prezydent przekazał pośmiert-

ne odznaczenie: Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski za wybitne zasługi dla kultury polskiej.

– Nigdy nie pokazywałeś mi, jak grać. Pokazywałeś mi, jak żyć. Nie było dla ciebie rzeczy niemożliwych. Każdego dnia przypominałeś, by chciało nam się chcieć. Jak nikt udowadniałeś, że chcieć to móc – mówił Antoni Królikowski, aktor, najstarszy syn zmarłego. – Naszym bohaterem będziesz już na zawsze!

– Pożegnanie ciebie to dla mnie najtrudniejsza rola w życiu – powiedział brat Pawła, Rafał Królikowski, również aktor.

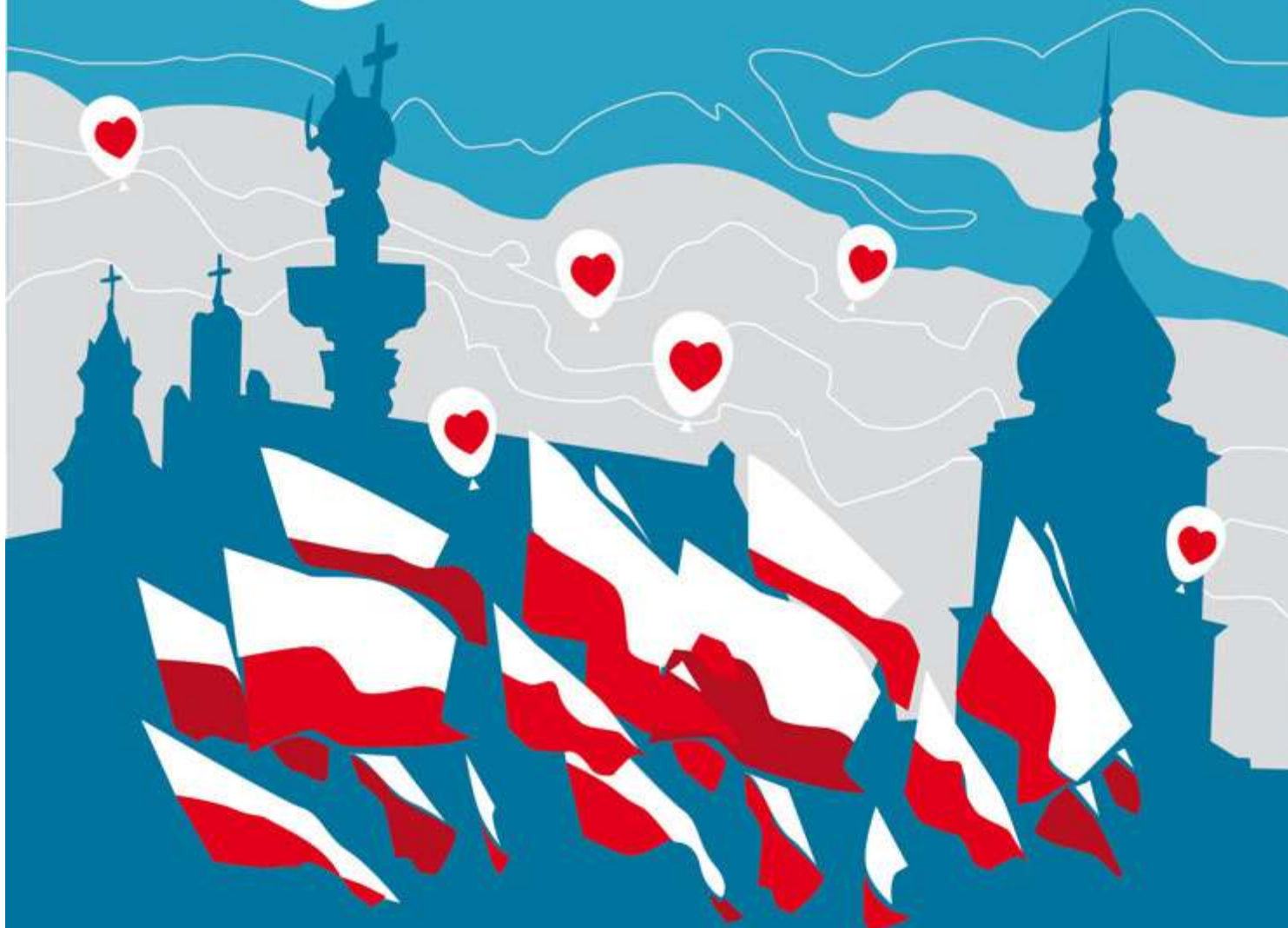
Zgromadzone przed kościołem tłumy żegnały trumnę oklaskami.

List do rodziny napisał bp Józef Zawitkowski i udostępnił go naszej redakcji: „Pani Małgosiu z Antosiem, Jankiem, Julią, Marceliną i Ksawerym. Tak mocno Was do serca przytulałam i pocieszam słowami wiary. Całuję ręce dostojnych Rodziców, Jadwigi i Jana Królikowskich, ze słowami współczucia i pociechy. Anito i Rafale, dziękuję. Teraz bądźcie mocni”. Pisał o rolach zmarłego: „Wielki jesteś i sławą okryty, ale ja z Łowicza, od Kuby i Witka Borynowych, najbardziej dziękuję Ci za to, że w niedzielę z całą rodziną modliłeś się na Mszy Świętej w Zalesiu Górnym u św. Huberta, a gdy czytałeś w kościele Pismo Święte, by-

łeś świadkiem wiary dla Twoich dzieci, a dla nas zadziwieniem: Taki wielki, a wiarę ma jak dziecko”. Bp Zawitkowski żegnał zmarłego: „Jesteś teraz u ponadwiecznych. Wmieszany między Aktory i Grajki, weź dla Matki Bożej Truskawkową książkę, aby Synowi z niej czytała bajki. Pewnie Bóg Ojciec przy spotkaniu Ci powie: Twoja twarz brzmi znajomo, a Ty odpowiesz Norwidem: O Ty, co jesteś miłości profilem, co Cię zwa Ery, Duchem i Literą, i Wiecznym Dopełnieniem, i niech mój harley wprost do nieba gna!”.

Narodowy Marsz Życia

Warszawa 22 marca

11.00 Msze Święte: Archikatedra Warszawska i Katedra Warszawsko-Praska

12.30 Wymarsz z Placu Zamkowego

Zakończenie marszu na Placu Trzech Krzyży

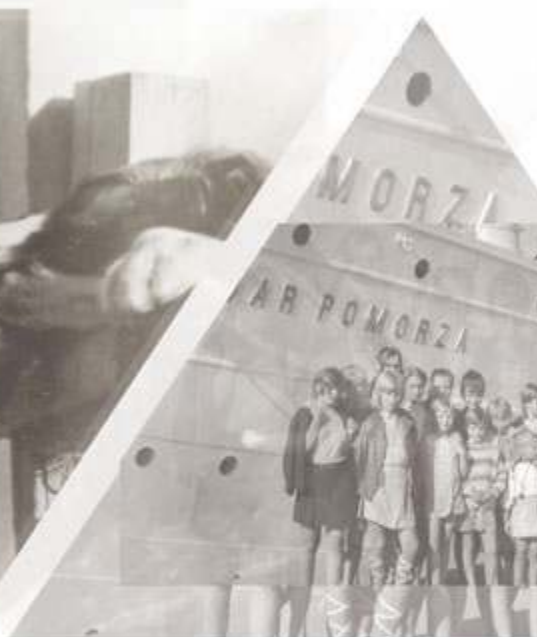
www.narodowymarszycia.pl

patronat honorowy:

patronat medialny:

**"PRZYWRÓCIĆ DZIECIŃSTWO"
TOWARZYSTWO PRZYJACIÓŁ DZIECI ULICY
im. Kazimierza Lisieckiego „Dziadka”**

NASZE TOWARZYSTWO OD 80 LAT PROWADZI
PLACÓWKI WSPIERAJĄCE DZIECI I MŁODZIEŻ.

NAWET CIĘŻKIE LATA WOJNY I OKUPACJI NIE
PRZERWAŁY NASZEJ PRACY, NADAŁ FUNKCJONOWAŁY
OGNIKA PRZY UL. DŁUGIEJ 13 I ŚRODKOWEJ W WARSZAWIE,
GDZIE WIELU WYCHOWAWCÓW I WYCHOWANKÓW
POLEGŁO W CODZIENNEJ WALCE Z OKUPANTEM ORAZ
W POWSTANIU WARSZAWSKIM.

„Siatkownia”
kolonie letnie
Dzieci Ulicy.

ZACHĘCAMY DO PRZEKAZANIA NA
RZECZ NASZEJ ORGANIZACJI 1% PODATKU.

WSZYSTKIE POZYSKANE FUNDUSZE POZWOLĄ
WESPRZEĆ DZIAŁALNOŚĆ KAŻDEJ PLACÓWKI,
M.IN. ZAKUPIĆ MATERIAŁY DO ZAJĘĆ, WYŻYWIENIE
I DOFINANSOWAĆ WYJAZDY WAKACYJNE.

1% Nr KRS
73376

REKLAMA UKAZUJE SIĘ DZIĘKI

SuperDrob

